

**ZGODNOŚĆ SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH
EMITENTÓW PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH
Z MSSF**

ANALIZA PRZEPROWADZONA W 2014 R.

**URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
WARSZAWA, LUTY 2015**

WYDZIAŁ RACHUNKOWOŚCI, DEPARTAMENT OFERT PUBLICZNYCH I INFORMACJI FINANSOWEJ

SŁOWA KLUCZOWE: SPRAWOZDANIA FINANSOWE, EMITENCI PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH, MSSF, WYMOGI INFORMACYJNE, ZASTRZEŻENIA PODMIOTÓW UPRAWNIONYCH DO BADANIA, DZIAŁANIA NADZORCZE

SYNTEZA

Niniejszy raport stanowi podsumowanie analizy, przeprowadzonej przez Wydział Rachunkowości Departamentu Ofert Publicznych i Informacji Finansowej Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego (UKNF), dotyczącej oceny zgodności sprawozdań finansowych emitentów papierów wartościowych niebędących funduszami inwestycyjnymi z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności z wymogami MSSF. Analiza dotyczyła głównie rocznych skonsolidowanych sprawozdań finansowych / sprawozdań finansowych sporządzonych za rok obrotowy 2013. Ponadto zostały nią objęte śródroczne skonsolidowane sprawozdania finansowe / sprawozdania finansowe sporządzone za okresy roku obrotowego 2014 i odpowiednio roku obrotowego 2013, a także historyczne informacje finansowe podmiotów ubiegających się o zatwierdzenie prospektu emisyjnego, z uwzględnieniem metod wyboru sprawozdań finansowych do analizy. W związku z prowadzonymi działaniami nadzorczymi wystąpiły również przypadki analizy skonsolidowanych sprawozdań finansowych / sprawozdań finansowych za okresy wcześniejsze od wyżej wymienionych.

Przy wyborze sprawozdań finansowych emitentów do analizy okresowej prowadzonej w 2014 roku, tak jak w latach poprzednich, wysoki priorytet nadano kryterium występowania zastrzeżeń w opiniach o badanych sprawozdaniach finansowych, odmowy wyrażenia opinii lub wyrażenia opinii negatywnej. Uwzględniono również występowanie zastrzeżeń w raportach z przeglądu półrocznych sprawozdań finansowych lub odmowy wydania raportu. Ponadto przy wyborze sprawozdań finansowych pod uwagę wzięto również przypadki zagrożenia kontynuacji działalności.

W wyniku przeprowadzonej analizy sprawozdań finansowych emitentów, w raporcie zaprezentowane zostały najczęściej występujące niezgodności z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności MSSF, w tym braki ujawnień lub ujawnienia w niepełnym zakresie. Analiza ta wykazała potrzebę poprawy jakości sprawozdań finansowych, w szczególności w obszarach dotyczących: instrumentów finansowych i związanego z nimi ryzyka, konsolidacji i połączeń, utraty wartości aktywów niefinansowych, kontynuacji działalności oraz wartości godziwej.

Pragniemy także zwrócić uwagę na konieczność zapewnienia w sprawozdaniach finansowych kompletności ujawnień wymaganych zgodnie z obowiązującymi regulacjami. W naszej opinii sprawozdanie finansowe emitenta nie może zostać uznane za kompletne, jeśli brak w nim istotnych ujawnień wymaganych zgodnie z obowiązującymi standardami rachunkowości.

Celem cyklicznej publikacji raportów z analizy jest przyczynienie się do osiągnięcia przez emitentów wyższego poziomu zgodności z wymogami dotyczącymi sprawozdawczości, w szczególności wymogami MSSF. Podwyższenie jakości sporządzanych przez emitentów sprawozdań finansowych powinno spowodować ich większą porównywalność, zwłaszcza w ramach poszczególnych sektorów branżowych, ułatwić ocenę sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyników działalności emitentów i ich grup kapitałowych, a także przyczynić się do zwiększenia zaufania inwestorów do sprawozdawczości finansowej. Przewiduje się, że podwyższenie jakości sprawozdań finansowych znalazłoby również odzwierciedlenie w zmniejszeniu liczby opinii o badanych sprawozdaniach finansowych / raportów z przeglądu zawierających zastrzeżenia oraz odmowy wyrażenia opinii / wydania raportu przez podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych, dokonujący badania lub odpowiednio przeglądu.

W kolejnych latach, dla wypełnienia celów prowadzonego nadzoru, planowane jest kontynuowanie okresowej analizy zgodności sprawozdawczości finansowej emitentów z odpowiednimi regulacjami. Przy wyborze sprawozdań finansowych emitentów do analizy planowane jest utrzymanie kryterium występowania zastrzeżeń w opiniach o badanych sprawozdaniach finansowych, odmowy wyrażenia opinii lub wyrażenia opinii negatywnej oraz występowania zastrzeżeń w raportach z przeglądu półrocznych sprawozdań finansowych lub odmowy wydania raportu. Analizą objęte zostaną, tak jak w poprzednich latach, przypadki zagrożenia kontynuacji działalności. Ponadto w procesie oceny zgodności sprawozdań finansowych emitentów z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego uwzględniane są europejskie wspólne priorytety nadzorcze, określone w ramach ESMA w celu wzmocnienia przejrzystości oraz właściwego i spójnego stosowania MSSF. Priorytetowe tematy dotyczą obecnie: sporządzania i prezentacji skonsolidowanych sprawozdań

finansowych, sprawozdawczości finansowej jednostek zaangażowanych we wspólne ustalenia umowne oraz ujęcia i wyceny aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego, a także związanych z nimi ujawnień. Aktualne pozostają również tematy, określone w europejskich wspólnych priorytetach nadzorczych ESMA, opublikowanych w latach 2013-2012, dotyczące m.in. utraty wartości aktywów niefinansowych, wartości godziwej, instrumentów finansowych, zasad (polityki) rachunkowości i rezerw.

SPIS TREŚCI

1.	CEL SPORZĄDZENIA RAPORTU ORAZ ZASADY ANALIZY OKRESOWEJ	8
1.1	Cel sporządzenia raportu	8
1.2.	Nadzór nad zgodnością sprawozdań finansowych z regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego prowadzony przez UKNF	9
1.2.1.	Podstawy prawne prowadzonego nadzoru.....	9
1.2.2.	Selekcja (wybór) sprawozdań finansowych do analizy	10
1.2.3.	Działania nadzorcze związane z analizą zgodności sprawozdań finansowych z regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego	12
2.	OBSZARY NIEZGODNOŚCI Z MSSF – NA PODSTAWIE ANALIZY SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH ORAZ OPINII PODMIOTÓW UPRAWNIONYCH DO BADANIA I ODPOWIEDNIO RAPORTÓW Z PRZEGLĄDU	14
2.1.	Analiza sprawozdań finansowych za rok obrotowy 2013 w świetle opinii podmiotów uprawnionych do badania – zestawienie obszarów niezgodności z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności MSSF.....	14
2.1.1.	Stanowiska w sprawie odmowy wyrażenia opinii związane z zagadnieniami dotyczącymi kontynuacji działalności	15
2.1.2.	Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi kontynuacji działalności	18
2.1.3.	Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi utraty wartości aktywów (niefinansowych).....	18
2.1.4.	Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi wartości godziwej.....	19
2.1.5.	Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi instrumentów finansowych ..	19
2.1.6.	Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi konsolidacji i połączeń.....	20
2.1.7.	Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi podatku odroczonego	20
2.1.8.	Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi rezerw.....	20
2.1.9.	Zastrzeżenia związane z innymi zagadnieniami dotyczącymi umów o usługę budowlaną.....	21
2.1.10.	Zastrzeżenia związane z innymi zagadnieniami dotyczącymi ujmowania i wyceny ..	21
2.1.11.	Inne zagadnienia, do których odnosiły się zastrzeżenia	22
2.1.12.	Uzupełniające objaśnienia	22
2.2.	Analiza sprawozdań finansowych za I półrocze roku obrotowego 2014 w świetle raportów z przeglądu i odpowiednio stanowisk w sprawie odmowy wydania raportu z przeglądu –	

zestawienie obszarów niezgodności z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności MSSF	22
2.2.1. Stanowiska w sprawie odmowy wydania raportu związane z zagadnieniami dotyczącymi kontynuacji działalności	23
2.2.2. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi kontynuacji działalności	26
2.2.3. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi utraty wartości aktywów (niefinansowych)	26
2.2.4. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi wartości godziwej	27
2.2.5. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi instrumentów finansowych ..	27
2.2.6. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi konsolidacji i połączeń	28
2.2.7. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi podatku odroczonego	28
2.2.8. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi rezerw	28
2.2.9. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi usług o umowę budowlaną ..	29
2.2.10. Zastrzeżenia związane z innymi zagadnieniami dotyczącymi ujmowania i wyceny ..	29
2.2.11. Inne zagadnienia, do których odnosiły się zastrzeżenia zamieszczone w raportach z przeglądu	29
2.2.12. Uzupełniające objaśnienia	30
2.3. Analiza sprawozdań finansowych – zestawienie obszarów niezgodności z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności MSSF	30
2.3.1. Niezgodności i braki ujawnień związane z kontynuacją działalności	32
2.3.2. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące utraty wartości aktywów (niefinansowych)	33
2.3.3. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące wartości godziwej	35
2.3.4. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące instrumentów finansowych	36
2.3.5. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące zasad (polityki) rachunkowości	37
2.3.6. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące konsolidacji i połączeń	38
2.3.7. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące rezerw	38
2.3.8. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące sprawozdawczości według segmentów ..	39
2.3.9. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące podmiotów powiązanych	40
2.3.10. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące umów o usługi budowlane	40
2.3.11. Niezgodności i braki dotyczące prezentacji	41
2.3.12. Inne niezgodności i braki ujawnień	41
2.3.13. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące sprawozdawczości śródrocznej	43

3. WYBRANE ZAGADNIENIA, NA KTÓRE NALEŻY ZWRÓCIĆ SZCZEGÓLNĄ UWAGĘ PRZY SPORZĄDZANIU SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH	46
3.1. Zagadnienia związane z kontynuacją działalności.....	46
3.2. Wymogi wynikające z tzw. „pakietu konsolidacyjnego”.....	47
3.3. Zagadnienia związane z ograniczeniem zakresu badania oraz niepoddaniem badaniu / przeładowi sprawozdań finansowych jednostek zależnych	47
3.4. Stanowiska, raporty i inne dokumenty ESMA, w tym europejskie wspólne priorytety nadzorcze	48
3.5. Najnowsze zmiany związane ze stosowaniem MSSF ogłoszone w styczniu 2015 r. i w 2014 roku	56
4. KONKLUZJE	58
SPIS TABEL.....	60
SPIS WYKRESÓW	60
Załącznik 1. MSSF I ICH ZMIANY OGŁOSZONE W LATACH 2008-2013.....	61
Załącznik 2. PRZYDATNE ADRESY INTERNETOWE	68

1. CEL SPORZĄDZENIA RAPORTU ORAZ ZASADY ANALIZY OKRESOWEJ

1.1 Cel sporządzenia raportu

Niniejszy raport stanowi podsumowanie analizy, przeprowadzonej przez Wydział Rachunkowości Departamentu Ofert Publicznych i Informacji Finansowej Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego (UKNF), dotyczącej rocznych skonsolidowanych sprawozdań finansowych sporządzonych za rok obrotowy 2013 przez emitentów papierów wartościowych niebędących funduszami inwestycyjnymi, pod kątem oceny ich zgodności z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności z wymogami MSR¹, tj. Międzynarodowych Standardów Rachunkowości, Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej oraz związanych z nimi interpretacji ogłoszonych w formie rozporządzeń Komisji Europejskiej. Biorąc pod uwagę, że powszechnie stosowany jest skrót „MSSF” oraz fakt, że Komisja Europejska zaleciła emitentom, których papiery wartościowe są notowane na rynkach regulowanych krajów Unii Europejskiej, stosowanie klauzuli przyjętej przez KE i ARC²: „zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej, które zostały zatwierdzone przez UE” lub „zgodnie z MSSF, które zostały zatwierdzone przez UE”, na potrzeby niniejszego raportu przyjęto skrót „MSSF”.

Sporządzając niniejszy raport brano pod uwagę również rezultaty prowadzonej w roku 2014 analizy śródrocznych sprawozdań finansowych, sporządzonych za okresy roku obrotowego 2014 i odpowiednio roku obrotowego 2013. W raporcie zostały również uwzględnione wyniki przeprowadzonych analiz sprawozdań finansowych / historycznych informacji finansowych podmiotów ubiegających się o zatwierdzenie prospektu emisyjnego.

Przygotowanie raportu z przeprowadzonej analizy i opublikowanie tego dokumentu na stronie internetowej KNF ma na celu zaprezentowanie użytkownikom sprawozdań finansowych, a także emitentom oraz biegłym rewidentom, rezultatów analizy okresowej, w tym najczęstszych braków i niezgodności w zakresie stosowania zasad (polityki) rachunkowości i dokonywania ujawnień w sprawozdaniach finansowych, co powinno służyć osiągnięciu przez emitentów wyższego poziomu zgodności z wymogami dotyczącymi sprawozdawczości, w szczególności wymogami MSSF.

Podwyższenie jakości sporządzanych przez emitentów sprawozdań finansowych powinno przyczynić się do ich większej porównywalności, zwłaszcza w ramach poszczególnych sektorów branżowych, ułatwienia oceny sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyników działalności emitentów i ich grup kapitałowych, a także do zwiększenia zaufania inwestorów do sprawozdawczości finansowej.

Treść niniejszego raportu, z uwagi na cel sporządzenia dokumentu, stanowi jedynie zestawienie wybranych informacji dotyczących przepisów MSSF. Pełny zakres wymogów jest zawarty w MSSF mających zastosowanie.

W celu podwyższenia jakości prezentowanych przez emitentów sprawozdań finansowych, rekomendujemy również zapoznanie się z dokumentami opublikowanymi na stronie internetowej ESMA³, opisanymi w niniejszym raporcie, w rozdziale 3.4. Stanowiska, raporty i inne dokumenty ESMA, w tym europejskie wspólne priorytety nadzorcze.

---

¹ W rozumieniu art. 2 ust. 3 Ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (t. jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 330, z późn. zm.) i odpowiednio par. 2 ust. 1 pkt 12 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (t. jedn. Dz. U. z 2014 r., poz. 133)

² ARC – *Accounting Regulatory Committee* (Komitet Regulacyjny ds. Rachunkowości)

³ ESMA – *European Securities and Markets Authority* (Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych); następcą działającego przed 1 stycznia 2011 r. CESR – *Committee of European Securities Regulators* (Komitet Regulatorów Rynku Papierów Wartościowych); www.esma.europa.eu

1.2. Nadzór nad zgodnością sprawozdań finansowych z regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego prowadzony przez UKNF

1.2.1. Podstawy prawne prowadzonego nadzoru

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 2 ustawy o nadzorze nad rynkiem kapitałowym⁴, do zadań KNF należy sprawowanie nadzoru nad działalnością podmiotów nadzorowanych oraz wykonywaniem przez te podmioty obowiązków związanych z ich uczestnictwem w obrocie na rynku kapitałowym, w zakresie określonym przepisami prawa.

Przepisy art. 24 ust. 4 lit. h Dyrektywy Transparencji⁵ stanowią, że organ nadzoru uprawniony jest m.in. do badania (ang.: *examine*) czy informacje, o których mowa w niniejszej dyrektywie, opracowane zostały zgodnie z odpowiednimi ramami sprawozdawczymi (ang.: *reporting framework*) oraz do podejmowania odpowiednich działań w przypadku stwierdzenia naruszeń.

Jak zauważono w pkt 16 wstępu do Rozporządzenia 1606/2002⁶, Państwa Członkowskie są zobowiązane do podjęcia właściwych środków celem zapewnienia zgodności z międzynarodowymi standardami rachunkowości.

W latach 2005-2014 Wydział Rachunkowości Departamentu Ofert Publicznych i Informacji Finansowej UKNF stosował obowiązujące w tym okresie zasady nadzoru nad przestrzeganiem standardów informacji finansowej przedstawione w Standardzie CESR Nr 1⁷ dotyczącym informacji finansowej.

Cel nadzoru nad przestrzeganiem standardów informacji finansowej – zgodnie z zasadą nr 1 Standardu CESR Nr 1 – to ochrona inwestorów oraz wzmacnianie zaufania do rynku poprzez poprawę przejrzystości informacji finansowych, które są istotne z punktu widzenia procesu podejmowania decyzji przez inwestorów.

Zgodnie z Zasadą nr 3 Standardu CESR Nr 1, kompetentne, niezależne władze administracyjne, utworzone przez Państwa Członkowskie, winny ponosić ostateczną odpowiedzialność za egzekwowanie zgodności informacji finansowych przekazywanych przez emitentów z regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego (ang.: *reporting framework*). W myśl Zasady nr 2 powyższego Standardu, regulacje dotyczące raportowania finansowego obejmują standardy i przepisy dotyczące rachunkowości i obowiązków informacyjnych (ang.: *accounting and disclosure standards adopted by the EU*).

W powyższym okresie Wydział Rachunkowości Departamentu Ofert Publicznych i Informacji Finansowej UKNF prowadził analizę okresową zgodności sprawozdawczości finansowej emitentów z odpowiednimi regulacjami dotyczącymi sprawozdawczości, mając na uwadze Zasadę nr 2 Standardu CESR Nr 1, stanowiącą, że zasadniczym elementem pełnego, kompleksowego zakresu nadzoru nad stosowaniem standardów informacji finansowej jest monitorowanie zgodności informacji finansowych z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego. Analiza okresowa obejmuje analizę wyselekcjonowanych sprawozdań finansowych oraz analizę na żądanie (sprawozdań finansowych emitentów, zamieszczonych w informacjach okresowych, prospektach emisyjnych lub memorandumach informacyjnych), w szczególności w sytuacji gdy inna komórka organizacyjna UKNF zwraca się z prośbą o stanowisko w toku prowadzonych czynności.

29 grudnia 2014 r. weszły w życie Wytyczne ESMA ws. nadzoru nad informacją finansową (ESMA/2014/1293pl, z dnia 28 października 2014 r.⁸). Dokument ten zawiera skierowane do właściwych organów nadzorczych wytyczne wydane na podstawie art. 16 Rozporządzenia

⁴ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o nadzorze nad rynkiem kapitałowym (t.jedn. Dz. U. z 2014 r., poz. 1537)

⁵ Dyrektywa 2004/109/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie harmonizacji wymogów dotyczących przejrzystości informacji o emitentach, których papiery wartościowe dopuszczane są do obrotu na rynku regulowanym oraz zmieniająca dyrektywę 2001/34/WE (Dz. Urz. UE L 390 z 31.12.2004 r., str. 38), z późn. zm.

⁶ Rozporządzenie (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 lipca 2002 r. w sprawie stosowania międzynarodowych standardów rachunkowości (Dz. Urz. WE nr L 243, z 11.9.2002 r., str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 29, str. 609), z późn. zm.

⁷ *Standard CESR No. 1 on Financial Information. Enforcement of Standards on Financial Information in Europe* (Ref.: CESR/03-073, marzec 2003), strona internetowa: www.esma.europa.eu/system/files/03_073.pdf

⁸ Dokument (w języku polskim) jest dostępny na stronie internetowej:
<http://www.esma.europa.eu/system/files/2014-esma-1293pl.pdf>

ustanawiającego ESMA⁹. Zgodnie z art. 16 ust. 3 ww. rozporządzenia właściwe organy dokładają wszelkich starań, aby zastosować się do ich treści. Po dokonaniu wnikliwej analizy odnośnie stosowania Wytycznych nadzorczych, KNF poinformował ESMA, że zamierza je stosować. W tym celu prowadzone są działania, w szczególności o charakterze legislacyjnym, aby umożliwić pełne stosowanie wszystkich wytycznych określonych w dokumencie ESMA, do końca 2015 r.

Zgodnie z Wytycznymi nadzorczymi ESMA (pkt 17) celem nadzoru nad informacją finansową jest przyczynienie się do spójnego stosowania odpowiednich ram sprawozdawczości finansowej, a przez to do przejrzystości informacji finansowych właściwych dla procesu decyzyjnego inwestorów i innych użytkowników zharmonizowanych dokumentów. Przez nadzór nad informacją finansową organy nadzoru przyczyniają się do ochrony inwestorów i promowania zaufania do rynku oraz do uniknięcia arbitrażu regulacyjnego. Nadzór nad informacją finansową, w myśl pkt 21 Wytycznych nadzorczych, obejmuje analizę zgodności informacji finansowych z odpowiednimi ramami sprawozdawczości finansowej, podejmowanie odpowiednich środków w przypadku wykrycia naruszeń w trakcie procesu nadzoru zgodnie z regulacjami implementującymi przepisy Dyrektywy Transparencji oraz podejmowanie innych środków, które są odpowiednie dla celów nadzoru.

1.2.2. Selekcja (wybór) sprawozdań finansowych do analizy

W 2014 roku Wydział Rachunkowości Departamentu Ofert Publicznych i Informacji Finansowej UKNF, podobnie jak w latach poprzednich, oparł metody wyboru sprawozdań finansowych do analizy na wytycznych CESR znajdujących się w Standardzie CESR Nr 1 oraz na wskazówkach CESR dotyczących stosowania metod selekcji.

Standard CESR Nr 1, w zasadzie nr 13 stanowi, że: (...) preferowane modele selekcji informacji finansowej na potrzeby sprawowania nadzoru nad przestrzeganiem standardów to modele mieszane, łączące podejście oparte na ocenie ryzyka z podejściem zakładającym rotację i/lub selekcję wyrywkową (...).

W ramach prowadzonych przez UKNF działań nadzorczych, przy wyborze sprawozdań finansowych emitentów do analizy okresowej utrzymano wysoki priorytet przyznany kryterium występowania zastrzeżeń w opiniach o badanych sprawozdaniach finansowych, odmowy wyrażenia opinii lub wyrażenia opinii negatywnej. Uwzględniono również występowanie zastrzeżeń w raportach z przeglądu półrocznych sprawozdań finansowych lub odmowy wydania raportu. UKNF traktuje badanie / przegląd sprawozdania finansowego przez podmioty uprawnione do badania sprawozdań finansowych jako „pierwszą zewnętrzną linię” zapewnienia prawidłowego stosowania regulacji dotyczących raportowania finansowego¹⁰.

Ponadto przy wyborze sprawozdań finansowych emitentów do analizy okresowej prowadzonej w 2014 roku, pod uwagę wzięto również emitentów z zagrożeniem kontynuacji działalności (w szczególności co do których została ogłoszona upadłość lub został złożony wniosek o ogłoszenie upadłości lub występują zastrzeżenia w opinii z badania / raporcie z przeglądu, odmowa wyrażenia opinii / wydania raportu lub uzupełniające objaśnienia związane z zagrożeniem kontynuacji działalności). Na koniec 2014 roku w stosunku do 13 emitentów z rynku regulowanego, dla których Polska jest krajem macierzystym, ogłoszono upadłość lub sąd rozpatruje wniosek o upadłość (*źródło: Cedula Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie z dn. 30.12.2014 r.*), a w przypadku dwóch emitentów sąd oddalił wniosek o ogłoszenie upadłości bądź uprawomocniło się postanowienie sądu o umorzeniu postępowania upadłościowego - ze względu na majątek emitenta niewystarczający na zaspokojenie kosztów postępowania.

W związku z prowadzoną analizą sprawozdań finansowych pod kątem ich zgodności z obowiązującymi emitentów regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności

⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1095/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru (Europejskiego Urzędu Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych), zmiany decyzji nr 716/2009/WE i uchylenia decyzji Komisji 2009/77/WE (Dz. Urz. UE L 331 z 15.12.2010 r., str. 84), z późn. zm.

¹⁰ Zgodnie z komentarzem do Zasady nr 8 Standardu CESR Nr 1: „Za kompletność, prawidłowość i prawdziwość informacji finansowych odpowiadają właściwe władze emitentów (głównie zarząd). W razie potrzeby biegli rewidenci mają działać jako pierwsza, zewnętrzna linia obrony przed nieprawidłowościami, przez wyrażanie opinii na temat informacji finansowych na podstawie przeprowadzonego badania”

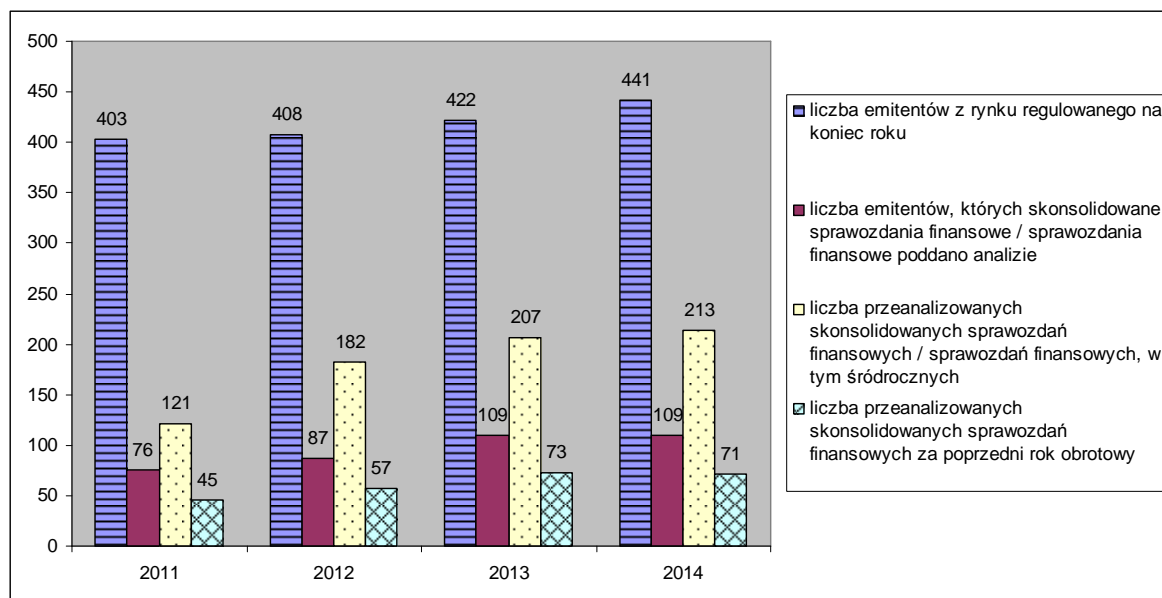
MSSF, w 2014 roku przeanalizowano 213 rocznych i śródrocznych sprawozdań finansowych 109 emitentów, w tym 71 skonsolidowanych sprawozdań finansowych sporządzonych za rok obrotowy 2013.

Tabela 1. Liczba emitentów, których skonsolidowane sprawozdania finansowe / sprawozdania finansowe zostały poddane analizie okresowej w 2014 roku

	Liczba emitentów z rynku regulowanego (GPW w Warszawie i BondSpot)*	Liczba emitentów, których sprawozdania finansowe podlegały analizie w 2014 r.	Udział w łącznej liczbie emitentów z rynku regulowanego*
Na dzień 31.12.2013 r.	422	109	25,8 %
Na dzień 31.12.2014 r.	441		24,7 %

* podana liczba nie obejmuje notowanych na rynku regulowanym funduszy inwestycyjnych zamkniętych oraz emitentów dla których Rzeczpospolita Polska jest państwem przyjmującym. Dane dotyczące lat poprzednich – patrz poprzednie raporty z analizy, do których linki zostały podane na str. 31 niniejszego raportu

Wykres 1. Liczba emitentów i skonsolidowanych sprawozdań finansowych / sprawozdań finansowych poddanych analizie okresowej w latach 2011-2014

W kolejnych latach przy określaniu metod wyboru (selekcji) sprawozdań finansowych do analizy zastosowane zostaną Wytyczne nadzorcze ESMA. Zgodnie z wytyczną nr 5, nadzór oparty jest zazwyczaj na wyborze. Model wyboru powinien opierać się na modelu mieszanym, przez co podejście oparte na analizie ryzyka jest połączone z podejściem pobierania próbek lub podejściem rotacyjnym. Podejście oparte na analizie ryzyka powinno uwzględniać ryzyko nieprawidłowości, jak również wpływ nieprawidłowości na rynki finansowe.

Mając powyższe na uwadze planowane jest utrzymanie kryterium występowania zastrzeżeń w opiniach o badanych sprawozdaniach finansowych, odmowy wyrażenia opinii lub wyrażenia opinii negatywnej oraz występowania zastrzeżeń w raportach z przeglądu półrocznych sprawozdań finansowych lub odmowy wydania raportu. Analizą objęte zostaną, tak jak w poprzednich latach, przypadki zagrożenia kontynuacji działalności.

Ponadto w procesie oceny zgodności sprawozdań finansowych emitentów z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego uwzględniane są europejskie wspólne priorytety nadzorcze, określone w ramach ESMA w celu wzmocnienia przejrzystości oraz właściwego i spójnego stosowania MSSF. Priorytetowe tematy dotyczą obecnie: sporządzania i prezentacji skonsolidowanych sprawozdań finansowych, sprawozdawczości finansowej jednostek

zaangażowanych we wspólne ustalenia umowne oraz ujęcia i wyceny aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego, a także związanych z nimi ujawnień. Zwracamy uwagę, że aktualne pozostają również tematy określone w europejskich wspólnych priorytetach nadzorczych ESMA, opublikowanych w latach 2013-2012, dotyczące m.in. utraty wartości aktywów niefinansowych, wartości godziwej, instrumentów finansowych, zasad (polityki) rachunkowości i rezerw.

1.2.3. Działania nadzorcze związane z analizą zgodności sprawozdań finansowych z regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego

UKNF szczególną uwagę przywiązuje do analizy sprawozdań finansowych emitentów, w przypadku których opinia / raport o sprawozdaniu finansowym zawiera zastrzeżenia, jest negatywna lub gdy podmiot uprawniony do badania odmówił wyrażenia opinii / wydania raportu - pod kątem podjęcia odpowiednich działań wynikających z obowiązujących przepisów. UKNF traktuje badanie / przegląd sprawozdania finansowego przez podmioty uprawnione do badania sprawozdań finansowych jako „pierwszą zewnętrzną linię” zapewnienia prawidłowego stosowania regulacji dotyczących raportowania finansowego.

W przypadku konieczności uzyskania wyjaśnień odnośnie ewentualnych niezgodności, uprawniony przedstawiciel KNF, na podstawie art. 68 ustawy o ofercie publicznej¹¹, zwraca się do emitentów (zarówno do zarządów jak też rad nadzorczych) o wyjaśnienie przyczyn niezastosowania obowiązujących regulacji dotyczących raportowania finansowego oraz oszacowanie wpływu nieprawidłowości będących przedmiotem zastrzeżeń na dane sprawozdanie finansowe. W uzasadnionych przypadkach prośba o wyjaśnienia kierowana jest również do podmiotu uprawnionego do badania / przeglądu sprawozdań finansowych. Dodatkowo przedstawiciel KNF zwraca się z prośbą o opinie komitetów audytu.

Zwracamy uwagę na odpowiedzialność zarządów i rad nadzorczych (por. art. 4a ustawy o rachunkowości¹²) za zapewnienie, aby sprawozdania finansowe oraz sprawozdania z działalności spełniały wymagania przewidziane w ustawie o rachunkowości (a zatem również wymagania dotyczące sporządzania określonych sprawozdań finansowych zgodnie z MSSF mającymi zastosowanie, z uwzględnieniem zasady istotności), a także za zapewnienie zgodności z pozostałymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego.

W zapewnieniu wysokiej jakości sprawozdań finansowych ważną rolę do odegrania mają komitety audytu, powołane na mocy ustawy o biegłych rewidentach¹³, lub rady nadzorcze pełniące zadania tych komitetów.

Ponadto, w naszej ocenie, w przypadku wyrażenia przez biegłego rewidenta zastrzeżenia w opinii o badanym sprawozdaniu finansowym, dotyczącego kwestii mającej wpływ na wynik finansowy emitenta, zarząd emitenta powinien brać je pod uwagę formułując dla organu zatwierdzającego propozycję podziału lub pokrycia wyniku finansowego. Zwracamy uwagę, że zgodnie z art. 53 ust. 3 ustawy o rachunkowości, podział lub pokrycie wyniku finansowego netto jednostek zobowiązanych do poddania badaniu rocznego sprawozdania finansowego może nastąpić po zatwierdzeniu sprawozdania finansowego przez organ zatwierdzający, poprzedzonego wyrażeniem przez biegłego rewidenta opinii o tym sprawozdaniu bez zastrzeżeń lub z zastrzeżeniami. Podział lub pokrycie wyniku finansowego netto dokonany bez spełnienia tego warunku jest nieważny z mocy prawa.

W przypadku konieczności dokonania przez emitenta korekty skonsolidowanego raportu okresowego lub raportu okresowego w związku z wystąpieniem nieprawidłowości, w tym

---

¹¹ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych oraz o zmianie innych ustaw (t. jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 1382)

¹² Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (t. jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 330, z późn. zm.)

¹³ Ustawa z dnia 7 maja 2009 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz nadzorze publicznym (Dz. U. Nr 77, poz. 649, z późn. zm.)

niezgodności z MSSF, tryb jej dokonania określa par. 6 ust. 4 i 5 Rozporządzenia w sprawie informacji bieżących i okresowych¹⁴.

W przypadku wystąpienia istotnych naruszeń regulacji dotyczących raportowania finansowego KNF podejmuje odpowiednie działania, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

W związku z analizą sprawozdań finansowych / historycznych informacji finansowych podmiotów ubiegających się o zatwierdzenie prospektu emisyjnego (wyniki tych analiz również zostały uwzględnione w raporcie), do emitentów przekazywane są uwagi w celu uzyskania wyjaśnień lub skorygowania informacji finansowych zawartych w prospekcie.

Podsumowanie przeprowadzonej analizy skonsolidowanych sprawozdań finansowych / sprawozdań finansowych emitentów papierów wartościowych niebędących funduszami inwestycyjnymi, pod kątem oceny zgodności tych sprawozdań z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności MSSF, stanowi niniejszy raport.

W celach edukacyjnych raport jest publikowany na stronie internetowej KNF. Zagadnienia, o których mowa w zastrzeżeniach podmiotów uprawnionych do badania i stanowiskach dotyczących odmowy wydania opinii / raportu oraz najczęściej występujące niezgodności i braki w zakresie ujawnień wymaganych przez MSSF są też prezentowane na seminarium dla uczestników rynku finansowego, organizowanym corocznie przez UKNF, zwykle w IV kwartale roku, w ramach inicjatywy CEDUR (Centrum Edukacji dla Uczestników Rynku)¹⁵.

W kolejnych latach, dla wypełnienia celów prowadzonego nadzoru, planowane jest kontynuowanie okresowej analizy zgodności sprawozdawczości finansowej emitentów z odpowiednimi regulacjami.

---

¹⁴ Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (t. jedn. Dz. U. z 2014 r., poz. 133)

¹⁵ Informacje dotyczące CEDUR dostępne są na stronie internetowej:
http://www.knf.gov.pl/dla_ryнку/edukacja_cedur/index.html

2. OBSZARY NIEZGODNOŚCI Z MSSF – NA PODSTAWIE ANALIZY SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH ORAZ OPINII PODMIOTÓW UPRAWNIONYCH DO BADANIA I ODPOWIEDNIO RAPORTÓW Z PRZEGLĄDU

2.1. Analiza sprawozdań finansowych za rok obrotowy 2013 w świetle opinii podmiotów uprawnionych do badania – zestawienie obszarów niezgodności z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności MSSF

Analizując roczne sprawozdania finansowe emitentów papierów wartościowych niebędących funduszami inwestycyjnymi, Wydział Rachunkowości Departamentu Ofert Publicznych i Informacji Finansowej UKNF zaobserwował, że po dwóch latach (2010-2011) zmniejszającej się liczby emitentów z zastrzeżeniami, opinią negatywną lub odmową wyrażenia opinii (w odniesieniu do sprawozdań finansowych emitentów za rok obrotowy 2009 wynosiła ona 56 emitentów, za rok obrotowy 2010: 36, a za rok obrotowy 2011: 30 emitentów), liczba ta za rok obrotowy 2012 wyniosła 41 emitentów, co stanowi 37% wzrost w stosunku do poprzedniego roku. Wzrost ten wywołany był w szczególności zwiększoną liczbą odmów wydania opinii związanych z zagrożeniem kontynuacji działalności, co spowodowane było głównie znacznym pogorszeniem się kondycji i płynności finansowej emitentów w niektórych sektorach. Następnie w roku 2013 liczba emitentów z zastrzeżeniami lub odmową wyrażenia opinii spadła o 3 do 38 emitentów (spadek o 7% w stosunku do 2012 roku). Należy zauważyć, że udział ww. emitentów w ogólnej liczbie emitentów z rynku regulowanego (z wyłączeniem funduszy inwestycyjnych zamkniętych oraz emitentów dla których Rzeczpospolita Polska jest państwem przyjmującym) w latach obrotowych 2010-2013 pozostaje na zbliżonym poziomie.

W odniesieniu do sprawozdań finansowych za rok obrotowy 2013, opinie o badanych sprawozdaniach finansowych 24 emitentów zawierały zastrzeżenia, natomiast w przypadku 14 emitentów miała miejsce odmowa wyrażenia opinii przez podmiot uprawniony do badania. Największa liczba emitentów z zastrzeżeniami w opiniach o badanych sprawozdaniach finansowych za rok obrotowy 2013 pochodziła z sektorów: budownictwo (4 emitentów), przemysł farmaceutyczny (4), finanse inne (4) oraz usługi inne (3), natomiast odmowy wyrażenia opinii o sprawozdaniu finansowym za ww. okres dotyczyły najczęściej emitentów z sektorów: budownictwo (4), deweloperzy (2), informatyka (2) oraz finanse inne (2).

Tabela 2. Liczba emitentów z zastrzeżeniami, odmową wyrażenia opinii lub opinią negatywną w odniesieniu do rocznych skonsolidowanych sprawozdań finansowych / sprawozdań finansowych za lata obrotowe 2009-2013

Liczba emitentów	rok 2009	rok 2010	rok 2011	rok 2012	rok 2013
Opinie z zastrzeżeniami	54	35	25	29	24
Odmowy wyrażenia opinii	2	1	4	12	14
Opinie negatywne	0	0	1	0	0
RAZEM	56	36	30	41	38
Liczba emitentów na koniec roku obrotowego*	368	386	403	408	422
Udział w liczbie emitentów na koniec roku obrotowego	15%	9%	7%	10%	9%

* podana liczba nie obejmuje notowanych na rynku regulowanym funduszy inwestycyjnych zamkniętych oraz emitentów dla których Rzeczpospolita Polska jest państwem przyjmującym

W celu zwrócenia szczególnej uwagi emitentom na konieczność osiągnięcia zgodności z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności z wymogami MSSF, przedstawiono poniżej zagadnienia, do których odnosiły się stanowiska w sprawie odmowy wyrażenia opinii i odpowiednio zastrzeżenia zamieszczone w opiniach o badanych sprawozdaniach finansowych emitentów za rok obrotowy 2013. Zagadnienia, do których odnosiły się ww. odmowy wyrażenia opinii i zastrzeżenia zostały pogrupowane w sposób ułatwiający odnalezienie określonej tematyki.

2.1.1. Stanowiska w sprawie odmowy wyrażenia opinii związane z zagadnieniami dotyczącymi kontynuacji działalności

Stanowiska w sprawie odmowy wyrażenia opinii zostały wydane ze względu m.in. na następujące okoliczności:

- Istnienie poważnych zagrożeń dla kontynuacji działalności: wydanie przez sąd postanowienia o umorzeniu postępowania upadłościowego spółki, ujemne całkowite dochody za rok 2013, zobowiązania krótkoterminowe przekraczające wartość aktywów, ujemna wartość kapitałów własnych; istotna niepewność co do wyceny nieruchomości oraz należności z uwagi na złożoną sytuację prawną tych aktywów; nieobjęcie konsolidacją części jednostek zależnych z uwagi na brak możliwości uzyskania danych finansowych tych jednostek; brak możliwości potwierdzenia przez biegłego rewidenta prawidłowości i kompletności wyceny zobowiązań i rezerw oraz kompletności ujawnień odnośnie zobowiązań warunkowych; ujęcie w skonsolidowanym rachunku zysków lub strat i innych całkowitych dochodów za poprzedni rok obrotowy przychodów i kosztów z transakcji wymiany aktywów finansowych zamiast jedynie wyniku na tych transakcjach; niespełnienie przez informację dodatkową istotnej części wymogów MSSF 7, MSR 24, MSR 36, MSR 37 i MSR 40
- Występowanie poważnego zagrożenia dla kontynuacji działalności przez spółkę; skumulowane straty przewyższające sumę kapitałów zapasowego i rezerwowego oraz jedną trzecią kapitału zakładowego - zgodnie z art. 397 Kodeksu spółek handlowych Zarząd zobowiązany jest zwołać WZA w celu powzięcia uchwały dotyczącej dalszego istnienia spółki; gdyby utworzono odpis aktualizujący wartość zapasów zalegających ponad rok kapitał własny wykazywałby wartość ujemną; terminy spłaty kredytów przypadające na kwiecień 2014 r; przeterminowane wymagalne zobowiązania handlowe na wysokim poziomie; znaczący spadek przychodów ze sprzedaży; spadek zatrudnienia; problemy z terminowym regulowaniem zobowiązań publicznoprawnych oraz wynagrodzeń wobec pracowników;
- Sporządzenie sprawozdania finansowego przy założeniu kontynuacji działalności, opartym głównie na oczekiwaniach przyjęciu przez wierzycieli propozycji układowych, spłacie przeterminowanych należności oraz pozyskaniu inwestora strategicznego; brak wystarczających dowodów na to, że układ zostanie zaakceptowany przez wierzycieli i zatwierdzony przez sąd; brak realizacji zasadniczego przedmiotu działalności; jednostka jako jedna ze stron umowy wieloproduktowej z bankiem była zobowiązana do solidarnej spłaty kredytu, w związku ze zgłoszeniem przez bank w jej postępowaniu upadłościowym wierzytelności z tytułu udzielonego kredytu spółka ujęła zobowiązanie z tego tytułu w jednostkowym sprawozdaniu finansowym;
- Sporządzenie sprawozdania finansowego przy założeniu kontynuacji działalności w okresie co najmniej 12 miesięcy po dniu bilansowym pomimo istnienia faktów i okoliczności, które wskazywałyby na niepewności i zagrożenia dla możliwości kontynuacji działalności; brak podjęcia uchwały dotyczącej dalszego istnienia spółki; ujemne przepływy pieniężne z działalności operacyjnej, zobowiązania bieżące przewyższające aktywa obrotowe, brak trwałych źródeł dochodu; biegłemu rewidentowi nie przedstawiono planów dotyczących poprawy sytuacji finansowej, pozyskania źródeł finansowania dla przyszłych inwestycji i zapewnienia wpływu korzyści ekonomicznych; nieterminowe regulowanie zobowiązań; znaczne obciążenie majątku hipotekami kaucyjnymi; brak badania sprawozdań finansowych części spółek zależnych; odstąpienie od wprowadzenia do sprawozdania finansowego

korekt, które byłyby konieczne gdyby założenie kontynuacji działalności nie było zasadne; niezyskanie przez biegłego rewidenta wystarczających i odpowiednich dowodów badania w odniesieniu do części aktywów;

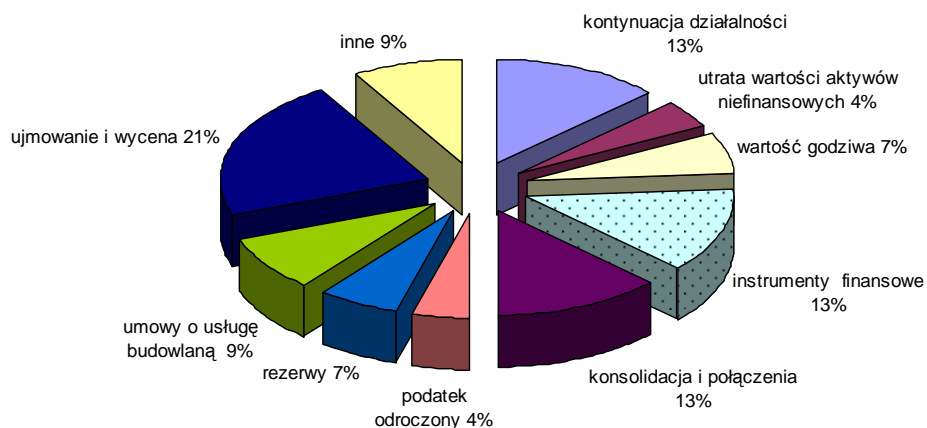
- Nieprzedstawienie kompletnego sprawozdania finansowego w terminie umożliwiającym jego zbadanie; poważne zagrożenie dla kontynuacji działalności Spółki: trwające cztery postępowania upadłościowe wszczęte na wniosek wierzycieli Spółki, nierealizowanie wykupu wyemitowanych obligacji, wypowiedzenie przez banki umów kredytowych, nierealizowanie zasadniczego przedmiotu działalności;
- Istnienie znaczących zagrożeń dotyczących kontynuacji działalności w dającej się przewidzieć przyszłości: niezawarcie, do dnia wydania stanowiska w sprawie odmowy wyrażenia opinii, układu z wierzycielami na zaproponowanych warunkach, trudna sytuacja finansowa, znaczący spadek przychodów ze sprzedaży i znacząca strata finansowa wygenerowana na poziomie operacyjnym, ujemne kapitały własne, brak zdarzeń jednoznacznie potwierdzających możliwość realizacji założeń Spółki z przyjętej strategii; brak uzyskania do dnia zakończenia badania wystarczających informacji i wyjaśnień dotyczących niektórych pozycji sprawozdania finansowego; ujęcie w pozycji należne wpłaty na kapitał podstawowy kwoty, która wynika z nieujęcia w księgach roku obrotowego konwersji zobowiązań o tej wartości;
- Występowanie poważnych zagrożeń dot. kontynuacji działalności: spółka nie pozyskała inwestora strategicznego i nie doszło do zawarcia porozumień z bankami finansującymi spółkę, brak przychodów operacyjnych, które pozwoliłyby na bieżące regulowanie zobowiązań i pokrycie kosztów bieżącej działalności; złożenie przez Zarząd wniosku o ogłoszenie upadłości z możliwością zawarcia układu; stosowanie dla celów bilansowych podatkowych stawek amortyzacji - gdyby spółka zastosowała stawki amortyzacji wynikające z okresu ekonomicznej użyteczności aktywów, zarówno wynik finansowy jak i wartość kapitałów własnych byłyby wyższe; niezyskanie przez biegłego rewidenta pisemnego oświadczenia od Zarządu o kompletności, rzetelności i prawidłowości sprawozdania finansowego oraz że przestrzegane były przepisy prawa; uzależnienie wykazanej wartości aktywów od kontynuowania przez spółkę działalności w przyszłości;
- Istnienie istotnej niepewności co do możliwości kontynuowania działalności: złożenie przez Zarząd wniosku o postawienie spółki w stan upadłości układowej w związku z wypowiedzeniem umów kredytowych przez banki i postawieniem w stan wymagalności kredytów, których terminowe zaspokojenie nie było możliwe; niepewność odnośnie stopnia realizacji korzyści ekonomicznych z aktywa z tytułu podatku odroczonego związana z uzależnieniem od stopnia realizacji zysków podatkowych w przyszłości;
- Znaczna wątpliwość w zdolność jednostki do kontynuowania działalności w dającej się przewidzieć przyszłości ze względu na niepewność odnośnie dalszego toku postępowania upadłościowego; trudna sytuacja spółek z Grupy Kapitałowej, które znajdują się w stanie likwidacji bądź upadłości układowej; uzależnienie działalności od zaakceptowania przez wierzycieli propozycji układowych; ze względu na niepewność odnośnie dalszego toku postępowania upadłościowego brak możliwości potwierdzenia przez biegłego rewidenta prawidłowości wyceny nieruchomości inwestycyjnych, zapasów, aktywów finansowych oraz wyceny aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego; nieutworzenie rezerw na zakończone i toczące się postępowania sądowe;
- Istnienie poważnych zagrożeń dla kontynuacji działalności i znaczny stopień niepewności co do przetrwania Grupy Kapitałowej: strata netto, ograniczenie działalności, zwolnienia pracowników, brak dowodów potwierdzających możliwość realizacji działań restrukturyzacyjnych, poniesiona strata na sprzedaży akcji; niespełnienie norm adekwatności kapitałowej;
- Istnienie okoliczności wskazujących na zagrożenie kontynuacji działalności w związku z brakiem nowych kontraktów oraz poniesionymi stratami netto; wydanie przez biegłego rewidenta stanowisk do sprawozdań finansowych jednostki wchodzącej w skład Grupy w związku z zagrożeniem kontynuacji działalności; brak możliwości potwierdzenia poprawności wyceny ujętych obligacji oraz udzielonych pożyczek; niezamieszczenie w

sprawozdaniu finansowym opisu transakcji sprzedaży jednostki zależnej wraz z prawem wieczystego użytkowania gruntu; brak możliwości potwierdzenia poprawności wyceny należności; niepewność co do realizacji założeń przyjętego planu naprawczego; nieotrzymanie przez biegłego rewidenta wszystkich potwierdzeń spraw spornych oraz potwierdzeń od banków; brak możliwości zapewnienia przez Zarząd o kompletności ujęcia transakcji za lata obrotowe 2011 oraz 2012; nieuzyskanie przez biegłego rewidenta dokumentacji potwierdzającej sprzedaż zrealizowaną przez zagraniczny oddział; nieterminowe regulowanie zobowiązań i nieujmowanie odsetek od tych zobowiązań; nienaliczanie i nieujmowanie odsetek od należności handlowych; zmniejszenie się wartości środków pieniężnych; nieotrzymanie przez biegłego rewidenta potwierdzeń sald rozrachunków handlowych, sald pożyczek oraz naliczonych odsetek wewnątrzgrupowych od spółek zależnych; środki pieniężne nie pokrywają zobowiązań dotyczących zakładowego funduszu świadczeń socjalnych;

- Brak możliwości stwierdzenia przez biegłego rewidenta czy założenie kontynuacji działalności jest zasadne - Spółka prowadzi negocjacje z wierzycielami w celu podpisania umowy restrukturyzacyjnej oraz ustalenia warunków układowych w związku z ogłoszeniem upadłości układowej; wartości prezentowanych zobowiązań i rezerw mogą ulec zmianie ze względu na trwającą aktualizację wiarygodności; brak możliwości określenia przez biegłego rewidenta w jakiej części zobowiązania z tytułu udzielonych poręczeń, gwarancji i solidarnej odpowiedzialności wobec podwykonawców przypadną do zapłaty przez Spółkę; niesporządzenie przez Zarząd wystarczających analiz dotyczących wartości odzyskiwalnej wartości niematerialnych, rzeczowych aktywów trwałych oraz aktywów przeznaczonych do sprzedaży pomimo istnienia przesłanek wskazujących na możliwość trwałej utraty wartości tych aktywów; brak aktualnych wycen wykazywanych nieruchomości inwestycyjnych do wartości godziwej; brak możliwości potwierdzenia prawidłowości wartości udzielonej pożyczki; brak wystarczających dowodów z badania pozwalających na ocenę czy wykazywana wartość inwestycji w jednostkę zależną jest prawidłowa;
- Znaczący stopień niepewności co do kontynuowania działalności: brak wystarczających dowodów na to, że układ zostanie zaakceptowany przez wierzycieli i zatwierdzony przez sąd, złożenie wniosków przez dwie spółki zależne o postawienie w stan upadłości likwidacyjnej, prowadzenie zasadniczego przedmiotu działalności w ograniczonym zakresie, wypowiedzenie przez banki umów kredytowych, brak dowodów na to, że Zarząd sprzedał nieruchomość wykazaną w cenie nabycia - po cenie co najmniej równej wartości bilansowej i porozumiał się z bankiem w sprawie zwolnienia zabezpieczenia hipotecznego, brak dowodów uzasadniających utrzymanie udziałów i akcji w jednostkach zależnych w wykazywanej wartości, nieotrzymanie wyceny certyfikatów ubezpieczeniowych, nieprzedstawienie protokołów odbioru budów, brak podpisania sprawozdań finansowych przez osobę, której powierzono prowadzenie ksiąg rachunkowych;
- Znacząca niepewność co do zdolności kontynuacji działalności w niezmiennym istotnie zakresie w najbliższej przyszłości - na dzień wydania stanowiska nie przedstawiono biegłemu rewidentowi informacji potwierdzających możliwość uzyskania finansowania zewnętrznego, które pozwoli na prowadzenie dalszej działalności poszukiwawczej oraz wypełnienie zobowiązań koncesyjnych; upływanie terminów spłaty kredytów; brak dowodów potwierdzających odzyskiwalność należności z tytułu udzielonych pożyczek.

Wykres 2. Tematyka zastrzeżeń zawartych w opiniach o badanych skonsolidowanych sprawozdaniach finansowych / sprawozdaniach finansowych emitentów za rok obrotowy 2013

Komentarz: W przypadku gdy zastrzeżenie wystąpiło w opinii o badanym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym oraz w opinii o badanym sprawozdaniu finansowym emitenta, w wykresie zostało uwzględnione tylko raz. Wykres nie uwzględnia stanowisk w sprawie odmowy wyrażenia opinii. Na udział procentowy ma wpływ częstotliwość wystąpienia danego zagadnienia w zastrzeżeniach, natomiast w poniższym opisie zagadnień, z którymi związane były zastrzeżenia, poszczególne tematy zostały przedstawione tylko raz.

2.1.2. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi kontynuacji działalności

Zastrzeżenia zamieszczone w opiniach podmiotów uprawnionych do badania odnosiły się do następujących zagadnień związanych z kontynuacją działalności:

- Wydania przez sąd postanowienia o ogłoszeniu upadłości emitenta z możliwością zawarcia układu i sporządzenia sprawozdania finansowego przy założeniu wystąpienia zagrożenia kontynuacji działalności;
- Wystąpienia przesłanek wskazujących na zagrożenie kontynuacji działalności przez jednostkę w najbliższej przyszłości (m.in. ponoszone straty, ujemna wartość kapitałów własnych, wysoka ujemna wartość kapitału obrotowego netto, niski poziom płynności, wypowiedzenie umowy kredytowej przez bank, trudności w spłacie zobowiązań budżetowych oraz handlowych);
- Niepewności w zakresie założenia kontynuacji działalności przez całą grupę kapitałową spowodowanej niepewnością terminowej spłaty zobowiązań układowych;
- Zastosowania zasad rachunkowości właściwych dla podmiotów kontynuujących działalność, mając na uwadze istotne ograniczenie w zewnętrznych dowodach badania;
- Możliwości zmiany stanu zobowiązań i niektórych należności wykazanych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym na skutek zmian niezatwierdzonych list wierzytelności jednostki dominującej oraz jednostki zależnej, postawionych w stan upadłości układowej.

2.1.3. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi utraty wartości aktywów (niefinansowych)

Zastrzeżenia zamieszczone w opiniach podmiotów uprawnionych do badania odnosiły się do następujących zagadnień związanych z utratą wartości aktywów innych niż aktywa finansowe:

- Nieprzedstawienia informacji potwierdzających przeprowadzenie testów na utratę wartości wartości firmy ustalonej w związku z rozliczeniem transakcji połączenia (por. MSR 36 „Utrata wartości aktywów”);
- Braku możliwości oceny prawidłowości wyceny udziałów w jednostce stowarzyszonej, objętej w poprzednich okresach sprawozdawczych pełnym odpisem aktualizującym, w związku z brakiem pełnych informacji, w tym dotyczących przewidywanych do zrealizowania cen sprzedaży netto lub w inny sposób określonej wartości odzyskiwanej (por. MSR 36).

2.1.4. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi wartości godziwej

Zastrzeżenia zamieszczone w opiniach podmiotów uprawnionych do badania odnosiły się do następujących zagadnień związanych z wartością godziwą:

- Niepewności czy zaprezentowana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej wartość portfela inwestycji odzwierciedla jego wartość godziwą, ponieważ wycena tych instrumentów oparta była o mało płynny rynek (por. MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena”; MSSF 13 „Ustalanie wartości godziwej”);
- Niedokonania, przy rozliczeniu połączenia, wyceny do wartości godziwych towarów będących własnością przejętej jednostki, oraz nieprzeprowadzenie spisu z natury zapasów (por. MSSF 3 „Połączenia jednostek”);
- Odstąpienia od wyceny nieruchomości inwestycyjnych, należących do jednostki zależnej, według wartości godziwej (por. MSR 40 „Nieruchomości inwestycyjne”).

2.1.5. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi instrumentów finansowych

Zastrzeżenia zamieszczone w opiniach podmiotów uprawnionych do badania odnosiły się do następujących zagadnień związanych z instrumentami finansowymi:

- Nierozpoznanie utraty wartości i nieobjęcia odpisem aktualizującym przeterminowanych powyżej 1 roku należności od kontrahentów innych niż jednostki powiązane (por. MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena”);
- Nieutworzenia odpisu aktualizującego wartość nabytych portfeli wierzytelności pomimo wystąpienia, w związku z brakiem spłat, przesłanek utraty wartości (por. MSR 39);
- Niedokonania odpisów aktualizujących należności skierowane na drogę sądową oraz trudno ściągane (por. MSR 39);
- Nieobjęcia odpisem aktualizującym należności z tytułu dostaw i usług od jednostki, w stosunku do której sąd ogłosił upadłość z możliwością zawarcia układu (por. MSR 39);
- Nieujęcia w sprawozdaniu finansowym jednostki zależnej odpisu aktualizacyjnego na należność od spółki będącej w upadłości likwidacyjnej, gdyż w oparciu o zebrane przez zarząd dowody uznano, że należność będzie odzyskana (por. MSR 39);
- Nieotrzymania przez biegłego rewidenta wystarczającej dokumentacji potwierdzającej poprawność wyceny należności długoterminowych od jednostki powiązanej, w odniesieniu do której istnieją przesłanki utraty wartości ze względu na jej sytuację finansową, co spowodowało brak możliwości oceny wpływu powyższej kwestii na dane sprawozdanie finansowe (por. art. 67 ustawy o rachunkowości).

2.1.6. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi konsolidacji i połączeń

Zastrzeżenia zamieszczone w opiniach podmiotów uprawnionych do badania odnosiły się do następujących zagadnień związanych z konsolidacją i połączeniami:

- Zawarcia przez Zarząd jednostki dominującej w notach do skonsolidowanego sprawozdania finansowego informacji o sposobie przeprowadzenia konsolidacji, w której ujawniono przyjęte w grupie odstępstwa od wymogów stosowania MSR 27 (por. MSR 27 „Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdania finansowe”, MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych”);
- Rozliczenia objęcia akcji w podwyższonym kapitale zakładowym jednostki zależnej w sposób uproszczony, przyjmując jako podstawę rozliczenia dane na temat aktywów netto na koniec poszczególnych kwartałów 2013 r., a nie dane ustalone na faktyczne dni kolejnych przejęć (por. MSSF 3 „Połączenia jednostek”);
- Braku pewności odnośnie kompletności ujęcia zobowiązań w księgach jednostki zależnej, ponieważ nie określono listy zobowiązań przejmowanych wraz z przedsiębiorstwem wniesionym do tej spółki w formie aportu;
- Braku możliwości potwierdzenia prawidłowości inwentaryzacji zapasów w spółkach zależnych;
- Objęcia skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym sprawozdań finansowych spółek zależnych, które nie zostały poddane badaniu;
- Niezakończenia, do dnia wydania opinii, badania sprawozdania finansowego jednostki współzależnej, w związku z czym wycena inwestycji została oparta w głównej mierze na szacunkach.

2.1.7. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi podatku odroczonego

Zastrzeżenia zamieszczone w opiniach podmiotów uprawnionych do badania odnosiły się do następujących zagadnień związanych z podatkiem odroczonym:

- Nieutworzenia aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego, które powinno zostać ujęte w kwocie prawdopodobnej pomocy możliwej do wykorzystania w przyszłych okresach (por. MSR 12 „Podatek dochodowy”);
- Zawyżenia aktywów z tytułu podatku odroczonego na dzień 31.12.2013 r. oraz wyniku netto za rok zakończony 31.12.2013 r. (por. MSR 12 / art. 37 ustawy o rachunkowości).

2.1.8. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi rezerw

Zastrzeżenia zamieszczone w opiniach podmiotów uprawnionych do badania odnosiły się do następujących zagadnień związanych z rezerwami:

- Nieujęcia rezerwy na ewentualne zobowiązania w związku z toczącymi się postępowaniami sądowymi o odszkodowania (por. MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe”);
- Nieujęcia w sprawozdaniu finansowym jednostki zależnej skutków spraw w toku wynikających z poręczeń i gwarancji udzielonych przez tę jednostkę podmiotom powiązanym, w tym nieutworzenie rezerwy na kwotę zobowiązania, które ewentualnie Spółka byłaby zmuszona zapłacić jeżeli sprawa zostałaby rozstrzygnięta na niekorzyść jednostki zależnej (por. MSR 37);
- Nieprzedstawienia wiarygodnych szacunków stanowiących podstawę utworzenia rezerwy na roszczenia pracowników, utworzonej przez spółkę przejmowaną, w związku z czym nie jest możliwe ustalenie prawidłowej wartości rezerwy i jej wpływu na ustaloną wartość firmy (por. MSR 37, MSSF 3).

2.1.9. Zastrzeżenia związane z innymi zagadnieniami dotyczącymi umów o usługę budowlaną

Zastrzeżenia zamieszczone w opiniach podmiotów uprawnionych do badania odnosiły się do następujących zagadnień związanych z umowami o usługę budowlaną:

- Ujęcia w przychodach w latach poprzednich, przy rozliczaniu kontraktów budowlanych, roszczeń w stosunku do zamawiających na niektórych kontraktach, w sytuacji gdy proces postępowania prawnego oraz negocjacje z zamawiającymi nie osiągnęły jeszcze zaawansowanego stadium (por. MSR 11 „Umowy o usługę budowlaną”);
- Braku ujęcia w stratach z kontraktów budowlanych dodatkowych kosztów ponoszonych w 2014 roku, niezbędnych do zakończenia tych kontraktów (por. MSR 11);
- Pomniejszenia zobowiązań wobec podwykonawców o kwoty naliczonych przez jednostkę kar w związku z toczącymi się postępowaniami sądowymi i sporami pozasądowymi o zapłatę za wykonane usługi (prawo do dokonania kompensat bez zgody kontrahentów, zdaniem Zarządu jednostki, wynika z zawartych z nimi umów);
- Rozbieżności stanowisk w zakresie wynagrodzenia z tytułu wykonanej przez jednostkę zależną usługi budowlanej pomiędzy tą jednostką a inwestorem - uznając obniżenie wynagrodzenia za bezpodstawne jednostka ta nie ujęła w księgach skutków tej sprawy.

2.1.10. Zastrzeżenia związane z innymi zagadnieniami dotyczącymi ujmowania i wyceny

Zastrzeżenia zamieszczone w opiniach podmiotów uprawnionych do badania odnosiły się do następujących zagadnień związanych z ujmowaniem i wyceną:

- Braku retrospektywnego ujęcia w kapitale własnym korekt dotyczących lat ubiegłych (por. MSR 8 „Zasady (polityka) rachunkowości, zmiana wartości szacunkowych i korygowanie błędów”);
- Niespełnienia przez środki trwałe wykazane w skonsolidowanym bilansie warunków uprawniających do zaliczenia ich do aktywów trwałych korzystającego (umowy leasingowe dotyczące tych środków zostały wypowiedziane przez leasingodawcę) (por. MSR 17 „Leasing”);
- Rozpoznanie umów leasingu wyposażenia jako leasing operacyjny zamiast jako leasing finansowy (por. MSR 17);
- Ujęcia przez jednostkę otrzymanych nieodpłatnie praw wieczystego użytkowania gruntów w bilansie jako środki trwałe, nieruchomości inwestycyjne lub aktywa klasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży, zamiast w ewidencji pozabilansowej; zdaniem biegłego rewidenta prawa te stanowią formę leasingu operacyjnego zgodnie z MSR 17 (por. MSR 17);
- Ujęcia nabytych odpłatnie praw wieczystego użytkowania gruntów jako majątek trwały zamiast jako leasing operacyjny zgodnie z MSR 17 (por. MSR 17);
- Braku możliwości wypowiedzenia się przez biegłego rewidenta co do prawidłowości wyceny prac rozwojowych w związku z trudnym do przewidzenia efektem tych prac, które zależą od przyszłych zdarzeń (por. MSR 38 „Wartości niematerialne”);
- Niepewności co do rzeczywistej wartości aktywów wykazanych w pozycji wartości niematerialne tj. znaku towarowego oraz platformy e-commerce (sklepu internetowego) (por. MSR 38 „Wartości niematerialne”);
- Wątpliwości co do zasadności przyjęcia 30-letniego okresu ekonomicznej użyteczności dla amortyzowanej platformy e-commerce (por. MSR 38 „Wartości niematerialne”);
- Rozbieżności pomiędzy ceną zakupu i ceną sprzedaży towarów nabytych wcześniej od jednostki powiązanej, która może wskazywać, że cena zakupu tych aktywów odbiegała w sposób istotny od ceny, jaka zostałaby ustalona w transakcji zawartej pomiędzy niepowiązаныmi ze sobą stronami;

- Braku wystarczającej pewności co do wartości bilansowej aktywów i zobowiązań oraz wyniku za rok 2013 prezentowanych jako działalność zaniechana, ze względu na fakt odmówienia dostępu do ksiąg rachunkowych sprzedanej spółki zależnej (por. art. 67 ustawy o rachunkowości).

2.1.11. Inne zagadnienia, do których odnoszą się zastrzeżenia

Zastrzeżenia zamieszczone w opiniach podmiotów uprawnionych do badania odnoszą się także do następujących zagadnień:

- Rozdysponowania kapitału zapasowego niezgodnie z celem określonym w art. 396 par. 5 Kodeksu spółek handlowych, w związku z czym wymaga on uzupełnienia;
- Braku możliwości wypowiedzenia się przez biegłego rewidenta co do prawidłowości sald i rozliczeń z tytułu VAT w spółce zależnej, będących przedmiotem kontroli Urzędu Skarbowego;
- Niesporządzenia jednostkowego i skonsolidowanego sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF począwszy od 2011 roku, pomimo podjęcia uchwały przez Walne Zgromadzenie jednostki dominującej;
- Braku możliwości oszacowania wpływu rozstrzygnięcia prowadzonych przez jednostkę sporów na przyszłą sytuację majątkową oraz wynik finansowy.

2.1.12. Uzupełniające objaśnienia

Dodatkowo przedstawiamy tematykę uzupełniających objaśnień, zamieszczonych w opiniach podmiotów uprawnionych do badania. Uzupełniające objaśnienia odnoszą się m.in. do następujących zagadnień:

- Toczącego się postępowania upadłościowego jednostki dominującej i istnienia zagrożenia co do kontynuowania działalności Spółki;
- Prowadzenia przez Zarząd działań zmierzających do minimalizowania ryzyka płynności w Grupie Kapitałowej;
- Nieuregulowania w terminie raty kredytu przez jednostkę zależną;
- Szczególnego narażenia na ryzyko zmiany szacunków następujących pozycji bilansowych: pozostałe rezerwy, aktywa obrotowe, rzeczowe aktywa trwałe;
- Braku pewności co do realizacji założeń przyjętych do testu na utratę wartości wartości firmy;
- Braku pewności co do zaistnienia warunków umożliwiających realizację korzyści ekonomicznych z aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego;
- Ustalenia przez jednostkę wartości godziwej nieruchomości będących przedmiotem wynajmu, bez korzystania z usług niezależnego rzeczoznawcy;
- Nieutworzenia rezerwy na ewentualną opłatę planistyczną ustaloną zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym;
- Nieznanego rezultatu rozliczenia kontraktu budowlanego, które będzie przeprowadzone przez sądownie powołanego biegłego;
- Niepoddania badaniu pakietów konsolidacyjnych spółek zależnych;
- Niezłożenia sprawozdania finansowego za rok poprzedni w Krajowym Rejestrze Sądowym.

2.2. Analiza sprawozdań finansowych za I półrocze roku obrotowego 2014 w świetle raportów z przeglądu i odpowiednio stanowisk w sprawie odmowy wydania raportu z przeglądu – zestawienie obszarów niezgodności z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności MSSF

Biorąc pod uwagę raporty z przeglądu półrocznych skonsolidowanych sprawozdań finansowych / sprawozdań finansowych emitentów papierów wartościowych niebędących funduszami inwestycyjnymi, analiza liczby emitentów z zastrzeżeniami lub odmową wydania raportu z przeglądu wskazuje, że liczba ta w I półroczu 2012 r. wzrosła o 54% w odniesieniu do I półrocza 2011 r. (28 emitentów) i wyniosła 43 emitentów. Natomiast w I półroczu 2013 r. w odniesieniu do I półrocza 2012 r. nastąpił spadek liczby emitentów z zastrzeżeniami lub odmową wydania raportu z przeglądu o 21% do 34 emitentów. W I półroczu 2014 r. liczba ta wyniosła 36 emitentów, co stanowi wzrost o 6% (2 emitentów) w stosunku do I półrocza 2013 r., przy czym w przypadku 25 emitentów wystąpiły zastrzeżenia w raportach z przeglądu, a w przypadku 11 – odmowa wydania raportu z przeglądu.

Największa liczba emitentów z zastrzeżeniami w raportach z przeglądu sprawozdań finansowych za I półrocze roku obrotowego 2014 pochodziła z sektorów: budownictwo (4 emitentów), usługi inne (3), finanse inne (3), przemysł metalowy (3), przemysł farmaceutyczny (2) oraz przemysł motoryzacyjny (2), natomiast odmowy wydania raportu z przeglądu sprawozdania finansowego za ww. okres dotyczyły najczęściej emitentów z sektora budownictwo (4).

Tabela 3. Liczba emitentów z zastrzeżeniami lub odmową wydania raportu z przeglądu w odniesieniu do skonsolidowanych sprawozdań finansowych / sprawozdań finansowych za I półrocze lat obrotowych 2011-2014

Liczba emitentów	I półrocze 2011	I półrocze 2012	I półrocze 2013	I półrocze 2014
Raporty z zastrzeżeniami	27	34	27	25
Odmowy wydania raportu	1	9	7	11
RAZEM	28	43	34	36
Liczba emitentów na koniec poprzedniego roku obrotowego*	386	403	408	422
Udział w liczbie emitentów na koniec poprzedniego roku obrotowego	7%	11%	8%	9%

* podana liczba nie obejmuje notowanych na rynku regulowanym funduszy inwestycyjnych zamkniętych oraz emitentów dla których Rzeczpospolita Polska jest państwem przyjmującym

Poniżej przedstawiamy zagadnienia, do których odnoszą się stanowiska w sprawie odmowy wydania raportu i odpowiednio zastrzeżenia zamieszczone w raportach z przeglądu półrocznych skonsolidowanych sprawozdań finansowych / sprawozdań finansowych emitentów papierów wartościowych niebędących funduszami inwestycyjnymi za I półrocze roku obrotowego 2013. Zagadnienia te zostały pogrupowane w sposób ułatwiający odnalezienie określonej tematyki. Wskazane odniesienia do MSSF należy brać pod uwagę z uwzględnieniem odpowiednio MSR 34 „Śródroczna sprawozdawczość finansowa”.

2.2.1. Stanowiska w sprawie odmowy wydania raportu związane z zagadnieniami dotyczącymi kontynuacji działalności

Stanowiska w sprawie odmowy wyrażenia opinii zostały wydane ze względu m.in. na następujące okoliczności:

- Istnienie widocznych zagrożeń co do możliwości kontynuacji działalności w okresie najbliższych miesięcy od dnia bilansowego: brak potwierdzenia sald należności w jednostce zależnej oraz dokumentacji potwierdzającej wiekowanie należności, brak potwierdzenia sald zobowiązań w jednostce zależnej; brak udokumentowania rozliczenia międzyokresowego kosztów; wykazane straty powodujące konieczność zwołania WZA odnośnie dalszej kontynuacji działalności;

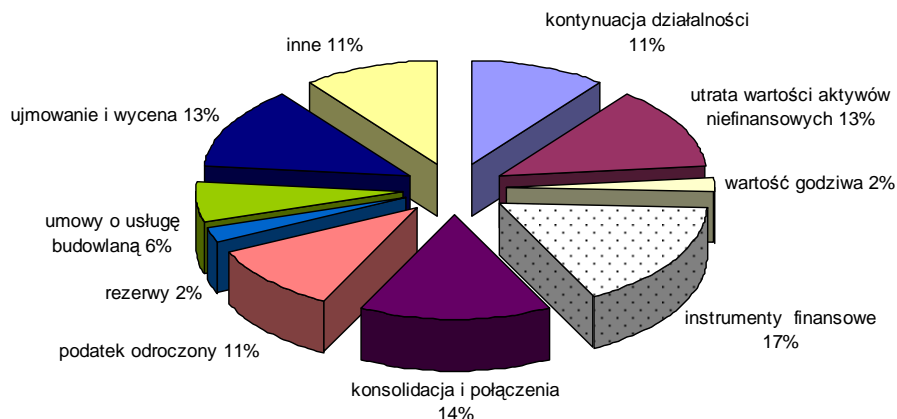
- Sporządzenie sprawozdania finansowego przy założeniu braku kontynuacji działalności w oparciu o alternatywną podstawę sprawozdawczości, zgodną z art. 29 ust. 1 i ust. 2a ustawy o rachunkowości - w związku ze zmianą prowadzenia postępowania upadłościowego na postępowanie obejmujące likwidację majątku; wygenerowana strata netto; ujemne kapitały własne;
- Istnienie widocznych zagrożeń co do możliwości kontynuacji działalności przez Spółkę w okresie najbliższych 12 miesięcy od dnia bilansowego; sprawozdanie finansowe sporządzone przy założeniu kontynuacji działalności, biegły rewident nie był w stanie stwierdzić czy jest ono zasadne; kapitały spółki są ujemne, strata przewyższa sumę kapitałów zapasowego i rezerwowego oraz 1/3 kapitału zakładowego; do dnia wydania stanowiska Spółka nie powzięła uchwały dotyczącej kontynuacji działalności; nieuzyskanie do dnia zakończenia badania wystarczających informacji i wyjaśnień dotyczących niektórych pozycji sprawozdania finansowego;
- Istnienie istotnej niepewności co do możliwości kontynuowania działalności przez Grupę Kapitałową w dającej się przewidzieć przyszłości: wydanie przez sąd postanowienia o zmianie opcji upadłości układowej na likwidacyjną, w odniesieniu do jednostki zależnej, w związku z opowiedzeniem się przez głównego wierzyciela na jej WZA przeciwko zawarciu układu. Sąd zmienił upadłość układową na likwidacyjną; przyszła decyzja głównego wierzyciela odnośnie przystąpienia do układu Emitenta ma kluczowy wpływ na założenie kontynuacji działalności jednostki dominującej oraz Grupy Kapitałowej; brak dowodów, że propozycje układowe zostaną zaakceptowane przez głównego wierzyciela;
- Istnienie istotnej niepewności co do możliwości kontynuowania działalności: złożenie przez Zarząd wniosku o postawienie spółki w stan upadłości układowej w związku z wypowiedzeniem umów kredytowych przez banki i postawieniem w stan wymagalności kredytów, których terminowe zaspokojenie nie było możliwe; niepewność odnośnie stopnia realizacji korzyści ekonomicznych z aktywa z tytułu podatku odroczonego związana z uzależnieniem od stopnia realizacji prognoz finansowych; brak danych finansowych na dzień 30.06.2014 dwóch spółek zależnych objętych konsolidacją;
- Istotne zagrożenie dla kontynuacji działalności wynikające m.in. z postanowienia sądu o zmianie sposobu prowadzenia postępowania upadłościowego z układowego na likwidacyjne; poniesiona strata; wykazane wymagalne zobowiązania krótkoterminowe z tytułu niewykupionych papierów dłużnych oraz umów kredytowych, których warunki zostały naruszone; brak możliwości stwierdzenia przez biegłego rewidenta poprawności wyceny nieruchomości inwestycyjnych w związku z niespełnieniem się przyjętych na jej potrzeby założeń, a także brakiem aktualizacji tej wyceny; brak dowodów pozwalających stwierdzić poprawność wyceny długoterminowych i krótkoterminowych pożyczek oraz założeń dotyczących wyceny aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego; brak dokumentacji pozwalającej stwierdzić czy wartość odpisów na zapasy jest prawidłowa i czy ich wartość bilansowa nie przekracza możliwej do uzyskania ceny sprzedaży;
- Brak możliwości stwierdzenia przez biegłego rewidenta czy przyjęte założenie kontynuacji działalności jest zasadne; zakończenie postępowania upadłościowego z możliwością zawarcia układu; niewywiązywanie się ze spłat zobowiązań układowych; rozpoznana strata brutto i strata netto na działalności kontynuowanej; aktualna sytuacja wskazująca na zagrożenie możliwości kontynuacji działalności, ze względu na wyraźny spadek przychodów ze sprzedaży, utratę płynności finansowej i związane z tym opóźnienia w realizacji bieżących płatności;
- Istnienie okoliczności wskazujących na zagrożenie kontynuacji działalności w związku z brakiem nowych kontraktów oraz poniesionymi stratami netto; wydanie stanowiska biegłego rewidenta, po zakończeniu badania sprawozdania finansowego za rok 2013 jednostki wchodzącej w skład Grupy, w związku z zagrożeniem kontynuacji działalności tej spółki; brak możliwości potwierdzenia poprawności wyceny ujętych obligacji oraz udzielonych pożyczek; brak możliwości potwierdzenia poprawności wyceny należności; nieterminowe regulowanie zobowiązań i nieujmowanie odsetek od tych zobowiązań; nienaliczanie i nieujmowanie odsetek od należności handlowych; brak dodatkich

przepływów gotówkowych potrzebnych do regulowania zobowiązań; nieujęcie wyniku z tytułu utraty kontroli nad jednostką zależną; środki pieniężne nie pokrywają zobowiązań dotyczących zakładowego funduszu świadczeń socjalnych;

- Brak możliwości stwierdzenia przez biegłego rewidenta czy przyjęte założenie kontynuacji działalności jest zasadne; uprawomocnienie postanowienia sądu o ogłoszeniu upadłości układowej; prowadzone negocjacje z wierzycielami w celu podpisania umowy restrukturyzacyjnej oraz ustalenia warunków układowych; wartości prezentowanych zobowiązań i rezerw mogą ulec zmianie ze względu na trwającą aktualizację wiarygodności; brak możliwości określenia przez biegłego rewidenta w jakiej części zobowiązania z tytułu udzielonych poręczeń, gwarancji i solidarnej odpowiedzialności wobec podwykonawców przypadną do zapłaty przez Spółkę; brak wystarczających dowodów z badania, które pozwoliłyby wypowiedzieć się o prezentowanej wartości firmy wynikającej z przejęcia kontroli nad jednostką zależną i wartości innych potencjalnych korekt związanych z ostatecznym rozliczeniem ceny nabycia; brak wystarczających analiz wartości odzyskiwalnej wartości niematerialnych, rzeczowych aktywów trwałych i innych pomimo przesłanek wskazujących na możliwą utratę wartości; brak aktualnych na 30.06.2014 r. wycen wykazywanych nieruchomości inwestycyjnych do wartości godziwej; brak możliwości stwierdzenia czy wykazany wynik na utracie kontroli jednostki zależnej jest prawidłowy; brak możliwości oceny czy wartość prezentowanych certyfikatów jest prawidłowa; niepewność dotycząca rozstrzygnięcia sporu z zamawiającym ws. realizacji inwestycji; brak możliwości oceny wpływu objęcia konsolidacją jednostek zależnych na dane porównywalne; nieobjęcie konsolidacją spółki zależnej;
- Istotne zagrożenie dla kontynuacji działalności: ogłoszenie upadłości z możliwością zawarcia układu, strata netto, zobowiązania krótkoterminowe z tytułu niezapłaconych zobowiązań handlowych i wypowiedzianych umów kredytowych, nieprowadzenie działalności operacyjnej; nieujęcie odsetek od zadłużenia przeterminowanego, brak możliwości wypowiedzenia się jaką wartość zobowiązań z tytułu kredytu i odsetek Spółka powinna ująć w księgach i wykazać w sprawozdaniu finansowym ze względu na brak potwierżeń bankowych, brak dowodów uzasadniających utrzymanie udziałów i akcji w jednostkach zależnych w wykazywanej wartości, nieujęcie w księgach i w sprawozdaniu finansowym sprzedaży pakietu kontrolnego w jednostce zależnej, brak możliwości odniesienia się do wartości godziwej certyfikatów ubezpieczeniowych ze względu na nieotrzymanie wyceny, brak możliwości oceny kompletności oraz wartości zobowiązań i rezerw ze względu na nieotrzymanie zestawienia spraw sądowych dotyczących spółki, nieotrzymanie danych finansowych spółek podlegających konsolidacji w związku z czym jednostka nie sporządziła skonsolidowanego sprawozdania finansowego;
- Znacząca niepewność co do zdolności kontynuacji działalności w niezmienionym istotnie zakresie w najbliższej przyszłości - na dzień wydania stanowiska nie przedstawiono biegłemu rewidentowi informacji potwierdzających możliwość uzyskania finansowania zewnętrznego, które pozwoli na prowadzenie dalszej działalności poszukiwawczej oraz wypełnienie zobowiązań koncesyjnych; upływanie terminów spłaty kredytów; brak dowodów potwierdzających odzyskiwalność należności z tytułu udzielonych pożyczek; ryzyko utraty wartości aktywów.

Wykres 3. Tematyka zastrzeżeń zawartych w raportach z przeglądu skonsolidowanych sprawozdań finansowych / sprawozdań finansowych emitentów za I półrocze roku obrotowego 2014

Komentarz: W przypadku gdy zastrzeżenie wystąpiło w raporcie z przeglądu skonsolidowanego sprawozdania finansowego oraz w raporcie z przeglądu sprawozdania finansowego emitenta, w wykresie zostało uwzględnione tylko raz. Wykres nie uwzględnia stanowisk w sprawie odmowy wydania raportu z przeglądu. Na udział procentowy wpływ ma częstotliwość wystąpienia danego zagadnienia w zastrzeżeniach, natomiast w poniższym opisie zagadnień, z którymi związane były zastrzeżenia, poszczególne tematy zostały przedstawione tylko raz.

2.2.2. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi kontynuacji działalności

Zastrzeżenia zamieszczone w raportach z przeglądu odnosiły się do następujących zagadnień związanych z kontynuacją działalności:

- Braku możliwości stwierdzenia przez biegłego rewidenta czy przyjęte przez jednostkę założenie kontynuacji działalności jest zasadne (ogłoszenie upadłości spółki z możliwością zawarcia układu z wniosku Zarządu podyktowanego znacznym pogorszeniem wyników spółki oraz trudnościami związanymi z egzekucją należności);
- Istnienia ryzyk zagrożenia kontynuacji działalności jednostki w obecnym stanie prawnym i finansowym, przy czym istotnym elementem ryzyka jest niepewność zatwierdzenia układu z wierzycielami (postawienie jednostki w stan upadłości układowej, wycena aktywów w cenach sprzedaży netto możliwych do uzyskania, nie wyższych od ich wartości księgowej, dokonanie znacznych szacunków rezerw);
- Wydania przez sąd postanowienia o upadłości jednostki z możliwością zawarcia układu;
- Istnienia niepewności co do możliwości kontynuacji działalności w związku z nieprzedstawieniem biegłemu rewidentowi planu działań w zakresie spłaty zaległych zobowiązań;
- Możliwości wystąpienia istotnego zagrożenia kontynuacji działalności w przypadku ewentualnej konieczności zapłaty zobowiązań podatkowych.

2.2.3. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi utraty wartości aktywów (niefinansowych)

Zastrzeżenia zamieszczone w raportach z przeglądu odnosiły się do następujących zagadnień związanych z utratą wartości aktywów innych niż aktywa finansowe:

- Nieprzeprowadzenia testu na utratę wartości wartości firmy alokowanej do ośrodka wypracowującego środki pieniężne pomimo wystąpienia przesłanki utraty wartości, która wpłynęła znacząco na pogorszenie się warunków realizacji tej inwestycji, w związku z czym biegły rewident nie był w stanie wypowiedzieć się co do wartości odzyskiwalnej wartości firmy (por. MSR 36);
- Braku możliwości potwierdzenia przez biegłego rewidenta prawidłowości wyceny wartości firmy w związku z nieprzeprowadzeniem na dzień bilansowy testów na utratę wartości przez wartość firmy i niedokonanie odpisów aktualizujących z tego tytułu (por. MSR 36);
- Nieprzeprowadzenia testu na utratę wartości posiadanych udziałów w spółkach zależnych i stowarzyszonych pomimo wystąpienia przesłanek utraty ich wartości (por. MSR 36);
- Wystąpienia przesłanek utraty wartości inwestycji w jednostkę zależną i udzielonej jej pożyczki w związku ze wstrzymaniem przez Urząd Skarbowy zwrotu VAT tej jednostce; biegły rewident nie był w stanie oszacować wpływu sporu na wartość odzyskiwalną tych aktywów (por. MSR 36);
- Brak możliwości uzyskania przez biegłego rewidenta wystarczającej ilości dowodów pozwalających uznać, że dokonane odpisy aktualizujące wartość aktywów są w prawidłowej wysokości, w tym czy ich wartość nie jest nadmiernie zawyżona;
- Braku możliwości ustalenia przez biegłego rewidenta na podstawie przekazanej przez Zarząd dokumentacji czy w sprawozdaniu z sytuacji finansowej udziały w spółce zależnej zostały rozpoznane w prawidłowej wartości oraz czy istnieją przesłanki trwałej utraty wartości tych udziałów.

2.2.4. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi wartości godziwej

Zastrzeżenia zamieszczone w raportach z przeglądu odnosiły się do następujących zagadnień związanych z wartością godziwą:

- Niepewności czy zaprezentowana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej wartość posiadanych akcji odzwierciedla ich wartość godziwą; wycena została oparta o notowania akcji na New Connect i brak jest innej alternatywnej wyceny (por. MSR 39; MSSF 13).

2.2.5. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi instrumentów finansowych

Zastrzeżenia zamieszczone w raportach z przeglądu odnosiły się do następujących zagadnień związanych z instrumentami finansowymi:

- Nienaliczenia odsetek od przeterminowanych zobowiązań z tytułu zaciągniętych kredytów (por. MSR 39);
- Nieutworzenia odpisu aktualizującego na należności sporne / trudno ściągalne (por. MSR 39);
- Niedokonania odpisu aktualizującego należności od podmiotu, którego sytuacja finansowa wskazuje na wątpliwe prawdopodobieństwo odzyskania należności (por. MSR 39);
- Nieujęcia not obciążeniowych z tytułu roszczeń, które jednostka uznała za bezzasadne (por. MSR 39);
- Metod szacunków odnoszących się do portfeli wierzytelności oraz aktualizacji ich wartości, opisanych w sprawozdaniu finansowym (por. MSR 39);
- Braku możliwości obiektywnej oceny przez biegłego rewidenta możliwości rozliczenia w przyszłości wykazywanych należności i aktywów finansowych w związku z nieotrzymaniem informacji o sytuacji finansowej wierzycieli;
- Nieotrzymania przez biegłego rewidenta wystarczającej dokumentacji potwierdzającej poprawność wyceny należności długoterminowych od jednostki powiązanej, w odniesieniu do

których istnieją przesłanki utraty wartości ze względu na jej sytuację finansową, co spowodowało brak możliwości oceny wpływu powyższej kwestii na sprawozdanie finansowe (por. art. 67 ustawy o rachunkowości).

2.2.6. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi konsolidacji i połączeń

Zastrzeżenia zamieszczone w raportach z przeglądu odnosiły się do następujących zagadnień związanych z konsolidacją i połączeniami:

- Ujęcia jako krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe poniesionych kosztów w związku z planowanym nabyciem podmiotu zagranicznego, zamiast odniesienia tych kosztów w rachunek wyników (por. MSSF 3);
- Braku możliwości oceny przez biegłego rewidenta, na podstawie przekazanej przez Zarząd dokumentacji, poprawności wyceny i zasadności wykazania w sprawozdaniu z sytuacji finansowej wartości firmy powstałej w wyniku nabycia jednostki zależnej;
- Objęcia skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym sprawozdań finansowych spółek zależnych, które nie zostały poddane przeglądowi przez biegłego rewidenta;
- Niewydania, do dnia sporządzenia raportu z przeglądu, raportów z przeglądu sprawozdań finansowych funduszy, których certyfikaty oraz jednostki uczestnictwa znajdują się w aktywach spółki;
- Niezakończenia, do dnia wydania raportu z przeglądu, badania sprawozdania finansowego jednostki współzależnej za 2013 rok oraz niepoddania przeglądowi jej danych półrocznych, w związku z czym wycena inwestycji została oparta w głównej mierze na szacunkach.

2.2.7. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi podatku odroczonego

Zastrzeżenia zamieszczone w raportach z przeglądu odnosiły się do następujących zagadnień związanych z podatkiem odroczonym:

- Nieutworzenia aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego, które powinno zostać ujęte w kwocie prawdopodobnej do wykorzystania w przyszłych okresach (por. MSR 12);
- Nieoszacowania oraz nierozpoznanie przez jednostkę zależną aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego w odniesieniu do kwoty niewykorzystanej pomocy publicznej (por. MSR 12);
- Przedstawione przez Zarząd projekcje nie stanowiły wystarczającego dowodu pozwalającego na rozpoznanie na dzień 31.12.2013 r. aktywów z tytułu podatku odroczonego w oszacowanej wartości; opinia z badania za rok 2013 zawierała zastrzeżenie w tym zakresie. Na dzień 30.06.2014 r. jednostka posiadała wystarczające dowody uzasadniające rozpoznanie aktywów, a opisana kwestia wpływa na porównywalność danych (por. MSR 12);
- Braku możliwości potwierdzenia przez biegłego rewidenta możliwości rozliczenia aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego ze względu na niepewność przyszłych dochodów spółki, związaną z postępowaniami podatkowymi (por. MSR 12).
- Braku rozpoznania rezerwy z tytułu podatku odroczonego w związku z licencjami (por. MSR 12).

2.2.8. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi rezerw

Zastrzeżenia zamieszczone w raportach z przeglądu odnosiły się do następujących zagadnień związanych z rezerwami:

- Nieutworzenia przez jednostkę zależną rezerwy z tytułu roszczenia zwrotu kwoty dotyczącej poręczenia weksla (por. MSR 37).

2.2.9. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi usług o umowę budowlaną

Zastrzeżenia zamieszczone w raportach z przeglądu odnosiły się do następujących zagadnień związanych z umowami o usługę budowlaną:

- Ujęcia w przychodach w latach poprzednich, przy rozliczaniu kontraktów budowlanych, roszczeń w stosunku do zamawiających na niektórych kontraktach, w sytuacji gdy proces postępowania prawnego oraz negocjacje z zamawiającymi nie osiągnęły jeszcze zaawansowanego stadium (por. MSR 11);
- Pomniejszenia zobowiązań wobec podwykonawców o kwoty naliczonych przez jednostkę kar w związku z toczącymi się postępowaniami sądowymi i sporami pozasądowymi o zapłatę za wykonane usługi (prawo do dokonania kompensat bez zgody kontrahentów, zdaniem Zarządu jednostki, wynika z zawartych z nimi umów);
- Braku możliwości oceny przez biegłego rewidenta prawidłowości zakwalifikowania umów do umów długoterminowych o usługę budowlaną oraz prawidłowości przyjętej przez spółkę koncepcji rozliczania przychodów i kosztów oraz ich prezentacji w sprawozdaniu finansowym w szyku rozwartym, z uwagi na nieudostępnienie biegłemu rewidentowi dokumentacji technicznej i koncepcyjnej inwestycji (por. art. 67 ustawy o rachunkowości).

2.2.10. Zastrzeżenia związane z innymi zagadnieniami dotyczącymi ujmowania i wyceny

Zastrzeżenia zamieszczone w raportach z przeglądu odnosiły się do następujących zagadnień związanych z ujmowaniem i wyceną:

- Braku możliwości potwierdzenia kwot zaprezentowanych w sprawozdaniu z całkowitych dochodów po ich przekształceniu dokonanych w związku z korektami błędów (por. MSR 8);
- Ujęcia przez jednostkę otrzymanych nieodpłatnie praw wieczystego użytkowania gruntów w bilansie jako środki trwałe, nieruchomości inwestycyjne lub aktywa klasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży, zamiast w ewidencji pozabilansowej; zdaniem biegłego rewidenta prawa te stanowią formę leasingu operacyjnego zgodnie z MSR 17 (por. MSR 17);
- Ujęcia nabytych odpłatnie praw wieczystego użytkowania gruntów jako majątek trwały zamiast jako leasing operacyjny zgodnie z MSR 17 (por. MSR 17);
- Ujęcia przez jednostkę zależną należności z tytułu zwrotu spornej kwoty VAT pomimo braku spełnienia warunku określonego w par. 33 MSR 37, zgodnie z którym składnik aktywów ujmuje się w bilansie, jeśli wpływ korzyści ekonomicznych jest praktycznie pewny (por. MSR 37);
- Braku możliwości wypowiedzenia się przez biegłego rewidenta co do prawidłowości wyceny prac rozwojowych w związku z trudnym do przewidzenia efektem tych prac, które zależą od przyszłych zdarzeń (por. MSR 38);
- Braku możliwości zweryfikowania przez biegłego rewidenta prawidłowości przyjętego szacunku co do nieokreślonego okresu użytkowania licencji oraz zweryfikowania czy wartość bilansowa tych pozycji jest prawidłowo ustalona i odzyskiwalna w związku z nieotrzymaniem szczegółowej ewidencji tych pozycji (por. MSR 38).

2.2.11. Inne zagadnienia, do których odnosiły się zastrzeżenia zamieszczone w raportach z przeglądu

Zastrzeżenia zamieszczone w raportach z przeglądu odnosiły się także do następujących zagadnień:

- Rozdysponowania kapitału zapasowego niezgodnie z celem określonym w art. 396 par. 5 Kodeksu spółek handlowych, w związku z czym wymaga on uzupełnienia;

- Wykazywane środki trwałe w leasingu nie spełniają warunków określonych w MSR 17 uprawniających do zaliczenia ich do aktywów trwałych w związku z wypowiedzeniem przez leasingodawcę umów leasingu finansowego;
- Braku możliwości oszacowania ewentualnych skutków finansowych toczącego się sporu o nabycie akcji jednostki współzależnej;
- Braku możliwości oszacowania ewentualnych skutków odejścia dotychczasowego kluczowego personelu kierowniczego i współzałożycieli sprawujących od wielu lat kontrolę nad działalnością operacyjną jednostki dominującej oraz spółek z grupy kapitałowej;
- Braku możliwości oszacowania skutków sprzedaży zorganizowanej części przedsiębiorstwa do jednostki zależnej, a w szczególności konsekwencji dla prowadzenia dalszej działalności operacyjnej przez jednostkę oraz niepewności co do tego, czy transakcja ta zostanie przeprowadzona oraz na jakich warunkach.

2.2.12. Uzupełniające objaśnienia

Dodatkowo przedstawiamy tematykę uzupełniających objaśnień, zamieszczonych w raportach z przeglądu. Uzupełniające objaśnienia odnosiły się m.in. do następujących zagadnień:

- Istnienia znaczących niepewności, które mogą powodować poważne zagrożenie co do zdolności kontynuowania działalności przez Spółkę i Grupę;
- Kwestii związanych z kontynuacją działalności oraz podjętych przez Zarząd działań, mających zapewnić poprawę wyników i wzrost rentowności w następnych okresach;
- Oparcia testów na utratę wartości wartości firmy o oczekiwane w przyszłości przepływy pieniężne spółek zależnych, uwarunkowane przyszłymi zdarzeniami, które nie są pewne i nie zawsze są pod kontrolą zarządów tych spółek;
- Wyceny certyfikatów uczestnictwa w funduszu inwestycyjnym zamkniętym w cenie nabycia, co jest niezgodne z powszechnie obowiązującymi zasadami wyceny instrumentów finansowych przeznaczonych do obrotu w wartości godziwej;
- Zastosowania par. 31 MSSF 10 do wyceny inwestycji w jednostki powiązane i sporządzenia wyłącznie jednostkowego sprawozdania finansowego w związku ze spełnieniem wymogów par. 27 MSSF 10 w zakresie jednostki inwestycyjnej;
- Sytuacji finansowej spółki, której akcje prezentowane są w krótkoterminowych aktywach finansowych, wskazującej na prawdopodobieństwo konieczności dokonania odpisu aktualizującego wartość inwestycji;
- Rozliczenia nabycia jednostki zależnej w sposób tymczasowy (prowizoryczny);
- Niepoddania przeglądowi przez biegłych rewidentów sprawozdań finansowych spółek zależnych objętych śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym Grupy kapitałowej;
- Wyceny inwestycji w jednostkach stowarzyszonych metodą praw własności uwzględniając ostatnie dostępne sprawozdania finansowe na dzień 31 grudnia 2013 r.;
- Ryzyka dotyczące rozliczeń z tytułu podatku VAT za poprzednie okresy.

2.3. Analiza sprawozdań finansowych – zestawienie obszarów niezgodności z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności MSSF

W tej części raportu przedstawiamy obszary niezgodności z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności z wymogami MSSF, w tym braki ujawnień lub ujawnienia w niepełnym zakresie, których wystąpienie zostało stwierdzone w wyniku przeprowadzonej w roku 2014 analizy skonsolidowanych sprawozdań finansowych / sprawozdań finansowych sporządzonych przez emitentów papierów wartościowych niebędących funduszami inwestycyjnymi. Analiza dotyczyła głównie rocznych skonsolidowanych sprawozdań finansowych / sprawozdań finansowych

sporządzonych za rok obrotowy 2013. Ponadto zostały nią objęte śródroczne skonsolidowane sprawozdania finansowe / sprawozdania finansowe sporządzone za okresy roku obrotowego 2014 i odpowiednio roku obrotowego 2013, a także historyczne informacje finansowe podmiotów ubiegających się o zatwierdzenie prospektu emisyjnego, z uwzględnieniem metod wyboru sprawozdań finansowych do analizy. W związku z prowadzonymi działaniami nadzorczymi wystąpiły również przypadki analizy skonsolidowanych sprawozdań finansowych / sprawozdań finansowych za okresy wcześniejsze od wyżej wymienionych.

Część z prezentowanych niezgodności z MSSF dotyczyła jedynie pojedynczych przypadków. Z kolei stosunkowo liczne były przypadki, gdy ujawnienia zostały dokonane przez emitentów w sposób wzbudzający wątpliwości co do kompletności ujawnianych informacji.

Pragniemy zwrócić uwagę emitentów i odpowiednio biegłych rewidentów, że informacje finansowe, jeżeli mają być użyteczne, muszą się cechować przydatnością i wierną prezentacją, natomiast aby być w pełni wierną, prezentacja powinna być kompletna. Kompletnie przedstawienie obejmuje wszystkie informacje niezbędne, aby użytkownik zrozumiał przedstawiane zjawisko, w tym wszystkie niezbędne opisy i objaśnienia. W przypadku niektórych pozycji kompletne przedstawienie może obejmować objaśnienie znaczących faktów związanych z jakością i rodzajem pozycji, czynników i okoliczności, które mogą wpłynąć na jakość i rodzaj tych pozycji oraz proces zastosowany do liczbowego przedstawienia (por. pkt CJ4-CJ34 *Założeń koncepcyjnych do MSSF*¹⁶, dotyczące cech jakościowych użytecznych informacji finansowych).

W naszej ocenie zasadne jest, aby podmiot uprawniony do badania, wydając opinię o badanym sprawozdaniu finansowym, brał również pod uwagę kompletność ujawnień wymaganych zgodnie z obowiązującymi uregulowaniami. Zgodnie z pkt 69 Krajowego Standardu Rewizji Finansowej nr 1 „Ogólne zasady badania sprawozdań finansowych”: „(...) Do istotnych odstępstw zalicza się także przedstawienie niekompletnego sprawozdania finansowego. (...)”. W naszej opinii sprawozdanie finansowe emitenta nie może zostać uznane za kompletne, jeśli brak w nim istotnych ujawnień, wymaganych zgodnie z obowiązującymi standardami rachunkowości.

Ponadto zwracamy uwagę, że zestawienia niezgodności z wymogami MSSF, w tym braki ujawnień lub ujawnienia w niepełnym zakresie, zaprezentowane zostały również w poprzednich raportach, opracowanych przez Wydział Rachunkowości Departamentu Ofert Publicznych i Informacji Finansowej UKNF:

- *Zgodność sprawozdań finansowych emitentów papierów wartościowych z MSSF. Analiza przeprowadzona w 2013 r.*¹⁷
- *Zgodność sprawozdań finansowych emitentów papierów wartościowych z MSSF. Analiza przeprowadzona w 2012 r.*¹⁸
- *Zgodność sprawozdań finansowych emitentów papierów wartościowych z MSSF. Analiza przeprowadzona w 2011 r.*¹⁹
- *Zgodność sprawozdań finansowych emitentów papierów wartościowych z MSR. Analiza przeprowadzona w 2010 r.*²⁰
- *Zgodność sprawozdań finansowych emitentów papierów wartościowych z MSR. Analiza przeprowadzona w 2009 r.*²¹;
- *Raport z analizy rocznych skonsolidowanych sprawozdań finansowych, sporządzonych za rok obrotowy 2007 przez emitentów papierów wartościowych, pod kątem ich zgodności z wymogami MSR*²².

¹⁶ „Założenia koncepcyjne sprawozdawczości finansowej”, w raporcie zwane „Założeniami koncepcyjnymi do MSSF” - zatwierdzone przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (ang.: *IASB*), nie podlegają przyjęciu w formie Rozporządzenia Komisji Europejskiej do stosowania na obszarze UE

¹⁷ http://www.knf.gov.pl/Images/Raport_MSSF_2013_tcm75-36932.pdf

¹⁸ http://www.knf.gov.pl/Images/Raport_MSSF_2012_tcm75-33561.pdf

¹⁹ http://www.knf.gov.pl/Images/Raport_MSSF_2011_tcm75-29303.pdf

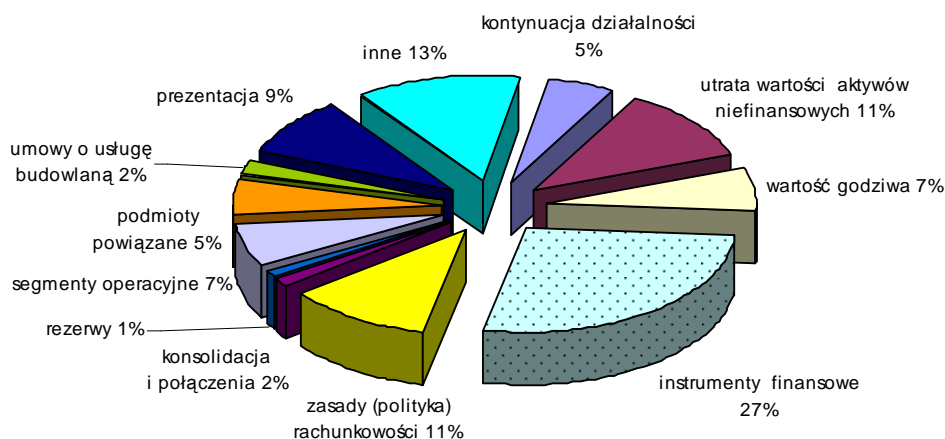
²⁰ http://www.knf.gov.pl/Images/Raport_MSSF_2010_tcm75-25753.pdf

²¹ http://www.knf.gov.pl/Images/sprawozdania_emitentow_2009_tcm75-18384.pdf

²² http://www.knf.gov.pl/Images/raporty_roczne_2007_analizaDEM_tcm75-9677.pdf

Zagadnienia, do których odnosiły się stwierdzone niezgodności i braki ujawnień, zostały pogrupowane w sposób ułatwiający odnalezienie określonej tematyki. Przepisy MSSF, na które powołano się omawiając poszczególne obszary niezgodności, zaprezentowano w brzmieniu odnoszącym się do sprawozdań finansowych sporządzonych za rok obrotowy 2013 lub odpowiednio za I półrocze roku obrotowego 2014.

Wykres 4. Obszary niezgodności stwierdzone w wyniku analizy przeprowadzonej w 2014 roku - roczne skonsolidowane sprawozdania finansowe / sprawozdania finansowe emitentów za rok obrotowy 2013

Komentarz: W przypadku gdy niezgodność wystąpiła w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym oraz w sprawozdaniu finansowym emitenta, w wykresie została uwzględniona tylko raz. Na udział procentowy wpływ ma częstotliwość wystąpienia danego zagadnienia w stwierdzonych niezgodnościach, natomiast w poniższym opisie zagadnień, z którymi związane były niezgodności, poszczególne tematy zostały przedstawione tylko raz.

2.3.1. Niezgodności i braki ujawnień związane z kontynuacją działalności

- Brak jednoznacznej informacji, że istnieją istotne niepewności co do zdolności jednostki do kontynuowania działalności (por. par. 25 MSR 1);
- Wątpliwość dotycząca kompletności i rzetelności ujawnień na temat istnienia istotnych niepewności co do zdolności jednostki do kontynuowania działalności w związku z brakiem odniesienia się w sprawozdaniu finansowym i w sprawozdaniu z działalności emitenta do kwestii, która została ujęta w zastrzeżeniu związanym z zagrożeniem kontynuacji działalności / uzupełniającym objaśnieniu odnośnie spełnienia przesłanek określonych w art. 397 Kodeksu spółek handlowych (por. par. 25 MSR 1);
- Wątpliwości co do rzetelności przeprowadzonej oceny zdolności jednostki do kontynuowania działalności i zasadności przyjęcia przez jednostkę założenia kontynuacji działalności (por. par. 25-26 MSR 1);
- Wątpliwość dotycząca kompletności i rzetelności ujawnień na temat istnienia istotnych niepewności co do zdolności jednostki do kontynuowania działalności (por. par. 25–26 MSR 1) - prawdopodobieństwo spełnienia przesłanek ogłoszenia upadłości (por. art. 10-11 Ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. prawo upadłościowe i naprawcze, t.jedn. Dz. U. z 2012 r. poz. 1112, z późn. zm.);
- Wątpliwości czy ustalając zdolność jednostki do kontynuowania działalności uwzględniono wszystkie informacje dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego dotyczące

dającej się przewidzieć przyszłości, obejmującej okres nie krótszy niż jeden rok od dnia bilansowego (por. art. 5 ust. 2 ustawy o rachunkowości);

- Brak ujawnień / wątpliwości dotyczące wypełnienia przepisów odnośnie istnienia okoliczności wskazujących na zagrożenie kontynuowania działalności (por. par. 6 ust. 1 pkt 8 oraz pkt 19 działu B. Dodatkowe Noty Objasniające, Załącznik Nr 1 do Rozporządzenia o sprawozdaniach finansowych wg PZR²³);
- Brak ujawnień / niekompletne ujawnienia w sprawozdaniu z działalności emitenta oraz w sprawozdaniu z działalności grupy kapitałowej odnośnie oceny zarządzania zasobami finansowymi, ze szczególnym uwzględnieniem zdolności wywiązywania się z zaciągniętych zobowiązań (por. par. 91 ust. 6 pkt 11 i odpowiednio par. 92 ust. 3 Rozporządzenia o obowiązkach informacyjnych²⁴);

2.3.2. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące utraty wartości aktywów (niefinansowych)

- Brak ujawnienia informacji porównawczych dotyczących okresu poprzedzającego w odniesieniu do wartości stóp dyskontowych i stóp wzrostu wykorzystywanych do prognozy przepływów pieniężnych w informacji dodatkowej dotyczącej testów na utratę wartości wartości firmy (por. par. 38 MSR 1);
- Wątpliwości czy został przeprowadzony test na utratę wartości wartości firmy w związku z brakiem ujawnienia informacji na ten temat (por. par. 10 lit. b MSR 36);
- Brak przeprowadzenia testu na utratę wartości ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego przypisano wartość firmy, pomimo wystąpienia przesłanki utraty wartości (por. par. 90 MSR 36);
- Nieprzypisanie wartości firmy do ośrodków wypracowujących środki pieniężne (por. par. 80-87 MSR 36);
- Brak ujawnienia, dla każdego segmentu działalności podlegającego obowiązkowi sprawozdawczemu, kwoty odpisów aktualizujących oraz kwoty odwrócenia odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości ujętych w sprawozdaniu z całkowitych dochodów oraz odniesionych w inne całkowite dochody w ciągu okresu (por. par. 129 MSR 36);
- Niepełne ujawnienia / nieujawnienie dla każdego istotnego, ujętego lub odwróconego w ciągu okresu, odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości pojedynczego składnika aktywów, w tym wartości firmy lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne (por. par. 130 MSR 36):
  - zdarzeń i okoliczności, które doprowadziły do ujęcia lub odwrócenia odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości,
  - w odniesieniu do pojedynczego składnika aktywów: (i) rodzaju składnika aktywów; oraz (ii) segmentu podlegającego obowiązkowi sprawozdawczemu, do którego należy składnik aktywów, jeżeli jednostka prezentuje informacje dotyczące segmentów zgodnie z MSSF 8,
  - informacji czy wartość odzyskiwalna danego składnika aktywów (ośrodka wypracowującego środki pieniężne) odpowiada jego wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia, czy jego wartości użytkowej,
  - jeśli wartość odzyskiwalna jest na poziomie wartości użytkowej - stopy (stóp) dyskontowej zastosowanej do bieżącego i poprzedniego (jeśli takie występowały) szacunku wartości użytkowej;

²³ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18 października 2005 r. w sprawie zakresu informacji wykazywanych w sprawozdaniach finansowych i skonsolidowanych sprawozdaniach finansowych, wymaganych w prospekcie emisyjnym dla emitentów z siedzibą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, dla których właściwe są polskie zasady rachunkowości (Dz. U. z 2014 r., poz. 300)

²⁴ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (t. jedn. Dz. U. z 2014 r., poz. 133)

- Brak / niepełne ujawnienia informacji, dotyczących szacunkowych prognoz wykorzystywanych do wyceny wartości odzyskiwalnej w odniesieniu do każdego ośrodka wypracowującego środki pieniężne, jeśli wartość bilansowa przypisanej do niego wartości firmy lub składników wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania jest znacząca w porównaniu z łączną wartością bilansową tych aktywów, wymaganych przez par. 134 MSR 36;
- Brak ujawnienia przyjętej podstawy wyceny wartości odzyskiwalnej danego ośrodka (zespołu ośrodków), tj. czy jest to wartość użytkowa, czy wartość godziwa pomniejszona o koszty zbycia (por. par. 134 lit. c MSR 36);
- Brak ujawnień wymaganych w przypadku gdy wartość odzyskiwalna ośrodka (zespołu ośrodków) została ustalona w oparciu o jego wartość użytkową (por. par. 134 lit. d MSR 36), w szczególności odnośnie informacji dotyczących:
  - kluczowych założeń kierownictwa, na podstawie których opracowano prognozy przepływów pieniężnych za okres objęty najbardziej aktualnym budżetem/prognozą;
  - opisu przyjętej metody wyceny wartości przypisanych poszczególnym kluczowym założeniom oraz stwierdzenia, czy powyższe wartości odzwierciedlają dotychczasowe doświadczenia lub czy są spójne z przesłankami pochodzącymi z zewnętrznych źródeł informacji,
  - okresu, na jaki kierownictwo opracowało prognozy przepływów pieniężnych na podstawie zatwierdzonych przez nie budżetów / prognoz finansowych,
  - stopy wzrostu zastosowanej do ekstrapolacji prognoz przepływów pieniężnych wykraczających poza okres objęty przez najbardziej aktualne budżety / prognozy, oraz
  - stopy (stóp) dyskontowej wykorzystanej w prognozach przepływów pieniężnych;
- Brak ujawnień wymaganych w przypadku gdy wartość odzyskiwalna ośrodka (zespołu ośrodków) została ustalona w oparciu o jego wartość godziwą pomniejszoną o koszty zbycia (por. par. 134 lit. e MSR 36), w szczególności odnośnie informacji dotyczących:

jeżeli wartość godziwa pomniejszona o koszty zbycia nie została ustalona przy użyciu ceny notowanej za identyczny ośrodek (zespół ośrodków):

  - kluczowych założeń, na których kierownictwo oparło ustalenie wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia,
  - opisu podejścia kierownictwa do ustalania jednej wartości (lub kilku wartości), czy powyższe wartości odzwierciedlają dotychczasowe doświadczenia albo w jakim stopniu i dlaczego różnią się od wcześniejszych doświadczeń i zewnętrznych źródeł informacji,
  - poziomu hierarchii wartości godziwej, na którym wycena w wartości godziwej została sklasyfikowana w całości,
  - jeżeli nastąpiła zmiana techniki wyceny, zmiany i jej powody,

jeżeli wartość godziwa pomniejszona o koszty zbycia ustalona jest przy użyciu prognoz zdyskontowanych przepływów pieniężnych:

  - okresu, na jaki kierownictwo opracowało prognozy przepływów pieniężnych,
  - stopy wzrostu zastosowanej do ekstrapolacji prognoz przepływów pieniężnych,
  - stopy dyskontowej wykorzystanej (stóp dyskontowych wykorzystanych) w prognozach przepływów pieniężnych;
- Niejasne ujawnienia / brak ujawnień w zakresie analizy wrażliwości kluczowych założeń przyjętych do wyceny wartości odzyskiwalnej ośrodka (zespołu ośrodków) (por. par. 134 lit. f MSR 36), w tym odnośnie:
  - kwoty nadwyżki wartości odzyskiwanej ośrodka (zespołu ośrodków) nad jego wartością bilansową,
  - wartości przypisanej kluczowym założeniom,

- wartości, o jaką musi się zmienić kluczowe założenie (z uwzględnieniem wpływu tej zmiany na pozostałe zmienne) aby wartość odzyskiwalna ośrodka (zespołu ośrodków) była równa jego wartości bilansowej.

2.3.3. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące wartości godziwej

- Brak / niepełne ujawnienia informacji (por. par. 91 MSSF 13 „Ustalanie wartości godziwej”), które pomagają użytkownikom sprawozdań finansowych w ocenie:
  - w przypadku aktywów i zobowiązań wycenianych według wartości godziwej powtarzalnie lub jednorazowo w sprawozdaniu z sytuacji finansowej po początkowym ujęciu – technik wyceny i danych wejściowych wykorzystanych do wyceny; oraz
  - w przypadku powtarzalnych pomiarów wartości godziwej przy użyciu istotnych nieobserwowalnych danych wejściowych (poziom 3) – wpływu wycen na wynik finansowy albo na inne całkowite dochody za dany okres;
- Brak / niepełne / szablonowe ujawnienia (ang.: *boilerplate*) informacji na temat każdej klasy aktywów i zobowiązań wycenionych według wartości godziwej w sprawozdaniu z sytuacji finansowej po początkowym ujęciu (por. par. 93 MSSF 13), w tym dotyczących:
  - w przypadku powtarzalnych i jednorazowych pomiarów wartości godziwej - wyceny w wartości godziwej na koniec okresu sprawozdawczego, a w przypadku jednorazowych wycen w wartości godziwej - powodów wyceny,
  - w przypadku powtarzalnych i jednorazowych pomiarów wartości godziwej - poziomu hierarchii wartości godziwej, na którym sklasyfikowano pomiary wartości godziwej w ujęciu całościowym (poziom 1, 2 lub 3),
  - w przypadku aktywów i zobowiązań posiadanych na koniec okresu sprawozdawczego i powtarzalnie wycenianych według wartości godziwej - kwot wszelkich przeniesień między poziomem 1 a poziomem 2 hierarchii wartości godziwej, powodów tych przeniesień i stosowanych przez jednostkę zasad ustalania, kiedy uznaje się, że nastąpiły przeniesienia między poziomami,
  - w przypadku powtarzalnych i jednorazowych pomiarów wartości godziwej sklasyfikowanych na poziomie 2 i poziomie 3 hierarchii wartości godziwej - opisu techniki (technik) wyceny oraz danych wejściowych wykorzystanych dla ustalenia wartości godziwej,
  - w przypadku powtarzalnych pomiarów wartości godziwej sklasyfikowanych na poziomie 3 hierarchii wartości godziwej - uzgodnienia bilansu otwarcia i bilansu zamknięcia,
  - w przypadku powtarzalnych pomiarów wartości godziwej sklasyfikowanych na poziomie 3 hierarchii wartości godziwej - kwoty łącznych zysków lub strat za okres, ujętej w wyniku finansowym, która jest przypisywana zmianie niezrealizowanych zysków lub strat związanych z tymi aktywami lub zobowiązaniami posiadanyymi na koniec okresu sprawozdawczego oraz pozycji wyniku finansowego, w której ujęto niezrealizowane zyski lub straty,
  - w przypadku powtarzalnych i jednorazowych pomiarów wartości godziwej sklasyfikowanych na poziomie 3 hierarchii wartości godziwej - opisu procesu wyceny przeprowadzonego przez jednostkę,
  - w przypadku powtarzalnych pomiarów wartości godziwej sklasyfikowanych na poziomie 3 hierarchii wartości godziwej: (a) w przypadku wszystkich takich pomiarów - opisowej prezentacji wrażliwości wyceny w wartości godziwej na zmiany nieobserwowalnych danych wejściowych, jeżeli zmiana w tych danych wejściowych na inną kwotę może prowadzić do ustalenia wartości godziwej na wyrażnie wyższym lub niższym poziomie, (b) w przypadku aktywów finansowych i zobowiązań finansowych, jeżeli zmiana jednego elementu lub większej liczby nieobserwowalnych danych wejściowych w celu odzwierciedlenia racjonalnie możliwych alternatywnych założeń znacznie zmieniłaby wartość godziwą – stwierdzenia tego faktu i ujawnienia skutku tych zmian,

- w przypadku powtarzalnych i jednorazowych pomiarów wartości godziwej, jeżeli największe i najlepsze wykorzystanie składnika aktywów niefinansowych różni się od jego aktualnego wykorzystania - ujawnienia tego faktu oraz wskazania dlaczego składnik aktywów niefinansowych jest wykorzystywany w sposób inny niż wynikający z jego największego i najlepszego użycia;
- Nieujawnienie informacji wymaganych przez par. 93 lit. b), d) oraz i) MSSF 13 (w tym dotyczących poziomu hierarchii wartości godziwej, opisu techniki / technik wyceny oraz danych wejściowych wykorzystanych dla ustalenia wartości godziwej) dla każdej klasy aktywów i zobowiązań finansowych, które nie są wyceniane w wartości godziwej, lecz informacje na temat ich wartości godziwej są ujawniane (por. par. 97 MSSF 13).

2.3.4. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące instrumentów finansowych

- Nieprzypisanie instrumentów finansowych do klas (ang.: classes), które uwzględniają charakter ujawnianych informacji oraz cechy instrumentów finansowych (por. par. 6 MSSF 7 oraz par. B1 i B2 Załącznika B „Objaśnienie stosowania” do MSSF 7 „Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji”);
- Brak ujawnienia wartości bilansowej każdej z kategorii aktywów finansowych i zobowiązań finansowych (por. par. 8 MSSF 7);
- Nieujawnienie informacji dotyczącej aktywów finansowych, które jednostka zastawiła jako zabezpieczenie zobowiązań (por. par. 14 MSSF 7);
- Braki ujawnień odnośnie niewywiązania się z płatności i naruszenia warunków umowy kredytowej (por. par. 18-19 MSSF 7);
- Niewystarczające ujawnienia dotyczące niewywiązywania się ze spłaty kapitału i wypłaty odsetek, w związku z niewykupieniem obligacji (por. par. 18 lit. a MSSF 7);
- Brak ujawnienia zysków lub strat netto dotyczących aktywów finansowych i zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, przychodów z tytułu odsetek związanych z aktywami finansowymi, które uległy utracie wartości, a także kwoty wszelkich strat z tytułu utraty wartości dla każdej kategorii aktywów finansowych (por. par. 20 lit. a, d, e MSSF 7);
- Brak ujawnienia informacji nt. zabezpieczeń wartości godziwej i zabezpieczeń przepływów pieniężnych (por. par. 22-23 MSSF 7);
- Brak ujawnienia wartości godziwej dla każdej kategorii aktywów i zobowiązań finansowych (por. par. 25-26 MSSF 7);
- Brak ujawnień ilościowych i jakościowych, które umożliwią użytkownikom sprawozdania finansowego ocenę charakteru i zakresu ryzyka związanego z instrumentami finansowymi (por. par. 31-42 MSSF oraz par. B6-B28 Załącznika B do MSSF 7);
- Niewystarczające ujawnienia jakościowe odnośnie ryzyka płynności (por. par. 32A-33 MSSF 7);
- Brak ujawnienia, dla każdego rodzaju ryzyka związanego z instrumentami finansowymi, stopnia narażenia na ryzyko i sposobu jego powstania oraz celów, polityki i procesów zarządzania ryzykiem, jak również stosowanych metod wyceny ryzyka (por. par. 33 MSSF 7);
- Brak informacji o koncentracji ryzyka kredytowego (por. par. 34 lit. c MSSF 7);
- Braki ujawnień nt. ryzyka kredytowego dla poszczególnych kategorii instrumentów finansowych, w tym odnośnie kwoty maksymalnego narażenia na ryzyko kredytowe na koniec okresu sprawozdawczego oraz informacji o jakości kredytowej aktywów finansowych, które nie są ani przeterminowane, ani w przypadku których nie nastąpiła utrata wartości (por. par. 36 MSSF 7);
- Brak ujawnienia dla poszczególnych klas (ang.: classes) aktywów finansowych analizy wiekowej aktywów finansowych, które są przeterminowane na koniec okresu sprawozdawczego, lecz w przypadku których nie nastąpiła utrata wartości, a także analizy składników aktywów finansowych, w przypadku których indywidualnie wykazano utratę wartości na koniec okresu

sprawozdawczego, oraz czynników, które jednostka wzięła pod uwagę, ustalając utratę wartości tych składników (por. par. 37 MSSF 7 oraz pkt B5 lit. f) załącznika B do MSSF 7);

- Brak ujawnienia analizy wymagalności zobowiązań finansowych niebędących instrumentami pochodnymi, prezentującej pozostałe umowne terminy wymagalności / przedstawienie analizy wymagalności zobowiązań finansowych w podziale na przedziały czasowe w zbyt dużej agregacji, w sposób nieadekwatny do sytuacji jednostki (por. par. 39 lit. a MSSF 7 oraz par. B11 Załącznika B do MSSF 7);
- Brak / nieadekwatne do sytuacji jednostki ujawnienia dotyczące opisu sposobu zarządzania ryzykiem płynności oraz analizy terminów zapadalności aktywów finansowych utrzymywanych dla celów zarządzania ryzykiem płynności (por. par. 39 lit. c MSSF 7 oraz par. B11E-F Załącznika B do MSSF 7);
- Brak ujawnienia analizy wrażliwości dla każdego rodzaju ryzyka rynkowego, na które jednostka jest narażona na dzień sprawozdawczy (ryzyka walutowego, ryzyka stopy procentowej i innego ryzyka rynkowego), pokazującej, jaki wpływ na wynik finansowy i kapitał własny miałyby zmiany w zakresie odpowiednich czynników ryzyka, które były potencjalnie możliwe na ten dzień, a także metod i założeń stosowanych przy sporządzaniu analizy wrażliwości oraz zmian stosowanych metod i założeń w stosunku do poprzedniego okresu wraz z przyczynami takich zmian (por. par. 40 MSSF 7);
- Braki ujawnień związanych z praktykami dotyczącymi forbearance: szczegółów odnośnie zastosowanych praktyk forbearance, opisu ryzyka i jego zarządzania, opisu zasad (polityki) rachunkowości, danych ilościowych (por. MSSF 7, Publiczne Stanowisko ESMA ws. działań dotyczących forbearance²⁵);
- Braki ujawnień w notach objaśniających związanych z instrumentami finansowymi, w tym odnośnie: analizy należności z tytułu dostaw i usług według pozostałego od dnia bilansowego okresu spłaty, tytułów zmniejszeń i zwiększeń odpisów aktualizujących należności, kwot należności spornych oraz należności przeterminowanych, odsetek od zobowiązań finansowych (por. dział A. Noty Objasniające, Załącznik Nr 1 do Rozporządzenia o sprawozdaniach finansowych wg PZR).

2.3.5. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące zasad (polityki) rachunkowości

- Brak informacji dodatkowych zawierających podsumowanie znaczących zasad (polityki) rachunkowości (por. par. 10 lit. e MSR 1);
- Niekompletny opis zasad (polityki) rachunkowości (por. par. 17 lit. b, par. 117 lit. b oraz par. 119-121 MSR 1);
- Brak ujawnienia w podsumowaniu istotnych zasad (polityki) rachunkowości zasady (zasad) wyceny zastosowanej przy sporządzaniu sprawozdań finansowych (por. par. 117 lit. a MSR 1);
- Brak opisu subiektywnych ocen, których dokonało kierownictwo w procesie stosowania zasad (polityki) rachunkowości jednostki, a które mają najbardziej znaczący (ang.: *significant*) wpływ na kwoty ujęte w sprawozdaniu finansowym (por. par. 122-124 MSR 1);
- Brak ujawnienia informacji odnośnie głównych założeń dotyczących przyszłości oraz innych podstawowych przyczyn niepewności szacunków na koniec okresu sprawozdawczego, co do których istnieje znaczące ryzyko spowodowania istotnych korekt wartości bilansowej aktywów i zobowiązań w trakcie kolejnego roku obrotowego (por. par. 125-131 MSR 1);
- Brak ujawnienia informacji umożliwiających użytkownikom sprawozdań finansowych ocenę celów, zasad i procesów służących zarządzaniu kapitałem (por. par. 134-135 MSR 1);

²⁵ *Public Statement. Treatment of Forbearance Practices in IFRS Financial Statements of Financial Institutions* (ESMA/2012/853, 20 grudnia 2012); dokument szerzej opisany w rozdziale 3.4. niniejszego raportu

- Niewystarczające ujawnienia o zarządzaniu kapitałem, w szczególności brak opisu składników zarządzanego kapitału oraz podsumowania danych ilościowych ich dotyczących (por. par. 135 lit. a ppkt (i) oraz lit. b MSR 1);
- Brak opisu przyjętych zasad (polityki) rachunkowości dotyczących zapasów, w tym m.in. metod wyceny (por. par. 36 lit. a MSR 2 „Zapasy”);
- Brak opisu zasad (polityki) rachunkowości dotyczących połączeń pod wspólną kontrolą, do których nie ma zastosowania MSSF 3, jedynie wskazano, że zastosowano metodę łączenia udziałów (por. par. 10 MSR 8 oraz par. 17 i par. 117 lit. b MSR 1);
- Brak ujawnień dotyczących dobrowolnej zmiany zasad (polityki) rachunkowości odnoszących się do nakładów na prace rozwojowe (por. par. 29 MSR 8);
- Brak ujawnienia informacji o zasadach (polityce) rachunkowości przyjętych dla celów ujmowania przychodów łącznie z metodami przyjętymi do określania stopnia zaawansowania realizacji transakcji dotyczących świadczenia usług (por. par. 35 lit a MSR 18 „Przychody”);
- Brak adekwatnego opisu zasad (polityki) rachunkowości dotyczącego instrumentów finansowych, uwzględniającego specyfikę działalności jednostki (par. 21 MSSF 7, par. B5 Załącznika B do MSSF 7, par. 120 MSR 1);
- Brak ujawnienia zasad rachunkowości dotyczących transakcji między segmentami sprawozdawczymi (por. par. 27 lit. a MSSF 8);
- Brak ujęcia odpisów aktualizujących należności wbrew zasadom przedstawionym w opisie zasad (polityki) rachunkowości.

2.3.6. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące konsolidacji i połączeń

- Brak objęcia konsolidacją w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym inwestycji w jednostce zależnej albo podania powodów, dla których posiadanie więcej niż połowy głosów nie stanowi o sprawowaniu kontroli (por. par. 9 i par. 41 lit. b MSR 27 „Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdania finansowe”);
- Brak ujawnienia informacji związanej z nabyciem jednostki zależnej w bieżącym okresie sprawozdawczym, umożliwiającej użytkownikom skonsolidowanego sprawozdania finansowego ocenę charakteru i skutków finansowych połączenia jednostek (por. par. 59 lit. a MSSF 3), w tym:
  - jakościowego opisu czynników, które doprowadziły do ujęcia wartości firmy, takich jak oczekiwana synergia łączących się działalności jednostki przejmowanej i jednostki przejmującej, wartości niematerialne niekwalifikujące się do osobnego ujęcia oraz innych czynników (por. par B64 lit. e Załącznika B do MSSF 3)
  - kwot ujętych na dzień przejęcia głównych klas nabytych aktywów i przejętych zobowiązań (por. par B64 lit. i Załącznika B do MSSF 3),
  - kwot przychodu oraz zysku lub straty jednostki przejmowanej od dnia przejęcia, uwzględnionych w skonsolidowanym sprawozdaniu z całkowitych dochodów za okres sprawozdawczy, oraz przychodów i zysku lub straty połączonej jednostki za bieżący okres sprawozdawczy, wyliczonych w taki sposób, jak gdyby datą przejęcia w przypadku wszystkich połączeń jednostek gospodarczych przeprowadzonych w trakcie okresu był początek rocznego okresu sprawozdawczego (por. par B64 lit. q Załącznika B do MSSF 3);
- Zaprezentowanie przepływów netto z przejęcia zamiast odrębnie wpływów i wydatków (por. par. 39 w zw. z par. 22-24 MSR 7 „Sprawozdanie z przepływów pieniężnych”).

2.3.7. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące rezerw

- Brak ujawnień w odniesieniu do każdego rodzaju rezerw (por. par. 84 lit. b-e MSR 37), dotyczących:

- dodatkowych rezerw utworzonych w ciągu okresu, łącznie ze zwiększeniami dotychczasowych rezerw,
  - kwot wykorzystanych w ciągu okresu,
  - kwot niewykorzystanych, rozwiązanych w ciągu okresu, oraz
  - wzrostu w ciągu okresu kwoty zdyskontowanej, wynikającej z upływu czasu oraz skutków wszelkich zmian stopy dyskontowej;
- Brak ujawnień w odniesieniu do każdego rodzaju rezerw (por. par. 85 MSR 37), dotyczących:
    - krótkiego opisu charakteru obowiązku oraz oczekiwanych terminów wynikających z tego obowiązku wpływów korzyści ekonomicznych,
    - wskazań świadczących o wszelkich istotnych niepewnościach, co do kwoty i terminu wystąpienia tych wpływów, oraz
    - kwoty każdego zakładanego zwrotu, z podaniem kwoty składnika aktywów, która została ujęta z tytułu oczekiwanego zwrotu.

2.3.8. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące sprawozdawczości według segmentów

- Brak przedstawienia informacji dotyczących segmentów operacyjnych (por. MSSF 8 „Segmenty operacyjne”);
- Brak informacji odnośnie czynników przyjętych do określenia segmentów sprawozdawczych jednostki, w tym podstawy systemu organizacji oraz rodzaju produktów i usług, z tytułu których segment sprawozdawczy osiąga swoje przychody (por. par. 22 MSSF 8);
- Brak prezentacji wartości zysku lub straty każdego segmentu sprawozdawczego (por. par. 23 MSSF 8);
- Brak ujawnienia następujących danych o każdym segmencie sprawozdawczym: przychodów uzyskiwanych od zewnętrznych klientów, przychodów uzyskiwanych z tytułu transakcji z innymi segmentami operacyjnymi tej samej jednostki - jeżeli określone kwoty są zawarte w wartości wyniku segmentu przeglądanej przez głównego decydenta operacyjnego lub w inny sposób są regularnie prezentowane temu decydentowi, nawet jeśli kwoty te nie są zawarte w wartości wyniku segmentu (por. par. 23 lit. a-b MSSF 8);
- Brak uzgodnienia sumy aktywów segmentów sprawozdawczych z aktywami jednostki oraz sumy zobowiązań segmentów sprawozdawczych z zobowiązaniami jednostki w przypadku gdy zobowiązania segmentu są wykazywane zgodnie z par. 23 MSSF 8 (por. par. 28 lit. c-d MSSF 8);
- Brak ujawnień odnośnie uzyskanych od klientów zewnętrznych przychodów z tytułu każdego produktu i usługi lub każdej grupy podobnych produktów i usług, bądź wskazania, że niezbędne informacje na ten temat są niedostępne i koszt ich uzyskania byłby nadmierny (por. par. 32 MSSF 8);
- Brak / niepełna prezentacja informacji dotyczących obszarów geograficznych, bądź brak informacji, że są one niedostępne, a koszt ich uzyskania jest nadmierny (por. par. 33 MSSF 8) w tym odnośnie:
  - przychodów od klientów zewnętrznych (i) przypisanych do kraju, w którym jednostka ma swoją siedzibę, oraz (ii) przypisanych do wszystkich pozostałych krajów łącznie, w których jednostka uzyskuje swoje przychody,
  - aktywów trwałych innych niż instrumenty finansowe, aktywa z tytułu podatku odroczonego, aktywa z tytułu świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia oraz prawa wynikające z umów ubezpieczeniowych (i) zlokalizowanych w kraju, w którym jednostka ma swoją siedzibę, (ii) zlokalizowanych we wszystkich pozostałych krajach łącznie, w których jednostka utrzymuje swoje aktywa;

- Brak informacji na temat zakresu, w jakim jednostka jest zależna od jej głównych klientów (por. par. 34 MSSF 8);

2.3.9. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące podmiotów powiązanych

- Brak odrębnej prezentacji udziału w wyniku jednostek stowarzyszonych rozliczanych zgodnie z metodą praw własności (por. par. 82 lit. c MSR 1);
- Ujawnienie związków pomiędzy jednostką dominującą a jej jednostkami zależnymi dla innego okresu niż okres objęty sprawozdaniem finansowym (por. par. 13 MSR 24 „Ujawnianie informacji na temat podmiotów powiązanych”);
- Brak ujawnienia jednostki dominującej (por. par. 13 MSR 24);
- Sprzeczne ujawnienia odnośnie posiadania przez emitenta jednostek zależnych i stowarzyszonych (por. par. 13 MSR 24 i par. 37 MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych”);
- Brak ujawnienia informacji dotyczących świadczeń dla kluczowego personelu kierowniczego, dla każdej z następujących kategorii: (a) krótkoterminowe świadczenia pracownicze, (b) świadczenia po okresie zatrudnienia, (c) pozostałe świadczenia długoterminowe, (d) świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy, oraz (e) płatności w formie akcji (por. par. 17 MSR 24);
- Nieujawnienie informacji dotyczących transakcji z podmiotami powiązаныmi (por. par. 18 lit. b-d MSR 24); w zakresie:
  - wysokości nierozliczonych sald, w tym zobowiązań, a także sposobu ich zabezpieczenia i sposobu, w jaki zostaną one rozliczone,
  - rezerw na należności wątpliwe związanych z wysokością nierozliczonych sald należności oraz
  - kosztu ujętego w ciągu okresu dotyczącego należności nieściągalnych lub wątpliwych należnych od podmiotów powiązanych;
- W części dotyczącej ujawnień nt. podmiotów powiązanych brak ujawnienia informacji o poręczeniach udzielonych pozostałym podmiotom powiązany (por. par. 18 MSR 24 w zw. z par. 21 lit. h oraz i);
- Brak ujawnienia skróconych informacji finansowych o jednostkach stowarzyszonych, obejmujących łączne wartości aktywów, zobowiązań, przychodów oraz wyników (por. par. 37 lit. b MSR 28);
- Brak ujawnienia powodów, dla których założenie, że inwestor nie wywiera znaczącego wpływu na inną jednostkę zostało obalone (por. par. 37 lit. c MSR 28);
- Brak ujawnienia informacji o łącznej wartości wynagrodzeń, nagród lub korzyści, wypłaconych, należnych lub potencjalnie należnych odrębnie dla każdej z osób zarządzających i nadzorujących emitenta (por. pkt 10 działu B. Dodatkowe Noty objaśniające, Załącznik Nr 1 do Rozporządzenia o sprawozdaniach finansowych wg PZR);
- Brak ujawnienia w sprawozdaniu z działalności emitenta wynagrodzeń i innych korzyści odrębnie dla każdej z osób nadzorujących i zarządzających (por. par. 91 ust. 6 pkt 17 Rozporządzenia o obowiązkach informacyjnych).

2.3.10. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące umów o usługi budowlane

- Brak / niepełne ujawnienia związane z umowami o usługę budowlaną (por. par. 39-45 MSR 11), m.in. dotyczące:
  - kwoty przychodów z tytułu umowy ujętych jako przychody za dany okres, metod zastosowanych do określenia przychodów z umowy ujętych za dany okres oraz metod zastosowanych do określenia stanu zaawansowania realizowanych umów,

- łącznej kwoty poniesionych kosztów i ujętych zysków (pomniejszonych o ujęte straty) na koniec okresu sprawozdawczego, kwoty otrzymanych zaliczek oraz kwoty sum zatrzymanych,
- kwoty brutto należnej od zamawiających z tytułu prac wynikających z umowy oraz kwoty brutto należnej zamawiającym z tytułu prac wynikających z umowy,
- wszelkich zobowiązań warunkowych i aktywów warunkowych, które mogą powstawać z tytułu takich pozycji jak koszty napraw gwarancyjnych, roszczenia, kary lub możliwe straty.

2.3.11. Niezgodności i braki dotyczące prezentacji

- Brak powtarzania w sprawozdaniu finansowym stwierdzenia czy sprawozdanie finansowe dotyczy pojedynczej jednostki, czy grupy kapitałowej, daty zakończenia okresu sprawozdawczego lub okresu objętego sprawozdaniem finansowym lub informacjami dodatkowymi, waluty prezentacji zgodnie z tym jak definiuje ją MSR 21 „Skutki zmian kursów wymiany walut obcych” oraz poziomu zaokrągleń, które zastosowano przy prezentacji kwot w sprawozdaniu finansowym (por. par. 51 lit. b-e MSR 1);
- W sprawozdaniu finansowym z sytuacji finansowej i sprawozdaniu z całkowitych dochodów posługiwanie się określeniami "kapitał mniejszościowy" i "akcjonariusze mniejszościowi" zamiast „udziały niekontrolujące” (por. par. 54 lit. q i par. 81B MSR 1, par. 27 MSR 27);
- Prezentowanie w sprawozdaniu finansowym z sytuacji finansowej i sprawozdaniu z całkowitych dochodów pozycji zysków i strat nadzwyczajnych (por. par. 87 MSR 1);
- Niezamieszczenie / zamieszczenie błędnych odsyłaczy do odpowiednich informacji zawartych w informacjach dodatkowych (por. par. 113 MSR 1);
- Brak odrębnego ujawnienia przepływów z tytułu podatku dochodowego i zaliczenia ich do przepływów pieniężnych z działalności operacyjnej (por. par. 35 MSR 7);
- Brak odrębnego ujawnienia przepływów związanych z utratą kontroli nad jednostkami zależnymi i zaliczenia ich do przepływów pieniężnych z działalności inwestycyjnej (por. par. 39 MSR 7);
- Nieprawidłowe uzgodnienie kwot dotyczących środków pieniężnych i ekwiwalentów środków pieniężnych zamieszczonych w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych z odpowiadającymi im pozycjami wykazanymi w sprawozdaniu z sytuacji finansowej (por. par. 45 MSR 7);
- Wątpliwości odnośnie ujawnień dotyczących zdarzeń po zakończeniu okresu sprawozdawczego (por. MSR 10 „Zdarzenia następujące po zakończeniu okresu sprawozdawczego”);
- Zamieszczenie ujawnień dotyczących aktywów, zobowiązań, przychodów i kosztów związanych z udziałami we wspólnych przedsięwzięciach w sprawozdaniu z działalności emitenta zamiast w sprawozdaniu finansowym (por. par. 56 MSR 31 „Udziały we wspólnych przedsięwzięciach”);
- Prezentacja błędnej kwoty straty przypadającej na jedną akcję (por. par. 10 MSR 33 „Zysk przypadający na jedną akcję”);
- Brak odrębnego ujawnienia grup aktywów i zobowiązań zaklasyfikowanych jako przeznaczone do sprzedaży - w związku z zamiarem zbycia spółek zależnych (por. par. 38 MSR 5 „Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży i działalność zaniechana”);
- Brak części not objaśniających i dodatkowych not objaśniających (por. Załącznik Nr 1 do Rozporządzenia o sprawozdaniach finansowych wg PZR);
- Brak niektórych pozycji rachunku zysków i strat właściwych dla wariantu kalkulacyjnego (por. Załącznik Nr 1 do Rozporządzenia o sprawozdaniach finansowych wg PZR);
- Niespójne ujawnienia dotyczące wartości pozycji aktywów trwałych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej i w informacji dodatkowej.

2.3.12. Inne niezgodności i braki ujawnień

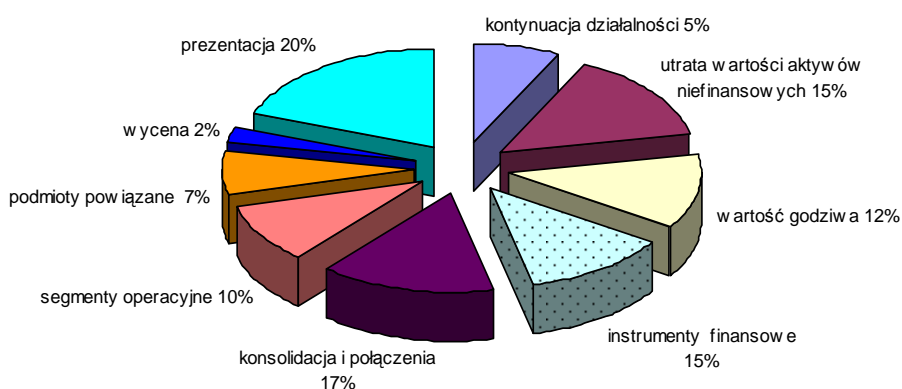
- Zawarcie w rocznym sprawozdaniu finansowym oświadczenia o zgodności z MSR 34 zamiast oświadczenia właściwego dla rocznego sprawozdania finansowego (por. par. 16 MSR 1);

- Brak ujawnienia liczby akcji, ich wartości nominalnej, sposobu pokrycia, praw związanych z akcjami (por. par. 79 lit. a pkt (i), (ii), (iii), (v) MSR 1);
- Brak opisu charakteru i przeznaczenia kapitału rezerwowego (por. par. 79 lit. b MSR 1);
- Brak ujawnienia informacji o wartości zapasów ujętych jako koszt w okresie (par. 36 lit. d MSR 2 „Zapasy”);
- Brak ujawnienia korekt zysku lub straty w ramach ustalenia przepływów pieniężnych netto z działalności operacyjnej (por. par. 18 lit. b oraz par. 20 MSR 7 „Sprawozdanie z przepływów pieniężnych”);
- Brak ujawnień związanych z utratą kontroli nad jednostkami zależnymi, wymaganych przez par. 40 MSR 7;
- Brak ujawnienia odpowiednich informacji dotyczących błędów poprzednich okresów (por. par. 49 MSR 8);
- Brak daty zatwierdzenia sprawozdania finansowego do publikacji (por. par. 17 MSR 10);
- Niewystarczające (zdawkowe) ujawnienia dotyczące zdarzeń następujących po dniu bilansowym i niewymagających dokonania korekt (por. par. 21 MSR 10);
- Brak części ujawnień dotyczących podatku dochodowego, w tym kwoty obciążenia z tytułu podatku odroczonego dotyczącego powstania i odwrócenia się różnic przejściowych i wyjaśnienia związków między obciążeniem podatkowym (dochodem podatkowym) a wynikiem finansowym brutto (por. par. 80 lit. c i par. 81 lit. c MSR 12 „Podatek dochodowy”);
- Niejasne informacje dotyczące przeszacowania nieruchomości o: dacie ostatniego przeszacowania, powołaniu niezależnego rzeczoznawcy, wartości bilansowej tych aktywów jaka figurowałaby w sprawozdaniu finansowym, gdyby były one wykazywane w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia (por. par. 77 lit. a, b, e MSR 16 „Rzeczowe aktywa trwałe”);
- Brak ujawnienia kwoty kosztów finansowania zewnętrznego i stopy kapitalizacji zastosowanej do jej ustalenia (por. par. 26 MSR 23 „Koszty finansowania zewnętrznego”);
- Brak prezentacji podstawowego i rozwodnionego zysku na jedną akcję dla zysku z działalności kontynuowanej przypadającego na zwykłych akcjonariuszy jednostki dominującej w danym okresie (por. par. 66-67 MSR 33);
- Brak zamieszczenia ujawnień odnoszących się do przesłanek świadczących o istnieniu niepewności co do kwoty lub terminu wystąpienia wypływu środków dotyczących zobowiązań warunkowych oraz do możliwości uzyskania zwrotów (por. par. 86 lit. b-c MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe”);
- Nieujawnienie wymaganych informacji dotyczących nieruchomości inwestycyjnych w zakresie przychodów z czynszów, a także istnienia i kwoty ograniczeń realizacji korzyści z tych nieruchomości (par. 75 lit. f ppkt i oraz lit. g MSR 40 „Nieruchomości inwestycyjne”);
- Brak wyjaśnienia w jaki sposób przejście z wcześniej stosowanych ogólnie przyjętych zasad rachunkowości na MSSF wpłynęło na prezentowane przepływy pieniężne (por. par. 23 MSSF 1 „Zastosowanie Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej po raz pierwszy”);
- Brak odróżnienia korekt błędów od zmian zasad (polityki) rachunkowości w uzgodnieniach, w związku z uświadomieniem sobie popełnienia błędów w ramach wcześniej stosowanych ogólnie przyjętych zasad rachunkowości (por. par. 26 MSSF 1);
- Niewłaściwa korekta raportu rocznego i skonsolidowanego raportu rocznego - brak przekazania do publicznej wiadomości raportu bieżącego informującego o przedmiocie i charakterze dokonanej korekty (por. par. 6 ust. 4 Rozporządzenia o obowiązkach informacyjnych);
- W sprawozdaniu z działalności emitenta, brak opisu istotnych czynników ryzyka i zagrożeń, z określeniem, w jakim stopniu emitent jest na nie narażony (par. 91 ust. 5 pkt 3 Rozporządzenia o obowiązkach informacyjnych);

- W sprawozdaniu z działalności emitenta, brak oświadczenia o stosowaniu ładu korporacyjnego (par. 91 ust. 5 pkt 4 Rozporządzenia o obowiązkach informacyjnych);
- W sprawozdaniu z działalności emitenta, w opisie organów zarządzających, nadzorujących lub administrujących oraz ich komitetów, brak informacji o działających w ramach organów komitetach, w tym o komitecie audytu (par. 91 ust. 5 pkt 4 lit. k Rozporządzenia o obowiązkach informacyjnych);
- Brak wymaganych ujawnień dotyczących różnic pomiędzy sprawozdaniami finansowymi sporządzonymi zgodnie z polskimi zasadami rachunkowości, a sprawozdaniami finansowymi, które zostałyby sporządzone zgodnie z MSR, bądź zamieszczenia informacji o niemożliwości wskazania takich danych w sposób wiarygodny wraz ze stosownymi wyjaśnieniami (por. par. 7 Rozporządzenia o sprawozdaniach finansowych wg PZR);
- Brak wskazania daty zawarcia umowy z podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań oraz okresie na jaki została zawarta (por. pkt 11a lit. a działu B. Dodatkowe Noty Objaśniające, Załącznik Nr 1 do Rozporządzenia o sprawozdaniach finansowych wg PZR).

2.3.13. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące sprawozdawczości śródrocznej

Wykres 5. Obszary niezgodności stwierdzone w wyniku analizy przeprowadzonej w 2014 roku - śródroczne skonsolidowane sprawozdania finansowe / sprawozdania finansowe emitentów za okresy roku obrotowego 2014 i odpowiednio roku obrotowego 2013

Komentarz: W przypadku gdy niezgodność wystąpiła w skonsolidowanym śródrocznym sprawozdaniu finansowym oraz w śródrocznym sprawozdaniu finansowym emitenta, w wykresie została uwzględniona tylko raz. Na udział procentowy wpływ ma częstotliwość wystąpienia danego zagadnienia w stwierdzonych niezgodnościach, natomiast w poniższym opisie zagadnień, z którymi związane były niezgodności, poszczególne tematy zostały przedstawione tylko raz.

Stwierdzone niezgodności i braki ujawnień, dotyczące śródrocznych skonsolidowanych sprawozdań finansowych / śródrocznych sprawozdań finansowych emitentów, odnosiły się do następujących zagadnień związanych z kontynuacją działalności, utratą wartości aktywów niefinansowych, wartością godziwą, instrumentami finansowymi, konsolidacją i połączeniami, segmentami operacyjnymi, podmiotami powiązаныmi, wyceną oraz prezentacją:

- Braku ujawnień odnośnie istnienia istotnych niepewności dotyczących zdarzeń lub okoliczności, które mogą nasuwać poważne wątpliwości co do zdolności jednostki do kontynuowania działalności (por. par. 25 MSR 1);
- Wątpliwości czy ocena zdolności do kontynuacji działalności jest właściwa (por. par. 26 MSR 1);
- Braku informacji, które zdaniem emitenta są istotne dla oceny możliwości realizacji zobowiązań (par. 87 ust. 7 pkt 10 w zw. z par. 90 ust. 1 pkt 3 Rozporządzenia o obowiązkach informacyjnych);
- Wątpliwości co do wypełnienia obowiązku oceny istnienia przesłanek utraty wartości przez nieruchomości (por. par. 9 MSR 36);
- Braku przeprowadzenia testu na utratę wartości ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego przypisano wartość firmy, pomimo wystąpienia przesłanki utraty wartości (por. par. 90 MSR 36);
- Niedostatecznych ujawnień dotyczących odpisu aktualizującego wartość wartości firmy powstałej w związku z objęciem kontroli nad spółką zależną (por. par. 15 i 15B lit. b MSR 34);
- Niewłaściwego zaprezentowania skutków wyceny nieruchomości inwestycyjnej, wycenianej w wartości godziwej, jako odpisu aktualizującego (por. par. 117-119 MSR 36);
- Braku ujawnienia analizy wrażliwości kluczowych założeń przyjętych do wyceny wartości odzyskiwalnej ośrodka wypracowującego środki pieniężne (por. par. 134 lit. f MSR 36);
- Niezastosowania przyjętych zasad rachunkowości dotyczących trwałej utraty wartości nieruchomości (por. art. 4 ust. 1 ustawy o rachunkowości);
- Braku ujawnienia informacji na temat wartości godziwej, wymaganych zgodnie z MSSF 13, w tym odnośnie: poziomów hierarchii wartości godziwej (por. par. 93 lit. b MSSF 13 w związku z par. 16A lit. j MSR 34), technik wyceny i danych wejściowych wykorzystanych do wyceny, wpływu wycen na wynik finansowy albo na inne całkowite dochody za dany okres (por. par. 91 MSSF 13 w związku z par. 16A lit. j MSR 34);
- Braku ujawnienia analizy wymagalności zobowiązań finansowych niebędących instrumentami pochodnymi (por. par. 39 lit. a MSSF 7 oraz par. B11 Załącznika B do MSSF 7 w związku z par. 15 MSR 34);
- Braku ujawnienia analizy wrażliwości dla każdego rodzaju ryzyka rynkowego, na które jednostka jest narażona na dzień sprawozdawczy (por. par. 40 MSSF 7 w związku z par. 15 MSR 34);
- Braku objęcia konsolidacją metodą pełną spółki z grupy kapitałowej (por. par. 4 w zw. z par. 5-18 MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe”);
- Braku ujawnienia ocen i założeń przyjętych w trakcie ustalania czy emitent sprawuje kontrolę nad jednostką, w której dokonano inwestycji (por. par. 7 lit. a MSSF 12 „Ujawnianie informacji na temat udziałów w innych jednostkach”);
- Powoływania się w notach objaśniających w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym na zastosowanie SKI 12 „Konsolidacja – jednostki specjalnego przeznaczenia”, pomimo że interpretacja nie obowiązuje (co ujawniono w opisie standardów i interpretacji zastosowanych po raz pierwszy w 2014 r.);
- Niekompletnego ujawnienia informacji związanej z nabyciem jednostek zależnych w bieżącym okresie sprawozdawczym, umożliwiającej użytkownikom sprawozdania finansowego ocenę charakteru i skutków finansowych połączenia jednostek, w tym brak ujawnienia: głównych przyczyn połączenia jednostek, wartości godziwej przekazanej zapłaty, kwoty ujętych na dzień przejęcia głównych klas nabytych aktywów i przejętych zobowiązań (por. par. B64 MSSF 3 w zw. z par. 16A lit. i MSR 34);
- Braków ujawnień w zakresie segmentów operacyjnych, w tym dotyczących przychodów od klientów zewnętrznych i transakcji pomiędzy segmentami oraz aktywów i zobowiązań segmentów (por. par. 16A lit. g MSR 34);

- Braków ujawnień transakcji z podmiotami powiązаныmi (por. par. 15B lit. j MSR 34.);
- Niejasnych informacji dotyczących składu grupy kapitałowej (por. par.13-14 MSR 24 w związku z par. 15 MSR 34);
- Zakwalifikowania udziałów w jednostkach stowarzyszonych, które ujmowane są zgodnie z metodą praw własności, jako aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, w sytuacji gdy MSR 39 nie ma zastosowania do takich udziałów (por. par. 14 MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach”);
- Braku wyceny, od końca 2009, nieruchomości wykazywanych w wartości przeszacowanej (por. par. 31 i 34 MSR 16);
- W sprawozdaniu z przepływów pieniężnych, braku wyodrębnienia kwot związanych ze zbyciem jednostki zależnej (por. par. 39 MSR 7);
- Nieprawidłowego uzgodnienia kwot dotyczących środków pieniężnych i ekwiwalentów środków pieniężnych, zamieszczonych w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych, z odpowiadającymi im pozycjami wykazanymi w sprawozdaniu z sytuacji finansowej (por. par. 45 MSR 7);
- Braku przedstawienia skutków zmiany zasad (polityki) rachunkowości wynikających z wejścia w życie nowych standardów (por. par. 16A lit. a MSR 34);
- Braku ujawnienia zdarzeń następujących po zakończeniu okresu śródrocznego (por. par. 16A lit. h MSR 34);
- Niejasnych ujawnień na temat zgodności śródrocznego raportu finansowego z MSSF (por. par. 19 MSR 34);
- Braku oddzielnej prezentacji w sprawozdaniu z sytuacji finansowej aktywów trwałych zaklasyfikowanych jako przeznaczone do sprzedaży (por. par. 38 MSSF 5 w związku z par. 15 MSR 34);
- niespójnych ujawnień dotyczących wartości pozycji aktywów trwałych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej i w informacji dodatkowej;
- Prezentacji sprawozdań finansowych zgodnie z zakresem określonym w Rozporządzeniu o sprawozdaniach finansowych wg PZR, pomimo stosowania MSSF (por. par. 90 ust. 1 pkt 2 lit. b i odpowiednio par. 89 ust. 1 pkt 2 lit. b Rozporządzenia o obowiązkach informacyjnych).

3. WYBRANE ZAGADNIENIA, NA KTÓRE NALEŻY ZWRÓCIĆ SZCZEGÓLNA UWAGĘ PRZY SPORZĄDZANIU SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH

Celem tego Rozdziału jest zaprezentowanie wybranych zagadnień związanych z regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, użytecznych zarówno przy sporządzaniu sprawozdań finansowych, jak i przy korzystaniu z informacji w nich zawartych.

3.1. Zagadnienia związane z kontynuacją działalności

Zwracamy uwagę, że zgodnie z par. 3 ust. 1 Rozporządzenia o obowiązkach informacyjnych, raporty okresowe powinny zawierać informacje odzwierciedlające specyfikę opisywanej sytuacji oraz powinny być sporządzone w sposób prawdziwy, rzetelny i kompletny. W przypadku gdy specyfika zdarzenia, którego dotyczy dany raport okresowy, wymaga podania dodatkowych informacji gwarantujących jej prawdziwy, rzetelny i kompletny obraz, emitent jest obowiązany do zamieszczenia tych informacji w raporcie okresowym, jak stanowi par. 3 ust. 2 ww. rozporządzenia. Ponadto, na podstawie par. 3 ust. 3 ww. rozporządzenia, przekazywane przez emitenta raporty okresowe powinny być sporządzone w sposób umożliwiający inwestorom ocenę wpływu przekazywanych informacji na sytuację gospodarczą, majątkową i finansową emitenta.

Ponadto należy podkreślić, że zgodnie z par. 15 MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych” sprawozdanie finansowe rzetelnie przedstawia sytuację finansową, efektywność finansową i przepływy pieniężne jednostki. Rzetelna prezentacja wymaga wiernego odzwierciedlenia efektów transakcji, innych zdarzeń i warunków, zgodnie z definicjami i warunkami ujmowania aktywów, zobowiązań, przychodów i kosztów przedstawionymi w *Założeniach koncepcyjnych*. Zakłada się, że stosowanie MSSF, wraz z dodatkowymi ujawnieniami w uzasadnionych przypadkach, skutkuje tym, że sprawozdanie finansowe spełnia wymóg rzetelnej prezentacji.

Zdaniem autorów raportu, ze względu na obecną sytuację gospodarczą, zagadnienia związane z kontynuacją działalności, na które zwracaliśmy uwagę w raportach *Zgodność sprawozdań finansowych emitentów papierów wartościowych z MSSF. Analiza przeprowadzona w 2013 r.*²⁶ oraz *Zgodność sprawozdań finansowych emitentów papierów wartościowych z MSSF. Analiza przeprowadzona w 2012 r.*²⁷, pozostają aktualne.

Naszym zdaniem bieżące warunki ekonomiczne, w których funkcjonują przedsiębiorstwa, mogą zwiększać ryzyko pominięcia, niekompletności lub nierzetelności sprawozdań finansowych emitentów w obszarach związanych m.in. z kontynuacją działalności, utratą wartości aktywów, ryzyka związanego z instrumentami finansowymi, rezerw. Ponownie zwracamy uwagę na stosowanie przytoczonych w poprzednich raportach z analizy przepisów MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych”, MSR 11 „Umowy o usługę budowlaną”, MSR 36 „Utrata wartości aktywów”, MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe”, MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena”, MSSF 7 „Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji”, a także przepisów MSSF 13 „Ustalanie wartości godziwej”.

Również ESMA w swoich Stanowiskach w sprawie europejskich wspólnych priorytetów nadzorczych w odniesieniu do sprawozdań finansowych za rok obrotowy 2013 i 2012, zwraca szczególną uwagę na zagadnienia związane m.in. z utratą wartości aktywów niefinansowych, ustalaniem i ujawnieniami dotyczącymi wartości godziwej, wyceną instrumentów finansowych, ujawnieniem powiązanego z nimi ryzyka oraz rezerwami. Należy zwrócić uwagę, że powyższe zagadnienia mają nadal znaczenie. Tak więc stosowanie przez emitentów przepisów MSSF w ww. zakresie, oprócz tematyki europejskich wspólnych priorytetów nadzorczych określonych w odniesieniu do sprawozdań finansowych za rok 2014, będzie nadal przedmiotem naszej oceny. Stanowiska ESMA w sprawie europejskich wspólnych priorytetów nadzorczych w odniesieniu do sprawozdań finansowych za lata 2014 - 2012 zostały opisane szerzej w rozdziale 3.4. niniejszego raportu.

²⁶ Patrz rozdział 3.1., str. 37, raportu dostępnego na stronie internetowej http://www.knf.gov.pl/Images/Raport_MSSF_2013_tcm75-36932.pdf

²⁷ Patrz rozdział 3.1., str. 27, raportu dostępnego na stronie internetowej: http://www.knf.gov.pl/Images/Raport_MSSF_2012_tcm75-33561.pdf

3.2. Wymogi wynikające z tzw. „pakietu konsolidacyjnego”

Od okresów sprawozdawczych zaczynających się 1 stycznia 2014 r. lub później mają zastosowanie nowe albo zmienione standardy z zakresu konsolidacji, czyli tzw. „pakiet konsolidacyjny”. Obejmuje on następujące standardy: MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe”, MSSF 11 „Wspólne ustalenia umowne”, MSSF 12 „Ujawnianie informacji na temat udziałów w innych jednostkach”, zmieniony MSR 27 „Jednostkowe sprawozdania finansowe” oraz MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach”.

Jedną ze zmian jest wprowadzenie w MSSF 10 nowej definicji kontroli, opierającej się na trzech elementach: sprawowaniu władzy nad jednostką, ekspozycji na zmienne wyniki finansowe lub prawie do zmiennych wyników finansowych na podstawie zaangażowania w jednostce oraz możliwości wykorzystania sprawowanej władzy do wywierania wpływu na wysokość wyników finansowych. Definicji tej towarzyszą szczegółowe objaśnienia stosowania, zawierające przykłady faktów i okoliczności, które mogą lub nie świadczyć o sprawowaniu kontroli nad jednostką, w której dokonano inwestycji. Tak więc, wdrożenie MSSF 10 może mieć wpływ na odmienne niż w poprzednich okresach sprawozdawczych rozstrzygnięcia co do obowiązku objęcia jednostek konsolidacją. Zwracamy uwagę, że zgodnie z MSSF 10 inwestor, bez względu na charakter jego zaangażowania w inny podmiot, powinien każdorazowo analizować, czy jest spółką dominującą, biorąc pod uwagę jego wpływ na ten podmiot. Mając na uwadze nowe znaczące ujawnienia wymagane przez „pakiet konsolidacyjny” oczekujemy m.in., że w związku z wymogami określonymi w par. 7 lit. a MSSF 12, dotyczącymi ujawnienia znaczących osądów i założeń przyjętych w celu oceny kontroli nad inną jednostką, emitenci starannie wyjaśnią oceny, którymi się kierowali.

3.3. Zagadnienia związane z ograniczeniem zakresu badania oraz niepoddaniem badaniu / przeglądowi sprawozdań finansowych jednostek zależnych

Prowadzona przez UKNF analiza opinii o badanych sprawozdaniach finansowych, raportów z przeglądu oraz odpowiednio stanowisk w sprawie odmowy wyrażenia opinii / wydania raportu z przeglądu wskazuje na występowanie licznych zastrzeżeń oraz kwestii o charakterze ograniczonego zakresu badania oraz związanych z objęciem skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym danych jednostek zależnych, które nie zostały poddane badaniu / przeglądowi przez biegłego rewidenta. Ponadto kwestie związane z ograniczeniem zakresu badania mogą być podstawą wydania stanowiska w sprawie odmowy wyrażenia opinii z badania lub wydania raportu z przeglądu.

Zwracamy szczególną uwagę, że zgodnie z art. 67 ust. 1 ustawy o rachunkowości, kierownik badanej jednostki zapewnia udostępnienie biegłemu rewidentowi, przeprowadzającemu badanie sprawozdania finansowego, ksiąg rachunkowych oraz dokumentów stanowiących podstawę dokonanych w nich zapisów oraz wszelkich innych dokumentów, jak również udziela wyczerpujących informacji, wyjaśnień i oświadczeń – niezbędnych do wydania opinii biegłego rewidenta o badanym sprawozdaniu finansowym. Biegły rewident jest uprawniony do uzyskania informacji związanych z przebiegiem badania od kontrahentów badanej jednostki, w tym także od banków i jej doradców prawnych – z upoważnienia kierownika badanej jednostki (por. art. 67 ust. 2 ww. ustawy). Jeżeli przedmiotem badania jest sprawozdanie finansowe jednostki dominującej, to na podstawie art. 67 ust. 3, uprawnienia biegłego rewidenta, o których mowa w ust. 1 i 2 przysługują także wobec jednostek zależnych, współzależnych i stowarzyszonych.

Jak stanowi pkt 68 Krajowego standardu rewizji finansowej nr 1 „Ogólne zasady badania sprawozdań finansowych”, jeżeli z winy jednostki lub przyczyn od niej niezależnych nastąpiło ograniczenie zakresu badania, uniemożliwiające biegłemu rewidentowi zastosowanie procedur badania uznanych przez niego za nieodzowne bądź z innych powodów zachodzą okoliczności uniemożliwiające uzyskanie wystarczającej pewności co do wiarygodności istotnych pozycji badanego sprawozdania finansowego, niemniej ograniczenia te dotyczą tylko poszczególnych pozycji i nie wpływają ujemnie na wiarygodność ogólnego obrazu przekazywanego przez sprawozdanie finansowe, wówczas o sprawozdaniu finansowym wyrażana jest opinia z zastrzeżeniem(-ami). Jeżeli skutki ograniczenia badania lub inne przyczyny powodują niemożność zastosowania uznanych przez biegłego rewidenta za nieodzowne procedur badania, w rezultacie czego nie uzyskał on wystarczających i odpowiednich dowodów badania, wówczas biegły rewident

odmawia wyrażenia opinii. Ograniczenie zakresu badania występuje przykładowo w sytuacjach, w których kierownik jednostki nie udostępnia biegłemu rewidentowi wystarczających i odpowiednich dowodów służących ocenie, czy nastąpiło lub mogło nastąpić naruszenie przepisów mogące wywrzeć istotny wpływ na sprawozdanie finansowe jednostki.

Powyższa regulacja ma również zastosowanie w przypadku badania skonsolidowanych sprawozdań finansowych (por. pkt 9 Krajowego standardu rewizji finansowej nr 2 „Badanie skonsolidowanych sprawozdań finansowych grup kapitałowych”) oraz przeglądu sprawozdań finansowych / skróconych sprawozdań finansowych (por. pkt 10 Krajowego standardu rewizji finansowej nr 3 „Ogólne zasady przeprowadzania przeglądu sprawozdań finansowych / skróconych sprawozdań finansowych oraz wykonywania innych usług poświadczających”).

W ocenie autorów raportu emitenci powinni dokładać wszelkich starań aby udostępnić biegłemu rewidentowi, przeprowadzającemu badanie / przegląd sprawozdania finansowego, księgi rachunkowe oraz dokumenty, a także udzielić wyczerpujących informacji, wyjaśnień i oświadczeń umożliwiających mu zastosowanie odpowiednich procedur badania, a w rezultacie uzyskanie wystarczających i odpowiednich dowodów, które w jego ocenie są nieodzowne do wyrażenia miarodajnej opinii o badanym sprawozdaniu finansowym lub odpowiednio wydania raportu z przeglądu sprawozdania finansowego.

Ponadto odnosząc się do drugiego z omawianych tematów, biorąc pod uwagę możliwe sytuacje, w których sprawozdanie finansowe jednostki zależnej nie podlega obowiązkowi badania lub jest niepoddane badaniu w terminie przypadającym przed badaniem skonsolidowanego sprawozdania finansowego grupy kapitałowej, zwracamy uwagę na regulację zawartą w pkt 11 Krajowego standardu rewizji finansowej nr 2, zgodnie z którą objęte skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym sprawozdanie finansowe jednostek zależnych powinny być zbadane. Standard ten stanowi również, że jeżeli objęte skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym sprawozdanie finansowe jednej lub kilku jednostek zależnych nie było zbadane, a nie narusza to przepisów ustawy o rachunkowości, to biegły rewident grupy musi – uwzględniając wymóg istotności – rozstrzygnąć, czy mimo to skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z wymagającymi zastosowania zasadami (polityką) rachunkowości grupy kapitałowej oraz czy rzetelnie i jasno przedstawia, we wszystkich istotnych aspektach, sytuację majątkową i finansową, jak też wynik finansowy grupy kapitałowej; fakt, że skonsolidowane sprawozdanie finansowe obejmuje także niezbadane sprawozdania finansowe powinien znaleźć swoje odzwierciedlenie w opinii o badanym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Powyższe postanowienia mają również zastosowanie odpowiednio w przypadku przeglądu sprawozdań finansowych / skróconych sprawozdań finansowych (por. pkt 10 Krajowego standardu rewizji finansowej nr 3).

Naszym zdaniem, mając na uwadze zapewnienie rzetelnej prezentacji skonsolidowanego sprawozdania finansowego, o której mowa w par. 15 MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych” oraz w par. 3 ust. 1 – 3 Rozporządzenia w sprawie informacji bieżących i okresowych, a także ujawnienie w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym wiarygodnych danych dla inwestorów, zasadne byłoby podjęcie przez jednostki dominujące działań skutkujących poddaniem badaniu lub odpowiednio przeglądowi sprawozdań finansowych jednostek zależnych w odpowiednim terminie przed badaniem / przeglądem skonsolidowanego sprawozdania finansowego grupy kapitałowej.

3.4. Stanowiska, raporty i inne dokumenty ESMA, w tym europejskie wspólne priorytety nadzorcze

Na podstawie Rozporządzenia nr 1095/2010 w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych (*European Securities and Markets Authority - ESMA*)²⁸, ESMA podejmuje m.in. działania w obszarze raportowania finansowego, aby zapewnić skuteczne i spójne stosowanie unijnych przepisów w sprawie przejrzystości informacji o emitentach, których papiery wartościowe dopuszczone są do obrotu na rynku regulowanym. Zgodnie z art. 16 ust. 3 ww.

²⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1095/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru (Europejskiego Urzędu Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych), zmiany decyzji nr 716/2009/WE i uchylenia decyzji Komisji 2009/77/WE (Dz. Urz. UE nr L 331, z 15.12.2010 r., str. 84), z późn. zm.

rozporządzenia, właściwe organy i uczestnicy rynku finansowego dokładają wszelkich starań, aby zastosować się do wytycznych i zaleceń wydanych przez ESMA. KNF jest członkiem ESMA.

Działający w ramach ESMA, Stały Komitet ds. Sprawozdawczości (*Corporate Reporting Standing Committee – CRSC*) zajmuje się zagadnieniami dotyczącymi m.in. raportowania finansowego i rachunkowości. Jednym z zadań CRSC jest koordynacja działań podejmowanych przez krajowe właściwe organy nadzoru z Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) w zakresie nadzoru zgodności informacji finansowej z MSSF w celu zapewnienia ich spójnego stosowania w EOG. Obszar ten jest przedmiotem prac EECS (*European Enforcers Coordination Sessions – Spotkania Koordynacyjne Europejskich Organów Nadzoru*), który został powołany jako stała grupa robocza pod auspicjami CRSC. W ramach EECS odbywa się wymiana informacji na temat decyzji i stosowanej praktyki w zakresie nadzoru nad informacją finansową emitentów z rynku regulowanego. Ważnym aspektem działań jest prowadzona przez EECS baza danych, do której organy nadzorcze przekazują informacje na temat decyzji podejmowanych w ramach nadzoru nad zgodnością sprawozdań finansowych emitentów z MSSF. Zapewnianiu jednolitego stosowania MSSF w EOG służy publikowanie na stronie internetowej ESMA pakietów, zawierających wybrane decyzje pochodzące z bazy EECS.

ESMA uznaje, że opracowywanie standardów rachunkowości i wydawanie miarodajnych objaśnień odnośnie tego, jak należy stosować MSSF, jest rolą Rady Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (*International Accounting Standards Board – IASB*) oraz Komitetu ds. Interpretacji MSSF (*IFRS Interpretations Committee – IFRS IC*).

ESMA opublikowała na stronie internetowej (<http://www.esma.europa.eu/>) m.in. następujące dokumenty:

- **Publiczne Stanowisko ESMA ws. europejskich wspólnych priorytetów nadzorczych w odniesieniu do sprawozdań finansowych za rok obrotowy 2014** pt. *Public Statement. European common enforcement priorities for 2014 financial statements*²⁹ (ESMA/2014/1309, 28 października 2014) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / IFRS Enforcement);

Podobnie, jak w latach poprzednich, ESMA wspólnie z krajowymi organami nadzoru zidentyfikowała zagadnienia dotyczące raportowania finansowego, na które emitenci i ich biegli rewidenci szczególnie powinni zwrócić uwagę odpowiednio sporządzając i badając sprawozdania finansowe zgodne z MSSF za rok kończący się 31 grudnia 2014 r.

Monitorując i oceniając stosowanie odpowiednich wymogów MSSF, ESMA wspólnie z krajowymi organami nadzoru będzie zwracać szczególną uwagę na te wspólne priorytety nadzorcze, a także na priorytety wyznaczone w latach poprzednich (tj. w 2012 i 2013 r.).

Przedstawione w Stanowisku ESMA europejskie, wspólne priorytety nadzorcze w odniesieniu do sprawozdań finansowych za rok 2014 obejmują następującą tematykę:

- sporządzanie i prezentacja skonsolidowanych sprawozdań finansowych oraz związane z tym ujawnienia (MSSF 10) – *oczekuje się starannego wyjaśnienia w sprawozdaniach osądów dot. występowania kontroli*;
- charakter ryzyka związanego z udziałami jednostki w jednostkach strukturyzowanych oraz ujawnienia (MSSF 12);
- sprawozdawczość finansowa jednostek zaangażowanych we wspólne ustalenia umowne oraz związane z tym ujawnienia (MSSF 11);
- ujęcie i wycena aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego (MSR 12);
- ujawnienie zasad (polityki) rachunkowości odnoszących się do istotnych niepewnych pozycji podatkowych, zgodnie z par. 117 i 122 MSR 1.

Dodatkowe obszary wskazane w Stanowisku ESMA, które należy wziąć pod uwagę to:

²⁹ Stanowisko ESMA przetłumaczone na język polski jest dostępne na stronie internetowej: http://www.knf.gov.pl/Images/ESMA_priorytety_nadzorcze_A_tcm75-40191.pdf

- specyficzne zagadnienia związane z sektorem bankowym (w świetle Kompleksowej oceny Europejskiego Banku Centralnego (EBC), w tym Kontroli jakości aktywów) – wyjaśnienie istotnych wpływów oceny jakości aktywów na sprawozdania finansowe;
- wnioski zawarte w Raporcie ESMA (ESMA/2013/1664, 18 listopada 2013 r.) ws. porównywalności sprawozdań finansowych instytucji finansowych w Europie (*opis patrz dalej*);
- ujawnienia w sprawozdaniach finansowych – nie mogą być szablonowe; mają opisywać realia i specyfikę jednostki; mają być jasne i kompletne.

Przedstawiając powyższe europejskie priorytetowe obszary nadzorcze, należy również wziąć pod uwagę, że przy wyborze sprawozdań finansowych emitentów do analizy okresowej prowadzonej przez UKNF, poza wskazanymi powyżej obszarami, wysoki priorytet nadaje się kryterium występowania zastrzeżeń w opiniach o badanych sprawozdaniach finansowych, opinii negatywnej lub odmowy wyrażenia opinii oraz przypadkom zagrożenia kontynuacji działalności.

- **Wytyczne ESMA ws. nadzoru nad informacją finansową** (*ESMA Guidelines on enforcement of financial information*) (ESMA/2014/1293pl, 28 października 2014); weszły w życie 29.12.2014 r. – są także opublikowane w j. polskim (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / Corporate reporting policy);

Wytyczne ESMA dotyczą zakresu nadzoru, metod wyboru (selekcji) sprawozdań finansowych emitentów do analizy, procedur analitycznych, działań nadzorczych, koordynacji europejskiej oraz raportowania nt. działalności nadzorczej.

Po dokonaniu wnikliwej analizy odnośnie stosowania Wytycznych nadzorczych, KNF poinformował ESMA, że zamierza je stosować. W tym celu prowadzone są działania, w szczególności o charakterze legislacyjnym, aby umożliwić pełne stosowanie wszystkich wytycznych, określonych w dokumencie ESMA, do końca 2015 r.

Link do Wytycznych ESMA ws. nadzoru nad informacją finansową został zamieszczony na stronie internetowej KNF – w aktualnościach na stronie głównej oraz odpowiednio w zakładce O NAS / Współpraca międzynarodowa / Europejski System Nadzoru Finansowego. Dokument dostępny jest także w zakładce Regulacje / Praktyka / Dokumenty ESMA.

- **Raport ESMA ws. stosowania wymogów dot. rachunkowości połączeń jednostek (przedsięwzięć) w sprawozdaniach finansowych** pt. *Review on the application of accounting requirements for business combinations in IFRS financial statements* (ESMA/2014/643, 16 czerwca 2014) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / IFRS Enforcement);

Link do Raportu ESMA ws. stosowania wymogów dot. rachunkowości połączeń jednostek (przedsięwzięć) w sprawozdaniach finansowych został zamieszczony na stronie internetowej KNF – w aktualnościach na stronie głównej oraz odpowiednio w zakładce O NAS / Współpraca międzynarodowa / Europejski System Nadzoru Finansowego. Dokument dostępny jest także w zakładce Regulacje / Praktyka / Dokumenty ESMA.

- Roczny raport ESMA z działalności w 2013 r. nt. nadzoru nad stosowaniem MSSF przez nadzorców w Europie w roku 2013 pt. *Activities of the IFRS Enforcers in Europe in 2013* (ESMA/2014/551, 21 maja 2014) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / IFRS Enforcement);
- **Dokument konsultacyjny ESMA dot. Wytycznych ESMA ws. alternatywnych pomiarów wyników** pt. *ESMA Guidelines on Alternative Performance Measures* (ESMA/2014/175, 13 lutego 2014) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / Corporate reporting policy);

Link do Dokumentu konsultacyjnego ESMA dot. Wytycznych ESMA ws. alternatywnych pomiarów wyników został zamieszczony na stronie internetowej KNF – w aktualnościach na stronie głównej oraz odpowiednio w zakładce O NAS / Współpraca międzynarodowa / Europejski System Nadzoru Finansowego. Dokument dostępny jest także w zakładce Regulacje / Praktyka / Dokumenty ESMA.

- **Raport ESMA ws. porównywalności sprawozdań finansowych instytucji finansowych** pt. *Review of Accounting Practices. Comparability of IFRS Financial Statements of Financial Institutions in Europe* (ESMA/2013/1664, 18 listopada 2013) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / Corporate reporting policy);

Raport prezentuje przegląd praktyk sprawozdawczych europejskich instytucji finansowych w wybranych obszarach związanych z instrumentami finansowymi. Przedstawiono w nim ocenę poziomu porównywalności i jakości ujawnień w sprawozdaniach finansowych za rok 2012, sporządzonych zgodnie z MSSF przez 39 znaczących europejskich instytucji finansowych. Raport zawiera rekomendacje dotyczące poprawy transparentności informacji finansowych poprzez stosowanie przepisów MSSF. Obszary wybrane do przeglądu obejmowały: strukturę i zawartość rachunku zysków i strat, płynność i finansowanie z uwzględnieniem skutków obciążenia aktywów, zabezpieczanie i wykorzystanie instrumentów pochodnych, ryzyko kredytowe z koncentracją na zarządzaniu ryzykiem kredytowym, praktyki dotyczące *forbearance* (np. restrukturyzacja zadłużenia, renegocjowanie umów, powstrzymanie się od działania, itp.), kredyty niespłacone w terminie (*non-performing loans*) i koncentrację ryzyka ze względu na kraj, kryteria oceny utraty wartości kapitałowych instrumentów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży.

Link do Raportu ESMA ws. porównywalności sprawozdań finansowych instytucji finansowych został zamieszczony na stronie internetowej KNF – w aktualnościach na stronie głównej oraz odpowiednio w zakładce O NAS / Współpraca międzynarodowa / Europejski System Nadzoru Finansowego. Dokument dostępny jest także w zakładce Regulacje / Praktyka / Dokumenty ESMA.

- **Publiczne Stanowisko ESMA ws. europejskich wspólnych priorytetów nadzorczych w odniesieniu do sprawozdań finansowych za rok obrotowy 2013** pt. *Public Statement. European common enforcement priorities for 2013 financial statements*³⁰ (ESMA/2013/1634, 11 listopada 2013) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / IFRS Enforcement);

Przedstawione w Stanowisku ESMA europejskie, wspólne priorytety nadzorcze w odniesieniu do sprawozdań finansowych sporządzonych za rok 2013 obejmują następujące tematy:

- utrata wartości aktywów niefinansowych;

ESMA uwzględniła temat utraty wartości aktywów niefinansowych w europejskich wspólnych priorytetach nadzorczych dotyczących sprawozdań finansowych za rok 2013, przy czym skupiono się na następujących obszarach:

- prognozach przepływów pieniężnych: Jak wskazano w paragrafie 33(a) MSR 36, przy tworzeniu prognoz dotyczących przepływów pieniężnych kierownictwo powinno przykładać większą wagę do dowodów zewnętrznych. Treść paragrafu 34 MSR 36 stanowi, że kierownictwo powinno oceniać zasadność założeń stanowiących podstawę prognoz przepływów pieniężnych w oparciu o analizę przyczyn rozbieżności pomiędzy przeszłymi prognozami przepływów pieniężnych a faktycznie uzyskanymi przepływami środków pieniężnych oraz zapewnić spójność aktualnych prognoz przepływów pieniężnych z rzeczywistymi przeszłymi wynikami, przy założeniu, że skutki późniejszych wydarzeń lub okoliczności, które nie istniały w chwili uzyskania faktycznych przepływów pieniężnych, uzasadniają takie podejście.

- kluczowych założeniach: W przypadku wartości użytkowej, paragraf 134(d)(ii) MSR 36 wymaga, aby kierownictwo wyjaśniło przyjętą metodę wyceny wartości przypisanych poszczególnym kluczowym założeniom. Dzięki temu użytkownicy mogą zrozumieć, czy wartości te są spójne z zewnętrznymi źródłami informacji lub w jakim stopniu i dlaczego odbiegają od dotychczasowych doświadczeń oraz zewnętrznych źródeł informacji. ESMA jest zdania, że szczególnie ważne dla użytkowników sprawozdań finansowych jest to, aby mieli dostęp do ujawnień specyficznych dla danej jednostki zdezagregowanych na właściwym poziomie, dlatego też zachęca emitentów do poprawy jakości ujawnień w tym zakresie. ESMA

³⁰ Stanowisko ESMA przetłumaczone na język polski jest dostępne na stronie internetowej: http://www.knf.gov.pl/Images/tlumaczenie_ESMA_2013_1634_tcm75-36608.pdf

zauważa także, że tego rodzaju założenia powinny obejmować więcej niż długoterminowe stopy wzrostu i stopy dyskontowe.

- analizie wrażliwości: Zgodnie z treścią paragrafu 134(f) MSR 36 należy dokonywać ujawnień mających na celu ułatwienie użytkownikom oceny marginesu bezpieczeństwa oraz oszacowanie, jak bardzo ocena ta jest wrażliwa na zmiany jednego lub kilku kluczowych założeń zastosowanych przy ustalaniu wartości odzyskiwalnej. ESMA przypomina emitentom, że zdezagregowane ujawnienia w podziale na znaczące ośrodki wypracowujące środki pieniężne (OWŚP) lub grupy OWŚP powinny być przedstawiane w sprawozdaniach finansowych w odniesieniu do zastosowanej długoterminowej stopy wzrostu, stopy dyskontowej i kluczowych założeń operacyjnych (np. wzrost przychodów).

- wycena i ujawnienie zobowiązań z tytułu świadczeń po okresie zatrudnienia;

ESMA przypomina o wadze ujawniania znaczących założeń aktuarialnych stosowanych do ustalenia wartości bieżącej zobowiązania z tytułu określonego świadczenia oraz powiązanej z nimi analizy wrażliwości zgodnie z paragrafami 144-145 MSR 19 „Świadczenia pracownicze”. W związku z tym, że stopa dyskontowa jest zwykle traktowana jako znaczące założenie aktuarialne, ESMA oczekuje ujawnienia wszelkich znaczących osądów dokonanych przez kierownictwo przy jej ustalaniu zgodnie z paragrafem 122 MSR 1. Dodatkowo emitenci powinni przedstawić zdezagregowane informacje o programach i wartości godziwej aktywów programu w sytuacji, gdy poziom ryzyka związanego z tymi programami różni się, jak wymagają paragrafy 138 i 142 MSR 19.

- ustalanie wartości godziwej i ujawnienia;

Powinno się ocenić wpływ wszelkich zmian na praktykę w zakresie ustalania wartości godziwej na podstawie wymogów MSSF 13, definiujących wartość godziwą, wyjaśniających i udoskonalających zasady jej określania, jak również wyznaczających ramy jej ustalania. Załącznik B do MSSF 13 zawiera szczegółowe wyjaśnienia i wskazania jakie należy brać pod uwagę przy dokonywaniu oceny czy rynek jest aktywny oraz przedstawia konsekwencje dla klasyfikacji dotyczącej ustalania wartości godziwej w ramach hierarchii wartości godziwej. ESMA zwraca uwagę na następujące specyficzne elementy ustalania wartości godziwej: ryzyko niewykonania świadczenia, jednostkę rozliczeniową, ujawnienia.

- ujawnienia dotyczące znaczących zasad (polityki) rachunkowości, osądów i szacunków;

ESMA zwraca uwagę na następujące wymogi MSSF w zakresie ujawnień, których jakość – zdaniem ESMA – jest możliwa do poprawy:

- Paragraf 117 MSR 1 wymaga ujawnienia podsumowania znaczących zasad (polityki) rachunkowości. ESMA zauważa, że znaczące zasady (polityka) rachunkowości mogłyby być zamieszczone w sprawozdaniach finansowych w kolejności najbardziej odpowiedniej dla emitenta, poczynawszy od zasad (polityki) uznanych za najbardziej znaczące i właściwe, wymieniając przy tym wszelkie zastosowane opcje, o ile są dozwolone.

- ESMA oczekuje od emitentów ujawnienia subiektywnych ocen dokonanych przez kierownictwo, mających najbardziej znaczący wpływ na kwoty ujęte w sprawozdaniu finansowym, zgodnie z wymogami paragrafu 122 MSR 1.

- Paragraf 125 MSR 1 wymaga ujawnienia źródeł niepewności szacunków, co do których istnieje znaczące ryzyko spowodowania istotnych korekt w kolejnym roku obrotowym. ESMA przypomina, że powinny być one regularnie monitorowane w celu zapewnienia, że są właściwe dla każdego zestawu sprawozdań finansowych.

- ESMA przypomina o wymogach zawartych w paragrafie 25 MSR 1 dotyczących ujawniania niepewności dotyczących zdarzeń i okoliczności, które mogą nasuwać wątpliwości co do zdolności jednostki do kontynuowania działalności.

- Zgodnie z przykładami podanymi w paragrafie 129 MSR 1, ESMA oczekuje od emitentów przedstawienia wrażliwości wartości bilansowych na metody, założenia i szacunki będące podstawą ich kalkulacji, włączając w to podanie przyczyn tej wrażliwości.

- ESMA podkreśla, że ujawnienie nowych standardów, które zostały opublikowane, ale nie weszły jeszcze w życie, jak wymaga paragraf 30 MSR 8, jest właściwe w przypadku, gdy nowy standard może mieć istotny wpływ na sprawozdania finansowe (co może mieć miejsce w 2013 roku w przypadku wielu emitentów w związku z MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe” i/lub MSSF 11 „Wspólne ustalenia umowne”) albo gdy wpływ ten nie jest znany, jak wymaga paragraf 31 MSR 8.

- wycena instrumentów finansowych oraz ujawnienie powiązanego z nimi ryzyka, w szczególności właściwego dla instytucji finansowych.

Szczególnie ważnymi zagadnieniami dla sprawozdań finansowych za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2013 roku są: ogólne ujawnienia, utrata wartości aktywów finansowych, praktyki w zakresie *forbearance* oraz ryzyko kredytowe, jak również ryzyko płynności. ESMA oczekuje od emitentów ujawnień w zakresie ryzyka płynności na poziomie szczegółowości odpowiadającym ich profilowi ryzyka w celu umożliwienia użytkownikom uzyskania kompleksowego obrazu ryzyka płynności i potrzeb finansowych jednostki, a także ich zmian w czasie, zgodnie z wymogami paragrafu 39 MSSF 7. W szczególności, sporządzając analizę terminów wymagalności emitenci powinni ujawniać odpowiednią liczbę przedziałów czasowych, jak wskazuje paragraf B11 MSSF 7, a także ujawniać analizę terminów zapadalności aktywów finansowych utrzymywanych dla celów zarządzania ryzykiem płynności, jak wymaga paragraf B11E MSSF 7.

- Roczny raport ESMA z działalności nadzorczej nad stosowaniem MSSF w Europie w roku 2012 pt. *Activity Report of the IFRS Enforcement activities in Europe in 2012* (ESMA/2013/1634, 11 listopada 2013) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / IFRS Enforcement);
- Wynik konsultacji ESMA nt. rozważań w zakresie istotności w raportowaniu finansowym pt. *Feedback Statement. Considerations of materiality in financial reporting* (ESMA/2013/218, 14 lutego 2013) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / Corporate reporting policy);
- **Raport ESMA z przeglądu w zakresie utraty wartości wartości firmy i wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania** w sprawozdaniach finansowych sporządzonych zgodnie z MSSF pt. *ESMA Report. European enforcers review of impairment of goodwill and other intangible assets in the IFRS financial statements* (ESMA/2013/2, 7 stycznia 2013) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / Corporate reporting policy);

Raport przedstawia praktyki księgowe związane z testowaniem utraty wartości wartości firmy i wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania, ocenę prawidłowości ujawnień w sprawozdaniach finansowych wybranych emitentów, za rok obrotowy 2011, sporządzonych zgodnie z MSSF, oraz zawiera rekomendacje w zakresie poprawy stosowania wymogów MSR 36. Sprawozdania finansowe emitentów, które podlegały analizie zawierały znaczne kwoty wartości firmy. W wyniku przeprowadzonej analizy w Raporcie zwraca się uwagę na pięć obszarów:

- kluczowe założenia kierownictwa: ESMA nakłania emitentów do ujawniania wszystkich kluczowych założeń i omawiania podejścia przyjętego przez kierownictwo do ustalania tych założeń w celu testowania utraty wartości;

- analizę wrażliwości: w przypadku emitentów, których wartość księgowa aktywów netto przewyższyła ich wartość rynkową, tylko połowa zaprezentowała analizę wrażliwości. W opinii ESMA liczba ta wydaje się niska, ponieważ powyższe stanowi przesłankę, że utrata wartości mogła nastąpić. ESMA oczekiwałaby od emitentów większego poziomu przejrzystości i ujawnienia wrażliwości wyliczenia utraty wartości na zmiany kluczowych założeń. ESMA nakłania emitentów do dokonywania realistycznych oszacowań podczas ustalania możliwych zmian w kluczowych założeniach, które spowodowałyby, że wartość księgowa ośrodka wypracowującego środki pieniężne przewyższyłaby jego wartość odzyskiwalną;

- wycenę wartości odzyskiwalnej: ESMA oczekiwałaby, że podczas wyceny wartości godziwej pomniejszanej o koszty sprzedaży przy wykorzystaniu zdyskontowanych przepływów

pieniężnych, większa uwaga będzie zwrócona na zewnętrzne źródła informacji niż na założenia specyficzne dla jednostki;

- ustalenie stopy wzrostu: ESMA nakłania emitentów do przedstawiania realistycznych oszacowań przyszłych stóp wzrostu, które korespondują z prognozami dotyczącymi rozwoju ekonomicznego;

- ujawnienia dotyczące stopy dyskontowej: z powodu wpływu zastosowanej stopy dyskontowej na określenie wartości użytkowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży przy wykorzystaniu modelu zdyskontowanych przepływów pieniężnych, ESMA nakłania emitentów do stosowania i ujawniania stóp dyskontowych oddzielnie dla pojedynczych ośrodków wypracowujących środki pieniężne, w przypadku gdy wartość bilansowa przyporządkowanej im wartości firmy lub składników wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania jest znacząca i kiedy różni się profil ryzyka poszczególnych zidentyfikowanych ośrodków wypracowujących środki pieniężne. Ujawniając jedną średnią stopę dyskontową emitenci potencjalnie ukrywają informacje, które mogą mieć znaczenie dla użytkowników sprawozdania finansowego.

Link do Raportu ESMA z przeglądu w zakresie utraty wartości wartości firmy i wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania został zamieszczony na stronie internetowej KNF – w aktualnościach na stronie głównej oraz odpowiednio w zakładce O NAS / Współpraca międzynarodowa / Europejski System Nadzoru Finansowego. Dokument dostępny jest także w zakładce Regulacje / Praktyka / Dokumenty ESMA.

- **Publiczne Stanowisko ESMA ws. działań dotyczących *forbearance***³¹. w sprawozdaniach finansowych instytucji finansowych, sporządzonych zgodnie z MSSF, przy czym Stanowisko stosuje się również do innych emitentów, których dotyczą działania w zakresie *forbearance*, pt. *Public Statement. Treatment of Forbearance Practices in IFRS Financial Statements of Financial Institutions* (ESMA/2012/853, 20 grudnia 2012) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / Corporate reporting policy);

Stanowisko koncentruje się na trzech obszarach:

- *forbearance* a obiektywny dowód utraty wartości: w opinii ESMA wyznaczniki obiektywnego dowodu utraty wartości w MSR 39 obejmują działania w zakresie *forbearance*, pomimo iż w MSSF nie stosuje się pojęcia *forbearance*. Podejmowanie działań w zakresie *forbearance* stanowi obiektywny wyznacznik, który wymaga oceny czy należy dokonać odpisu z tytułu utraty wartości. Działania w zakresie *forbearance* występują w sytuacjach, gdy uznaje się, że z powodu trudności finansowych kredytobiorca / pożyczkobiorca nie spełni warunków umowy. W związku z tymi trudnościami emitent decyduje się na modyfikację warunków umowy pozwalających na osiągnięcie przez kredytobiorcę / pożyczkobiorcę wystarczającej zdolności do obsługi długu lub refinansowanie umowy, całkowicie lub częściowo;

- ocenie utraty wartości aktywów, których dotyczą działania w zakresie *forbearance*: Jako że działania w zakresie *forbearance* są obiektywnym dowodem utraty wartości, jak tylko takie działanie zostało zidentyfikowane, zgodnie z par. 59c MSR 39, emitent ocenia czy to zdarzenie powodujące stratę miało wpływ na szacowane przyszłe przepływy pieniężne związane ze składnikiem aktywów finansowych. Z uwagi na fakt, że środki w zakresie *forbearance* podejmowane są względem kredytobiorców / pożyczkobiorców, u których występują trudności finansowe, ESMA uważa, że emitenci powinni stosować wyższy poziom sceptycyzmu podczas szacowania przyszłych przepływów pieniężnych, wartości zabezpieczeń i innych parametrów

³¹ Szerzej o *forbearance* – patrz:

- *Reports of the Advisory Scientific Committee of the European Systemic Risk Board "Forbearance, resolution and deposit insurance"*, lipiec 2012,

http://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/asc/Reports_ASC_1_1207.pdf?73e625e8c964c70654f862e73ccc983b ;

- *EBA FINAL draft Implementing Technical Standards On Supervisory reporting on forbearance and non-performing exposures under article 99(4) of Regulation (EU) No 575/2013* (EBA/ITS/2013/03/rev1), 24.07.2014 r.,

<http://www.eba.europa.eu/documents/10180/449824/EBA-ITS-2013-03+Final+draft+ITS+on+Forbearance+and+Non-performing+exposures.pdf>

wykorzystywanych do ustalania odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych, które podlegały *forbearance*;

- ujawnieniach w sprawozdaniach finansowych sporządzonych zgodnie z MSSF: ESMA zwraca się o zamieszczanie szerokiego zakresu ujawnień ilościowych i jakościowych, które powinny zapewnić użytkownikom sprawozdań finansowych wystarczające informacje m.in. nt. działań w zakresie *forbearance* i ich wpływu na wyniki i sytuację finansową, jak również informacje umożliwiające użytkownikom ocenę wpływu działań w zakresie *forbearance* na profil ryzyka kredytowego portfeli kredytowych i ich utratę wartości.

W związku z zaangażowaniem w aktywa, których dotyczy *forbearance* oraz jego skutkami, instytucje finansowe (i inne, których dotyczy to zjawisko) oraz ich biegli rewidenci, przygotowując i odpowiednio badając sprawozdania finansowe, sporządzone zgodnie z MSSF, począwszy od roku obrotowego kończącego się 31.12.2012, powinni zwrócić należytą uwagę na niniejsze Publiczne Stanowisko ESMA.

Link do Publicznego Stanowiska ESMA ws. *forbearance* został zamieszczony na stronie internetowej KNF – w aktualnościach na stronie głównej oraz odpowiednio w zakładce O NAS / Współpraca międzynarodowa / Europejski System Nadzoru Finansowego. Dokument dostępny jest także w zakładce Regulacje / Praktyka / Dokumenty ESMA.

- **Publiczne Stanowisko ESMA ws. europejskich wspólnych priorytetów nadzorczych w odniesieniu do sprawozdań finansowych za rok obrotowy 2012** pt. *Public Statement. European common enforcement priorities for 2012 financial statements*³² (ESMA/2012/725, 12 listopada 2012) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / IFRS Enforcement);

Wspólne europejskie priorytetowe obszary nadzorcze dla rocznych sprawozdań za rok 2012:

- instrumenty finansowe: instrumenty narażone na ryzyko, dług państwowy, utrata wartości aktywów finansowych, ujawnienia dot. renegotjowanego długu (MSR 39, MSSF 7, MSR 1);
  - utrata wartości aktywów niefinansowych (MSR 36);
  - pomiar zobowiązań z tyt. świadczeń po okresie zatrudnienia (MSR 19);
  - rezerwy (MSR 37).
- Podsumowanie odpowiedzi otrzymanych w związku z dokumentem konsultacyjnym ESMA z listopada 2011 r., dotyczącym obserwacji nt. istotności w raportowaniu finansowym – dokument pt. *Summary of Responses. Considerations of materiality in financial reporting* (ESMA/2012/525, 16 sierpnia 2012) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / Corporate reporting policy);
  - Raport ESMA dot. stosowanych zasad rachunkowości w odniesieniu do greckich rządowych obligacji w sprawozdaniach finansowych sporządzonych zgodnie z MSSF za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2011 roku pt. *Review of Greek Government Bonds accounting practices in the IFRS Financial Statements for the year ended 31 December 2011* (ESMA/2012/482, 26 lipca 2012) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / Corporate reporting policy);
  - Stanowisko ESMA dotyczące długu państwowego w sprawozdaniach finansowych sporządzanych zgodnie z MSSF pt. *Public Statement. Sovereign Debt In IFRS Financial Statements* (ESMA/2011/397, 25 listopada 2011) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / Corporate reporting policy);
  - Raport ESMA z przeglądu przez europejskie organy nadzoru wdrożenia MSSF 8 pt. *Review of European enforcers on the implementation of IFRS 8 – Operating Segments* (ESMA/2011/372, 9 listopada 2011) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / IFRS Enforcement);

³² Szerzej o stanowisku ESMA – patrz raport z analizy przeprowadzonej w 2012 r.:

http://www.knf.gov.pl/Images/Raport_MSSF_2012_tcm75-33561.pdf

Stanowisko ESMA przetłumaczone na język polski jest dostępne na stronie internetowej:

http://www.knf.gov.pl/Images/Priorytety_nadzorcze_ESMA_tlumaczenie_09_01_2013_tcm75-33028.pdf

- Stanowisko ESMA nt. ujawnień dotyczących długu państwowego wymaganych w sprawozdaniach finansowych sporządzanych zgodnie z MSSF pt. *Public Statement. ESMA Statement on Disclosures related to sovereign debt to be included in IFRS financial statements* (ESMA/2011/226, 28 lipca 2011) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / Corporate reporting policy);
- **Szesnaście pakietów decyzji z bazy EECS** (ang.: *Extracts from EECS's Database of Enforcement Decisions*), zawierających decyzje organów nadzoru z Europejskiego Obszaru Gospodarczego w związku z nadzorem nad stosowaniem MSSF (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / IFRS Enforcement); publikacja pakietów będzie kontynuowana.

3.5. Najnowsze zmiany związane ze stosowaniem MSSF ogłoszone w styczniu 2015 r. i w 2014 roku

Zgodnie z art. 3 ust. 1 Rozporządzenia (WE) nr 1606/2002³³ Komisja Europejska podejmuje decyzję w sprawie stosowania we Wspólnocie międzynarodowych standardów rachunkowości. Art. 3 ust. 4 ww. Rozporządzenia stanowi, że przyjęte międzynarodowe standardy rachunkowości zostaną opublikowane w całości w każdym z języków urzędowych Wspólnoty, jako rozporządzenie Komisji, w Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich.

Zgodnie z wymogami par. 10-12 MSR 8 „Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów”: w przypadku braku standardu bądź interpretacji mających bezpośrednio zastosowanie do danej transakcji, innego zdarzenia lub warunku, kierownictwo jednostki kieruje się osądem przy opracowywaniu i stosowaniu zasad (polityki) rachunkowości (...).

Przy dokonywaniu osądu kierownictwo jednostki, zachowując ustaloną w par. 11 MSR 8 kolejność, uwzględni i rozważy możliwość zastosowania źródeł wskazanych w par. 11 MSR 8. Kierownictwo jednostki może także uwzględnić najaktualniejsze regulacje innych podmiotów tworzących standardy na podstawie podobnych założeń koncepcyjnych, inną literaturę dotyczącą rachunkowości i przyjęte rozwiązania branżowe w zakresie, w jakim są one zgodne ze źródłami powołanymi w par. 11 MSR 8 (por. par. 12 MSR 8).

Zwracamy uwagę, że przy kierowaniu się osądem kierownictwo jednostki może uwzględnić przepisy ustawy o rachunkowości oraz krajowe standardy rachunkowości wydane przez Komitet Standardów Rachunkowości, jednakże wyłącznie w przypadku, gdy spełnione zostały warunki MSR 8.

Przypominamy również, że jeżeli zastosowanie standardu lub interpretacji po raz pierwszy ma wpływ na bieżący okres lub którykolwiek z wcześniejszych prezentowanych okresów, chyba że niewykonalne w praktyce (ang.: *impracticable*) jest ustalenie kwoty korekty, albo może mieć istotny wpływ na późniejsze okresy, jednostka ujawnia informacje wymagane przez par. 28 MSR 8. Ponadto, jeżeli jednostka nie zastosowała nowego standardu lub interpretacji, które zostały już opublikowane, ale nie weszły jeszcze w życie, jednostka dokonuje ujawnień wymaganych przez par. 30 MSR 8 (por. również par. 31 MSR 8).

W styczniu 2015 roku zostały ogłoszone dwa rozporządzenia Komisji Europejskiej, przyjmujące zmiany do MSSF:

- 1) Rozporządzenie Komisji (UE) 2015/29 z dnia 17 grudnia 2014 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z

³³ Rozporządzenie (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 lipca 2002 r. w sprawie stosowania międzynarodowych standardów rachunkowości (Dz. Urz. WE nr L 243, z 11.9.2002 r., str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 29, str. 609);

Sprostowanie do rozporządzenia (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 lipca 2002 r. w sprawie stosowania międzynarodowych standardów rachunkowości (Dz. Urz. WE L 216 z 21.08.2007 r., str. 32);

Rozporządzenie (WE) nr 297/2008 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 marca 2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1606/2002 w sprawie stosowania międzynarodowych standardów rachunkowości w odniesieniu do uprawnień wykonawczych przyznanych Komisji (Dz. Urz. UE L 97 z 9.4.2008 r., str. 62).

rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 19

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSR 19 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się w dniu 1 lutego 2015 r. lub później.

- 2) Rozporządzenie Komisji (UE) 2015/28 z dnia 17 grudnia 2014 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej 2, 3 i 8 oraz Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 16, 24 i 38

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 2, 3 i 8 oraz MSR 16, 24 i 38 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się w dniu 1 lutego 2015 r. lub później.

W 2014 roku zostały ogłoszone dwa rozporządzenia Komisji Europejskiej, przyjmujące zmiany do MSSF:

- 1) Rozporządzenie Komisji (UE) NR 1361/2014 z dnia 18 grudnia 2014 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej 3 i 13 oraz Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 40

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 3, MSSF 13 oraz MSR 40 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego w dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia lub później [wyznaczyć pierwszy dzień kolejnego miesiąca po dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia]. Z treści niniejszego rozporządzenia wynika, że ma ono zastosowanie do roku obrotowego rozpoczynającego się 1 stycznia 2015 r. lub później.

- 2) Rozporządzenie Komisji (UE) NR 634/2014 z dnia 13 czerwca 2014 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do interpretacji 21 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej

Wszystkie jednostki stosują interpretację KIMSF 21 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się w dniu 17 czerwca 2014 r. lub później.

Pełny wykaz rozporządzeń Komisji Europejskiej, dotyczących MSSF, dostępny jest na stronach internetowych:

- o http://ec.europa.eu/finance/accounting/legal_framework/regulations_adopting_ias/original_text_en.htm
- o <http://eur-lex.europa.eu/homepage.html>

lub poprzez stronę internetową KNF (www.knf.gov.pl, zakładka: Regulacje / Regulacje UE / Międzynarodowe standardy rachunkowości i sprawozdawczości finansowej (IAS, IFRS) / Regulations adopting IAS)

lub poprzez stronę internetową Ministerstwa Finansów (www.mofnet.gov.pl, zakładka: Działalność / Rachunkowość / Międzynarodowe Standardy Rachunkowości / Rozporządzenia Komisji Europejskiej przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości).

4. KONKLUZJE

Przeprowadzona w 2014 r. przez Wydział Rachunkowości Departamentu Ofert Publicznych i Informacji Finansowej UKNF analiza sprawozdań finansowych emitentów papierów wartościowych niebędących funduszami inwestycyjnymi wykazała, że zagadnienia, których dotyczyły zastrzeżenia podmiotów uprawnionych do badania, wyrażone w opiniach o badanych skonsolidowanych sprawozdaniach finansowych / sprawozdaniach finansowych emitentów za rok obrotowy 2013 i odpowiednio w raportach z przeglądu skonsolidowanych sprawozdań finansowych / sprawozdań finansowych za I półrocze roku obrotowego 2014 odnosiły się do zagadnień związanych w szczególności z: instrumentami finansowymi, konsolidacją i połączeniami, kontynuacją działalności, utratą wartości aktywów niefinansowych, wartością godziwą oraz rezerwami. Odmowy wyrażenia opinii / wydania raportu dotyczyły kontynuacji działalności.

Liczba emitentów z zastrzeżeniami lub odmową wyrażenia opinii o skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym / sprawozdaniu finansowym za rok obrotowy 2013 w porównaniu z rokiem poprzednim spadła o 3 do 38 emitentów (spadek o 7% w stosunku do 2012 roku). Natomiast liczba emitentów z zastrzeżeniami lub odmową wydania raportu z przeglądu skonsolidowanego sprawozdania finansowego / sprawozdania finansowego za I półrocze roku obrotowego 2014 w odniesieniu do I półrocza roku obrotowego 2013 wzrosła o 2 emitentów, tj. o 6%, i wyniosła łącznie 36 emitentów. Zaobserwować można rosnącą w dłuższym okresie liczbę odmów wyrażenia opinii lub wydania raportu z przeglądu; w odniesieniu do skonsolidowanych sprawozdań finansowych / sprawozdań finansowych za rok obrotowy 2013 oraz skonsolidowanych sprawozdań finansowych / sprawozdań finansowych za I półrocze roku obrotowego 2014 liczba odmów wyniosła odpowiednio 14 i 11. W naszej ocenie sytuacja ta spowodowana jest pogorszeniem się kondycji i płynności finansowej emitentów w niektórych sektorach. Jednakże udział emitentów z zastrzeżeniami lub odmową wyrażenia opinii / wydania raportu z przeglądu w ogólnej liczbie emitentów z rynku regulowanego (z wyłączeniem funduszy inwestycyjnych zamkniętych oraz emitentów dla których Rzeczpospolita Polska jest państwem przyjmującym) w ostatnich latach pozostaje na zbliżonym poziomie, co wynika ze spadku liczby emitentów z zastrzeżeniami biegłych rewidentów.

Niniejszy raport identyfikuje obszary niezgodności z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności MSSF, występujące w sprawozdaniach finansowych emitentów. Obszarami wymagającymi poprawy pozostają: instrumenty finansowe i związane z nimi ryzyko, konsolidacja i połączenia, utrata wartości aktywów niefinansowych, kontynuacja działalności, wartość godziwa, a także związane z nimi ujawnienia. Tematy te dotyczą zagadnień objętych europejskimi wspólnymi priorytetami nadzorczymi, określonymi w ramach ESMA.

Celem cyklicznej publikacji raportów z analizy jest przyczynienie się do osiągnięcia przez emitentów wyższego poziomu zgodności z wymogami dotyczącymi sprawozdawczości, w szczególności wymogami MSSF. Podwyższenie jakości sporządzanych przez emitentów sprawozdań finansowych powinno spowodować ich większą porównywalność, zwłaszcza w ramach poszczególnych sektorów branżowych, ułatwić ocenę sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyników działalności emitentów i ich grup kapitałowych, a także przyczynić się do zwiększenia zaufania inwestorów do sprawozdawczości finansowej. Przewiduje się, że podwyższenie jakości sprawozdań finansowych znalazłoby również odzwierciedlenie w zmniejszeniu liczby opinii o badanych sprawozdaniach finansowych / raportów z przeglądu zawierających zastrzeżenia oraz odmowy wyrażenia opinii / wydania raportu przez podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych, dokonujący badania lub odpowiednio przeglądu.

Dodatkowym czynnikiem, który mógłby wpłynąć na zmniejszenie liczby opinii / raportów zmodyfikowanych jest osiągnięcie przez emitentów (kierownika jednostki w rozumieniu ustawy o rachunkowości) poprawy w zakresie udostępniania biegłemu rewidentowi, dokonującemu badania lub przeglądu, wszelkich wymaganych dokumentów i wyjaśnień.

W celach edukacyjnych raport jest publikowany na stronie internetowej KNF. Zagadnienia, o których mowa w zastrzeżeniach podmiotów uprawnionych do badania i stanowiskach dotyczących odmowy wydania opinii / raportu oraz najczęściej występujące niezgodności i braki w zakresie wypełniania wymagań MSSF są również prezentowane na seminarium dla uczestników rynku finansowego, organizowanym corocznie przez UKNF w ramach inicjatywy CEDUR (Centrum Edukacji

dla Uczestników Rynku), a także na spotkaniach z biegłymi rewidentami. Nadmienić należy, że w publicznych debatach dotyczących nadzoru nad sprawozdawczością finansową emitentów obecna jest tematyka, do której odnosi się niniejszy raport. Ponadto wymiana informacji w zakresie rezultatów prowadzonej cyklicznie analizy sprawozdań finansowych emitentów ma miejsce na Spotkaniach Koordynacyjnych Europejskich Organów Nadzoru (EECS) w ramach ESMA.

SPIS TABEL

Tabela 1. Liczba emitentów, których skonsolidowane sprawozdania finansowe / sprawozdania finansowe zostały poddane analizie okresowej w 2014 roku	11
Tabela 2. Liczba emitentów z zastrzeżeniami, odmową wydania opinii lub opinią negatywną w odniesieniu do rocznych skonsolidowanych sprawozdań finansowych / sprawozdań finansowych za lata obrotowe 2009-2013.....	14
Tabela 3. Liczba emitentów z zastrzeżeniami lub odmową wydania raportu z przeglądu w odniesieniu do skonsolidowanych sprawozdań finansowych / sprawozdań finansowych za I półrocze lat obrotowych 2011-2014.....	23

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba emitentów i skonsolidowanych sprawozdań finansowych / sprawozdań finansowych poddanych analizie okresowej w latach 2011-2014.....	11
Wykres 2. Tematyka zastrzeżeń zawartych w opiniach o badanych skonsolidowanych sprawozdaniach finansowych / sprawozdaniach finansowych emitentów za rok obrotowy 2013.....	18
Wykres 3. Tematyka zastrzeżeń zawartych w raportach z przeglądu skonsolidowanych sprawozdań finansowych / sprawozdań finansowych emitentów za I półrocze roku obrotowego 2014.....	26
Wykres 4. Obszary niezgodności stwierdzone w wyniku analizy przeprowadzonej w 2014 roku - roczne skonsolidowane sprawozdania finansowe / sprawozdania finansowe emitentów za rok obrotowy 2013.....	32
Wykres 5. Obszary niezgodności stwierdzone w wyniku analizy przeprowadzonej w 2014 roku - śródroczne skonsolidowane sprawozdania finansowe / sprawozdania finansowe emitentów za okresy roku obrotowego 2014 i odpowiednio roku obrotowego 2013.....	43

Załącznik 1**MSSF I ICH ZMIANY OGŁOSZONE W LATACH 2008-2013**

Poniżej przedstawiono, w kolejności od najnowszych, MSSF i ich zmiany, ogłoszone w formie rozporządzeń Komisji Europejskiej w latach 2008-2013.

W roku 2013:

- 1) Rozporządzenie Komisji (UE) NR 1375/2013 z dnia 19 grudnia 2013 r. zmieniające rozporządzenie Komisji (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 39

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSR 39 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się dnia 1 stycznia 2014 r. lub później.

- 2) Rozporządzenie Komisji (UE) NR 1374/2013 z dnia 19 grudnia 2013 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady odnośnie do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 36

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSR 36 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się dnia 1 stycznia 2014 r. lub później.

- 3) Rozporządzenie Komisji (UE) NR 1174/2013 z dnia 20 listopada 2013 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej nr 10 i 12 oraz Międzynarodowego Standardu Rachunkowości nr 27

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 10, MSSF 12 i MSR 27 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się w dniu 1 stycznia 2014 r. lub później.

- 4) Rozporządzenie Komisji (UE) NR 313/2013 z dnia 4 kwietnia 2013 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do dokumentu *Skonsolidowane sprawozdania finansowe, Wspólne ustalenia umowne oraz Ujawnianie informacji na temat udziałów w innych jednostkach: Wytyczne dotyczące przejścia na stosowanie MSSF (Zmiany Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej 10, 11, i 12)*

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 10, MSSF 11 i MSSF 12, najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się dnia 1 stycznia 2014 r. lub później.

- 5) Rozporządzenie Komisji (UE) NR 301/2013 z dnia 27 marca 2013 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do corocznych zmian Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej w okresie 2009-2011

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 1, MSR 1, MSR 16, MSR 32 i MSR 34, najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się w dniu 1 stycznia 2013 r. lub później.

- 6) Rozporządzenie Komisji (UE) NR 183/2013 z dnia 4 marca 2013 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie

z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 1

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 1 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się w dniu 1 stycznia 2013 r. lub później.

W roku 2012:

- 1) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 1256/2012 z dnia 13 grudnia 2012 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 7 oraz do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 32

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 7 wraz z pierwszym dniem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się w dniu 1 stycznia 2013 r. lub później.

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSR 32 najpóźniej wraz z pierwszym dniem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się w dniu 1 stycznia 2014 r. lub później.

- 2) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 1255/2012 z dnia 11 grudnia 2012 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 12, Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 1 i 13 oraz Interpretacji Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (KIMSF) 20

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSR 12 oraz MSSF 1 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się w dniu 1 stycznia 2013 r. lub później.

Wszystkie jednostki stosują MSSF 13 oraz KIMSF 20 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się w dniu 1 stycznia 2013 r. lub później.

- 3) Rozporządzenie Komisji (UE) NR 1254/2012 z dnia 11 grudnia 2012 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej 10, Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej 11, Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej 12, Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 27 (z 2011 r.) oraz Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 28 (z 2011 r.)

Wszystkie jednostki stosują MSSF 10, MSSF 11, MSSF 12, zmieniony MSR 27 oraz zmieniony MSR 28 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się w dniu 1 stycznia 2014 r. lub później.

- 4) Rozporządzenie Komisji (UE) NR 475/2012 z dnia 5 czerwca 2012 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 1 oraz Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 19

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSR 1 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się dnia 1 lipca 2012 r. lub później.

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSR 19 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się dnia 1 stycznia 2013 r. lub później.

W roku 2011:

- 3) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 1205/2011 z dnia 22 listopada 2011 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 7

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 7 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 30 czerwca 2011 r.;

- 4) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 149/2011 z dnia 18 lutego 2011 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Zmian Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF)

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 3 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 30 czerwca 2010 r.

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 1, MSSF 7, MSR 1, MSR 34 i IFRIC 13 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2010 r.

W roku 2010:

- 1) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 662/2010 z dnia 23 lipca 2010 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (KIMSF) 19 oraz Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 1

Wszystkie jednostki stosują KIMSF 19 oraz zmianę do MSSF 1 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 30 czerwca 2010 r.;

- 2) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 633/2010 z dnia 19 lipca 2010 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji IFRIC 14 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej

Wszystkie jednostki stosują zmiany do IFRIC 14 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2010 r.;

- 3) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 632/2010 z dnia 19 lipca 2010 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 24 oraz Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 8

Wszystkie jednostki stosują MSR 24 oraz zmiany do MSSF 8 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2010 r.;

- 4) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 574/2010 z dnia 30 czerwca 2010 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 1 i MSSF 7

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 1 i MSSF 7 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 30 czerwca 2010 r.;

- 5) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 550/2010 z dnia 23 czerwca 2010 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 1

Wszystkie jednostki stosują zmiany w MSSF 1 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2009 r.;

- 6) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 244/2010 z dnia 23 marca 2010 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 2

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 2 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2009 r.;

- 7) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 243/2010 z dnia 23 marca 2010 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Zmian do Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF)

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 2, MSSF 5, MSSF 8, MSR 1, MSR 7, MSR 17, MSR 36, MSR 38, MSR 39, KIMSF 9 i KIMSF 16 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2009 r.

W roku 2009:

- 1) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 1293/2009 z dnia 23 grudnia 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 32

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSR 32 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 stycznia 2010 r.;

- 2) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1171/2009 z dnia 30 listopada 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (KIMSF) 9 oraz Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 39

Wszystkie jednostki stosują zmiany do KIMSF 9 i MSR 39 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2008 r.;

- 3) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1165/2009 z dnia 27 listopada 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 4 i MSSF 7

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 4 i MSSF 7 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2008 r.;

- 4) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1164/2009 z dnia 27 listopada 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji 18 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC)

Wszystkie jednostki stosują KIMSF 18 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 października 2009 r.;

- 5) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1142/2009 z dnia 26 listopada 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji 17 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC)

Wszystkie jednostki stosują KIMSF 17 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 października 2009 r.;

- 6) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1136/2009 z dnia 25 listopada 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy

rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 1

Wszystkie jednostki stosują przekształcony MSSF 1 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2009 r.;

- 7) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 839/2009 z dnia 15 września 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 39

Wszystkie jednostki stosują zmiany w MSR 39 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 30 czerwca 2009 r.;

- 8) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 824/2009 z dnia 9 września 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 39 oraz Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 7

Niniejsze rozporządzenie weszło w życie trzeciego dnia po jego opublikowaniu w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej, tj. 13 września 2009 r.;

- 9) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 636/2009 z dnia 22 lipca 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji 15 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC)

Wszystkie jednostki stosują KIMSF 15 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2009 r.;

- 10) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 460/2009 z dnia 4 czerwca 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji 16 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC)

Wszystkie jednostki stosują KIMSF 16 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 30 czerwca 2009 r.;

- 11) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 495/2009 z dnia 3 czerwca 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 3

Wszystkie jednostki stosują zaktualizowany MSSF 3 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 30 czerwca 2009 r.;

- 12) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 494/2009 z dnia 3 czerwca 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 27

Wszystkie jednostki stosują zmiany w MSR 27 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 30 czerwca 2009 r.;

- 13) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 254/2009 z dnia 25 marca 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji 12 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC)

Wszystkie jednostki stosują KIMSF 12 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, tj. po 29 marca 2009 r.;

- 14) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 70/2009 z dnia 23 stycznia 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Zmian Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF)

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSR 1, MSR 8, MSR 10, MSR 16, MSR 19, MSR 20, MSR 23, MSR 27, MSR 28, MSR 29, MSR 31, MSR 34, MSR 36, MSR 38, MSR 39, MSR 40, MSR 41 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2008 r.

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 5 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 30 czerwca 2009 r.;

- 15) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 69/2009 z dnia 23 stycznia 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do zmian do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 1 oraz do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 27

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 1 i MSR 27 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2008 r.;

- 16) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 53/2009 z dnia 21 stycznia 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 32 i MSR 1

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSR 32 i MSR 1 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2008 r.

W roku 2008:

- 1) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1274/2008 z dnia 17 grudnia 2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 1

Wszystkie jednostki stosują zaktualizowany MSR 1 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2008 r.;

- 2) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1263/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji 14 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC)

Wszystkie jednostki stosują KIMSF 14 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2008 r.

- 3) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1262/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji 13 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC)

Wszystkie jednostki stosują KIMSF 13 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2008 r.

- 4) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1261/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy

rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 2

Wszystkie jednostki stosują zmianę do MSSF 2 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2008 r.;

- 5) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1260/2008 z dnia 10 grudnia 2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 23

Wszystkie jednostki stosują zaktualizowany MSR 23 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2008 r.;

- 6) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1126/2008 z dnia 3 listopada 2008 r. przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady

Niniejsze rozporządzenie weszło w życie trzeciego dnia po jego opublikowaniu w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej, tj. 2 grudnia 2008 r.

Załącznik 2 PRZYDATNE ADRESY INTERNETOWE

www.knf.gov.pl

- (zakładka: Regulacje / Praktyka / Stanowiska urzędu / Rynek kapitałowy)
- (zakładka: Opracowania / Rynek kapitałowy / Raporty i opracowania)
- (zakładka: Regulacje / Regulacje UE / Międzynarodowe standardy rachunkowości i sprawozdawczości finansowej (IAS, IFRS))
- (zakładka: Regulacje / Praktyka / Dokumenty ESMA)
- (zakładka: O nas / Współpraca międzynarodowa / Unia Europejska / Europejski System Nadzoru Finansowego)
- (zakładka: Dla rynku / Relacje z biegłymi rewidentami)
- (zakładka: Dla rynku / ESPI)

www.mofnet.gov.pl

- (zakładka: Działalność / Rachunkowość / Międzynarodowe standardy rachunkowości / Rozporządzenia Komisji Europejskiej przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości)

www.esma.europa.eu

- (zakładka: Investment and reporting / Corporate Reporting)
- (zakładka: Investment and reporting / Corporate Reporting SC)
- (zakładka: Investment and reporting / Corporate reporting policy)
- (zakładka: Investment and reporting / Comment letters)
- (zakładka: Investment and reporting / IFRS Enforcement)

http://ec.europa.eu/finance/accounting/legal_framework/regulations_adopting_ias/original_text_en.htm

<http://eur-lex.europa.eu/homepage.html>

www.ifrs.org

www.iasplus.com

URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
Plac Powstańców Warszawy 1
00-950 Warszawa

tel. (+48 22) 262-50-00
fax (+48 22) 262-51-11 (95)
e-mail: knf@knf.gov.pl

www.knf.gov.pl